AD
ANTONIVM
MAGLIABECVM
FLORENTINVM V.C.

In notas Ioannis Garnerij ad inſcriptiones Epiſtolarum Synodalium XC. & XCII. inter Auguſtinianas

CENSVRA

F. HENRICI DE NORIS
VERONENSIS
AVGVSTINIANI
SERENISSIMI MAGNI ETRVRIÆ
DVCIS
Theologi & in Piſana Academia Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ profeſſoris.

PATAVII,

Typis Petri Mariæ Frambotti Bibliopolæ. 1674.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD

ANTONIVM MAGLIABECVM

FLORENTINVM V. C.

In notas Ioannis Garnerij ad inſcriptiones Epiſtolarum Synodalium XC. & XCII. inter Auguſtinianas

CENSVRA

F. HENRICI DE NORIS VERONENSIS AVGVSTINIANI

SERENISSIMI MAGNI ETRVRIÆ

DVCIS

Theologi & in Piſana Academia Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ profeſſoris.

PATAVII,

Typis Petri Mariæ Frambotti Bibliopolæ. 1674.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Opus hoc in lucem Dmi Kuthovic conditionis aut clarum
argumentum unius hebdomadae (sicut et [illegible]
[illegible], fuisse, et saepius [illegible] excedisse
Dmi Kuthov nostri dignatus est [illegible]. Ut
primum comparuit a Sarnowij [illegible] ingratissime
exceptum [illegible] quod [illegible], [illegible],
ubique [illegible] minime [illegible] audivimus.
Egomet Dmi [illegible] de illo [illegible]
Deo [illegible]: [illegible] magnum [illegible] non
[illegible] sed nec [illegible] Sarnowij [illegible]
[illegible]. [illegible] nominum explicationem
[illegible] Sarnowij libro non nisi [illegible] cave [illegible]
[illegible] praedio maiori [illegible] exhibitum [illegible]
et fuit [illegible] scriptoris, ut ex [illegible] [illegible]
[illegible] historia Pelagiana [illegible] est [illegible] unde
De [illegible] D. S. —

Digitized by Google

CL. AC DOCTISSIMO VIRO

ANTONIO MAGLIABECO
FLORENTINO
F. HENRICVS DE NORIS VERONENSIS
AVGVSTINIANVS S.P.D.

CVm Piſas pergere deſtinaſſem, & iam ſchedas ac literarium inſtrumentum collegiſſem; inſtitutum repentè iter, Vir Clariſſime, remoraris, ſimulquè longiſſimam peregrinationem iniungis, iubens vt in Africam ocyſſimè traſmittam, ibiquè plurimarum vrbium, quas tempus edax, ac barbarorum olim furor euertit, ruderibus eruendis inſudem. Scribis enim te nuper Lugduno Marij Mercatoris libellos ampliſſimis notis à Ioanne Garnerio illuſtratos accepiſſe, ac gratulari te felici Mercatoris ſorti, qui cum per duodecim ſecula latuiſſet, hoc anno orbi literario primùm innotuit, eiuſdem libellis Pariſijs, Bruxellis, & partim etiam Patauij vnà ſimul in lucem emiſſis. Vides-nc ſeram poſteritatem doctiſſimorum virorum curam gerere, quos nec longa ætas vnquam obruit, ſed è bibliothecarum angulis in manus atque ora hominum poſtliminio licèt erumpunt? Addis legiſſe te in eiuſdem Garnerij opere notas, quas *diſſertatione II. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis viuente S. Auguſtino* à pag. 176. in vtramquè epigraphen literarum Synodi Carthaginenſis, & Mileuitanæ anno 416. contra Pelagianos celebratarum, exarauit. Vbi quæ me aſſequi nullatenus poſſe dudum tibi per literas ſignificaueram, non modò idem ſcriptor tentauit, ſed etiam, vt ſibi perſuaſit, planè confecit. Etenim cum Synodicæ literæ ad S. Innocentium Pontificem in epigraphe nomina tantùm Epiſcoporum, non verò etiam eorundem ſedes præferant, vt ex Epiſtolis 90. & 92. inter Auguſtinianas patet, Garnerium, inquis, animum non deſpondiſſe, ſed ex collatione Carthaginenſi ante quinquennium, nempe anno 411. coacta, omnium ferè illorum Præſulum vrbes, quarum ſacris id temporis præerant, deſignaſse. Fateor, Vir Doctiſſime, in eam me pariter cogitationem, vt probè Noris, olim abijſse, atque eidem operi acriter ſtylum intendiſse, cum Pelagianam Hiſtoriam concinnarem. Verùm licèt plurimorum Epiſcoporum ſedes ex laudata collatione deducerem, cum longè plurium vrbes ignotæ mihi prorſus euaderent, manum è tabula amoui, dum diuinare potius, quam quidpiam me veri ſcribere intelligerem. Quod verò meum quoque ca de re iudicium poſtulas, quamuis grauioribus curis diſtentus ſum, vt nec inde machinis à quoquam euelli poſſim, animaduerſiones in Garnerij notas calamo ad alia properante ſcriptitaui; neque enim iubenti tibi, cui plurimum debeo, refragari poſſum. Erit id nouum meæ erga te obſeruantiæ argumentum, quippe qui volens ea exequor, quæ alio imperante, non dicam inuitus, ſed nulla planè ratione præſtarem. Et vt magni voluminis in manus ſubinde recipiendi moleſtiæ eximaris, ipſa Garnerii verba præmitto,

mitto, quibus notationes cenſorias ſuppoſitas leges. Cæterùm operæ pretium duxi epigraphen Epiſtolæ Synodicæ Patrum Proconſularium ex titulo Epiſt. 90. apud Auguſtinum exſcriptam inſerere.

Domino beatiſsimo, & honorandiſsimo fratri Sancto Innocentio Papæ, Aurelius, Mundius, Ruſticanus, Fidentius, Euagrius, Antonius, Palatinus, Adeodatus, Vincentius, Publianus, Theaſius, Tutus, Panthonius, Victor, Reſtitutus, Ruſticus, Fortunatianus, alius Reſtitutus, Ampelius, Ammus, Felix, Donatianus, Adeodatus, Octauius, Serotinus, Maiorinus, Poſthumianus, Triſpulus, Victor, alius Victor, Leucius, Marianus, Fructuoſus, Fauſtinianus, Quodvultdeus, Candorius, Maximus, Magarius, Ruſticus, Rufianus, Proculianus, Thomas, Ianuarius, Octauianus, Prætextatus, Sixtus, Quodvultdeus, Penthadius, Quodvultdeus, Cyprianus, Seruilius, Pelagius, Marcellus, Venantius, Didymus, Saturninus, T[illegible]cenus, Germanus, Germanianus, Iuventius, Maiorinus, Inuentius, Candidus, Cyprianus, Æmilianus, Romanus, Africanus, & Marcellinus, qui in Concilio Eccleſiæ Carthaginenſis adſuimus.

Garnerius antequam laudatorum Patrum prouinciæ Proconſularis ſedes deſignet, hæc præfatur: *Viſum eſt porro, nonnullum futurum operæpretium, nonnullamquè poſſe ab eruditis lectoribus iniri gratiam, ſi Epiſcoporum, qui Synodo interfuerunt, ita recenſerentur nomina, vt quod hactenus tentauit nemo, ſuæ ſingulis, quantum licet, aſsignarentur Eccleſiæ. Collectæ ſunt illæ verò, ſed non ſine cura, & labore ex diuerſis veterum libris inter ſe collatis, & potiſsimum tribus, codice canonum Eccleſiæ Africanæ, parte prima collationis Carthaginenſis, & Notitia prouinciarum Africæ edita à Patre Sirmondo.* Verùm quantum gratiæ apud eruditos ſibi conciliarit, ex ijs, quæ ſubijciam, patebit. Profectò *curam, & laborem* inanem impendit, eamquè ſibi tantùm laudem comparauit, quòd magnis excidit auſis, longè maiori præconio donandus: ſi opus, *quod hactenus tentauit nemo*, maiori diligentia aggreſſus fuiſset, vel ſaltem cum cæteris intactum reliquiſset. Sed ad rem veniamus, neque enim Epiſtolæ breuitas patitur, vt per inania expatiar.

AVRELIVS CARTHAGINENSIS.

Succeſsit Genethlio, ſeu Genedio, vt conſtat ex Auguſtini Epiſtola 163. ſcripta ann. 412. in qua tamen Genethlius dicitur beatæ memoriæ, *cum tamen Aurelius ſederet adhuc, imò tredecim poſt annis Synodo Africanæ præſederit ann. 425. Baronius igitur audiri non poteſt, Genethlium Aurelio ſubſtituens.*

Rectiùs feciſset, ſi nec audiuiſset Baronium dicentem memoratam Epiſtolam 163. ſcriptam fuiſse ab Auguſtino anno 412. cum Cirtam ad Synodum pergeret. Certum eſt laudatam Epiſtolam non eſse ſcriptam poſt annum 397. nam ibidem Ambroſius Mediolanenſis adhuc ſuperſtes memoratur. Etenim cum Auguſtinus hæc initio præmiſiſset, *Fortunium, quem Tuburſicum habetis Epiſcopum, per eandem ciuitatem, quanquam feſtinantiſsimè, cum ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus*, hæc ait: *Quæſiui ab eo, vtrum iuſtum, & Chriſtianum putaret Epiſcopum Mediolanenſis Eccleſiæ Ambroſium. Cogebatur vtique negare, quòd ille vir Chriſtianus eſſet, & iuſtus: quia ſi fateretur, ſtatim obijceremus, quòd eum rebaptizandum eſſe cenſeret.* Itaque ſi Auguſtinus obtrudit

Ambro-

Ambroſium Fortunio Epiſcopo Donatiſtæ rebaptizandum, nondum eo anno obierat Ambroſius, vel illius ſaltem obitus nondum Auguſtino innotuerat. Quod autem epiſtola 163. data ſit anno 399. ex ijs, quæ verſus finem ſcribit, apertè colligitur: *Sed quia*, inquit, *ordinandi cauſa Epiſcopi neceſſitas non inde*, nempè Tuburſicu, *iam iamq; rapiebat, &c.* Itaque Cirtam properabat ad inaugurandum ibidem Fortunatum Epiſcopum, quem eo anno in demortui Profuturi locum electum fuiſse pluribus oſtendi lib. 2. Hiſt. Pelag. capite 8. quæ cum ibidem poſſis legere, eadem huc transferre non vacat. His accedit, teſtari Auguſtinum ſe diſputaſse cum Fortunio Tuburſicenſi Donatiſta; At anno 411. inter Donatiſtas in collatione cap. 201. nominatur *Ianuarius Epiſcopus de Tuburſico Numidiarum*, qui Fortunio dudum defuncto ſucceſserat. Fortunius Tuburſicenſis viuebat anno 394 vt conſtat ex Synodo Bagaienſi Donatiſtarum.

NVMIDIVS MAXVLITANVS.

Hunc oportuit diu Maxulitanam Eccleſiam rexiſſe, quippe cum iam inde ab anno 403. ſecundo loco ſederit, nec tamen anno 419. diem obijſſet. Ciuitas porro Maxula, quæ nunc Maſſa dicitur, non multùm diſtat ab antiqua Carthagine verſus ortum.

LAudo Garnerij correctionem, qui pro *Mundius* legit *Numidius*. Ceterum neſcio vnde ſciuerit, Numidium ab anno 403. ſecundo loco ſediſse. Extat Synodus habita eo anno Theodoſio, & Rurimundo Conſs. Carthagine, in cuius calce ſolus Aurelius Primas legitur nominatim ſubſcriptus, & additur: *Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.* In qua quidem Synodo Numidius ſecundo loco ſententiam dicens inter acta refertur, ex quo nihil ad propoſitum inferri poteſt, cum alij Epiſcopi nequaquam interlocuti ſint. Longè meliùs Numidij Epiſcopatus antiquitas probari poterat à Garnerio, ſi appellaſſet Synodum anno 390. à Genethlio indictam, in qua legitur: *Numidius Maxulitanus dixit &c.* & Aquileienſem A. 381. cui adſuit *Numidius legatus Afrorũ.*

RVSTICIANVS TABRACENSIS.

Fuit autem Tabraca nobilis olim colonia Hipponem inter & Vticam.

NOlo obijcere Carolum à S. Paulo, & Holſtenium adſcribere Tabracam Numidiæ; etenim cum in confinijs ſit inter Numidiam, & Proconſularem, potuit eandem vrbem ſuo iure Proconſularibus Eccleſijs accenſere. Illud tolerari nequit, quòd inferiùs, vt videbis, alterum Ruſticianum hoc ipſo anno 416. & in hac ipſa Synodo Tabracenſem Epiſcopum dicit. Vel ergo hic Ruſticianus, vel alter perperam ponitur Tabracæ Antiſtes.

FIDENTIVS CAEFALENSIS.

Incertum quæ fuerit ciuitas, cuius Eccleſiam rexit.

IN collatione primæ diei cap. 133. laudatur, *Fidentius Epiſcopus plebis Cæfalenſis.* Hanc verò Eccleſiam ſpectaſse ad prouinciam Proconſularem pro-

probandum erat ex Synodica eiuſdem prouinciæ Patrum inſerta actioni ſecundæ Concilij Lateranenſis anno 649. à S. Martino Papa celebrati, vbi ſubſcriptus legitur *Creſces gratia Dei Epiſcopus S. E. Caſalenſis*. Fuit ergo Cæſala ciuitas prouinciæ Proconſularis.

Evangelvs Assvritanvs.

In excuſis codicibus legitur **Euagrius**, *ſed mendum ineſſe ex eo conſtat, tum quòd Euagrij nomen vulgare non fuit Afris, fuerit autem Euangeli: tum quod Euangeli Aſſuritani ſit mentio in collatione.*

VTtrumque Garnerio probandum venit. Euagrij nomen nec vnius hominis fuiſſe, Euangeli verò ſolitum apud Afros, & familiare. In elencho quadringentorum Epiſcoporum in Notitia Africæ nec vnus Euangelus nominatur, in ducentis octoginta ſex Epiſcopis in collatione Carthaginenſi vnus Euangelus Aſſuritanus appellatur, vti vnus itidem Euagrius in epigraphe Synodicæ. Vnde igitur habet Euagrij nomen vulgare non fuiſſe Afris, fuiſſe verò Euangeli? Cum nullus Euagrius in collatione nominatus fuerit, ac vellet omnino Epiſcopi quinto loco ſubſcripti ſedem aſſignare, ex Euagrio Euangelum fecit. Ceterum error correctoris manifeſtè apparet ex Synodo Carthaginenſi A. 401. in qua can. 77. Cod. Afric. hoc ordine legati ad vrbem Hipponenſem Diarrhytorum nominantur: *Reginus, Alipius, Auguſtinus, Maternus, Theaſius, Euodius, Placianus, Vrbanus, Valerius, Ambiuius, Fortunatus, Quodvultdeus, Honoratus, Ianuarius, Aptus, Honoratus, Ampelius, Victorianus, EVANGELVS, & Rogatianus*. Quare cum in hac epigraphe Theaſius, & Ambiuius poſt Euagrium nominentur, loco Euagrij Euangelus neutiquam poni poteſt, qui vtroque laudato Epiſcopo poſterior fuit.

Antonivs Carpitanvs.

Sermo ſit de ipſo in collatione ann. 411. *ſubſcripſit Epiſtolæ, quam de appellationibus, & cauſa Apiarij Africana Synodus ad S. Celeſtinum ſcripſit.*

NIſi Antonius anno 425. redux in vitam iterum Carpitanam ſedem receperit, hæc procul à vero exorbitant; nam in Synodo Carthaginenſi in cauſa de appellationibus ſubſcriptus nominatur *Penthadius Epiſcopus Carpitanæ Eccleſiæ*, vel vt in alijs codicibus, *Penthadius Carpitanus*. Cum verò in titulo epiſtolæ ad Celeſtinum inter primos nominetur Antonius, cur non iſte idem fuerit, qui anno 416. Synodicæ præfixus legitur? Qui tamen Carpitanus eſſe non potuit, cum anno 419. Penthadius Carpis ſederet. Alter familiaris huic ſcriptori error corrigendus eſt, quòd poſtea in hac Synodo an. 416. Penthadium Carpitanum Epiſcopum pronunciat. Itaque vel Antonius hic, & Penthadius in eadem ſede vnà Coepiſcopi apud Carpos ponuntur, vel in alterutrius ſede deſignanda Garnerius falſus fuit.

Pala-

Palatinvs Boſsetenſis.

Palatini mentio fit in Epiſtola Synodi Africanæ ad S. Celeſtinum, Boſsetenſis ſedis in collatione.

IN epigraphe epiſtolæ ad S. Celeſtinum legitur: *Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus &c.* In hac verò epigraphe Antonius præcedit Palatinum. Quare optimè notat Labbeus legendum eſse *Valentinum*, qui tempore Celeſtini erat Primas Numidiæ. Illius ſedes cap. 202. dicitur *Voſetenſis*, & cap. 125. *Boſetenſis*. Ex quibus patet pertinere illam Eccleſiam ad Proconſularem, quam tamen incertæ prouinciæ dixerunt Carolus à S. Paulo, & Holſtenius, qui etiam lapſus eſt pag. 106. dum Voſetenſem dixit Viſicenſem; etenim anno 411. apud Eccleſiam Boſetenſem ſedebant Palatinus Catholicus, & Felix Donatiſta cap. 125. collationis: apud Viſicenſem verò vrbem Felix Catholicus, qui cap. eodem 125. dixit: *Epiſcopum contra me non habeo*.

Adeodatvs Bencennenſis.

In Notitia Epiſcoporum ex prouincia Proconſulari eiectorum, Guloſi Beneuentenſis (lege Bencennenſis) in Corſicam relegati mentionem fieri.

POſtquam Epiſcopi nomen mutauit, vrbis quoque nomen antiquat, imò duas in vnam ciuitatem conflat, Beneuentum in Bencennam transcribens. Verùm Beneuentanam vrbem fuiſse in Africa præter Notitiam Epiſcoporum, in qua legitur *Guloſus Beneuentenſis*, colligo ex Synodo prima Arelatenſi habita anno 314. cui ex Africa cum Cæciliano Carthaginenſi interfuit *Anaſtaſius de ciuitate Beneuentina*. Præterea cum eidem collationi ex cap. 135. adfuerit *Adeodatus Simidiccenſis* ex Prouincia Proconſulari, cur Adeodatus ſexto loco in epigraphe nominatus, Bencennenſis potius, quam Simidiccenſis appellandus ſit, pro arbitrio tantùm aſseritur: præſertim cum Bencennenſis Eccleſia ijs accenſeatur, quæ incertæ prorſus prouinciæ deputantur.

Vincentivs Cvlvsitanvs.

Hunc oportet fuiſſe ſtrenuum in rebus agendis, & acrem in fide defendenda &c. Scio in itinerario Antonini, vbi deſcribitur via litoraria ab oſtijs Ampſagæ Hipponem vſq; Regium, recenſeri Paratianas, Culuſitanas, Tacutuam, Sullucu, & Hypponem, nec aliud intelligi poſſe Culuſitanarum nomine, quàm vtrumque Colopem, vel ſaltem minorem. Poſtea. *An emendanda lectio codicum, & pro Culuſitano, ſeu Coloſitano Epiſcopo reſtituendus Curobitanus ab vrbe Curobi propè Neapolim in Prouincia Proconſulari ſita?*

HIc ex vnius literæ variatione ingentes excitat controuerſias, quæ nullæ ſunt. Neque enim Antoninus ſcribit *Culuſitanas* interiacere inter Hypponem, & Ampſagæ oſtia; hac enim ratione vrbs Culuſitana pleno iure ad Numidiam ſpectaret, cum Mauritaniæ Sitifenſi vicinior eſset, quàm prouinciæ Carthaginenſi. Scribit Antoninus *Culucitanas*, & conſentiunt tabulæ Peutingerianæ quæ inter Ruſiccadem, & Cirtam ponunt *Parantianis* & *Culucitani*.

citani. At Garnerius legit *Culuſitanas*, ex quo errore Culuſitam ex Antonini ſententia contendit locandam eſſe in Numidia. Ita Tacarata eſt Numidiæ vrbs, & in Notitia laudatur inter Numidas *Creſcentius Tacaratenſis*: Tagarata verò eſt in Proconſulari, in qua ibidem nominatur *Honoratus Tagaratenſis*. Itaque licèt Culucitani inter Numidas ſtatuantur, Culuſitani Proconſularibus deputantur, & Vincentius in collatione cap. 133. dicitur *Culuſitenſis*, & in ſubſcriptionibus Synodi An. 419. *Culſitanus*, & *Culuſitanus*. In Notitia legitur *Æmilianus Culſitanus* inter Proconſulares; in Synodo Bonifacij Carthaginenſis anno 525. *Marcianus Culuſitanus*; in Carthaginenſi ſub Grato can. 5. *Nicaſius Culuſitanus*. Nuſquam legitur Culucitanus. Sed neque varianda eſt lectio, vt pro Culuſitano Curobitanus Epiſcopus reponatur; nam Culuſita, & Curobis fuere diſtinctæ ciuitates Proconſularium: etenim in Synodo Carthaginenſi ſub Hilderico Rege anno 525. ſubſcripti leguntur & *Peregrinus Epiſcopus plebis Curobitanæ*, & *Marcianus Epiſcopus plebis Culuſitanæ*. Vides Curobim à Culoſita, ſeu Culuſita diſtinctam? Sed ex ipſa collatione hoc ipſum demonſtratur, in qua cap. 138. Vincentius Culuſitanus de ſua diœceſi dixit: *Catholica eſt*. At cap. 198. inter Donatiſtas recitatur *Victor Epiſcopus Curubitenſis*. Res eſt clariſſima, de qua vnus Garnerius potuit dubitare.

PVBLIANVS BAZARADIDACENVS.

Ita quidem legitur in collatione: Sed quia nullibi, quod ſciam, huiuſcemodi ciuitatis mentio fit, ſuſpicari poſſet aliquis ineſſe mendum, reponendumque Mazaranacenum, eſt enim Mazarana ciuitas in prouincia Proconſulari inter Bragadam Fluuium, & Fontem Catadæ, quo alluitur Carthago.

PRofectò vrbem Bazaradidacenam ex cap. 125. collationis habemus. Nuſquam tamen nouæ vrbis *Mazaranæ* nomen, niſi in noua Garnerii geographia reperitur. In Synodo S. Cypriani apud Aug. lib. 7. de Baptiſmo cap. 10. nominatur *Felix à Marazana*, & in tabulis Caroli à S. Paulo Marazana deſcribitur: Synodum *Marazanenſem* laudat Ferrandus Diaconus Carthaginenſis can. 76. At Garnerij hallucinatio apparet, qui Marazanam ſitam fuiſſe putat in prouincia Proconſulari, nam pertinebat ad Byzacium. Hinc in Notitia Africæ inter Byzacenos aſſetitur *Vindicianus Marazanienſis*. Hoc ipſum ex Antonino euincitur, qui ſcribit ab *Aquis Regis Marazaniam M. P. XV. Suſfetus M. P. XXVIII.* Quare inter Suſetanos, & Aquas regias interiacet Marazana. Priores verò vrbes pertinere ad Byzacenos conſtat ex Notitia laudata, in qua inter eoſdem nominantur *Liberatus Aquarum regiarum, & Euſtraſius Suſetanus*. Sed omne dubium diſpellit collatio Carthaginenſis, in qua cap. 127. ponitur *Publianus Epiſcopus plebis Bazaradidacenæ*, & cap. 133. appellatur *Eunomius Epiſcopus plebis Marazanenſis*. Igitur ſtulti ſolùm ſuſpicari poſſunt, vnam eandemque eſse vrbem, cum ibidem diſtincti Epiſcopi vtriuſque opidi ſeriè aſſerantur. Ex Ortelij Tabularum mendo, vbi pro Marazana legitur Mazarana, errorem ſorbuit, tot ignoratis pro Marazana certiſſimis teſtimonijs.

THEA-

THEASIVS MEMBRESITANVS.

Quod Membreſa porrò fuerit Epiſcopalis, dubium eſſe non poteſt; nam Lucij Membreſitani mentio eſt in Concilio Carthaginenſi de rebaptizandis hæreticis: Saluij Membreſitani apud Auguſtinum &c.

EVndem lapidem offendit, duas iterum vrbes in vnam confundens. Tempore collationis Carthaginenſis Membreſa ſeu Membreſſa, vt Auguſtinus, & Antoninus, ſcribunt, erat ciuitas diſtincta à Memblofita. Hoc ad oculum patet ex memorata collatione, in qua cap. 133. recenſetur *Gennadius Epiſcopus plebis Membreſſitenſis*, itemque ibidem ponitur *Theasius Epiſcopus plebis Memblositenſis*. In Synodo Cypriani apud Auguſtinum lib. 7. de Baptiſ. cap. 26. nominatur *Lucius à Membreſa*, quam eandem cum Memblofita Garnerius exiſtimauit. Qui etiam ibidem probat Membreſſam ſpectaſſe ad Proconſulares, quia ex Antonino *conſtat ciuitatem hanc inter Muſtitanam, & Sicilibbam fuiſſe*. At Muſtitana pertinebat ad Numidiam ex Notitia Africæ, in qua inter Numidas nominatur *Antonianus Muſtitanus*; ſi verò Membreſſa inter duas vrbes Proconſulares fuiſſet, fortè intentum probaſſet. Hæc de Muſtitana vrbe iuxta vulgarem ſententiam loquor. Debuit ergo hæc demonſtrare ex Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ, in qua inter Proconſulares laudatur *Victor Membreſſitanus*, & ex Synodo Bonifacij Carthaginenſis A. 525. quam ſubſcribit *Paſchaſius Membreſſitanus*.

TVTVS MELDITANVS.

Scribitur in collatione Melzitanus, ſed vitiosè opinor: neque enim ab vllo fit mentio Melzitæ ciuitatis in prouincia Proconſulari; Fit autem ab omnibus Melditæ ad Hipponit idem p aludem poſitæ, cuius ſitus à Ptolomæo deſcribitur.

ITa Garnerio Plinius, ac trecenti & decem Epiſcopi Donatiſtæ nulli ſunt. Plinius lib. 5. cap. 4. laudat in Africa opidum *Melzitanum*. Synodus Bagaienſis Donatiſtarum inter duodecim ordinatores Maximiani Carthaginenſis damnat *Valerium Melzitanum*. Apud Aug. lib. 3. contra Creſconium cap. 19. & 53. Rectè ergo in collatione cap. 121. legitur: *Tutus Epiſcopus plebis Melzitanæ*. Non tamen reprehendendus eſt Ptolomæus, vbi hoc ipſum opidum Melditam vocat, familiare enim fuit antiquis pro Z, vſurpare D, vt pluribus oſtendi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 3. Ita in eadem prouincia Hipponem Zarrhutum laudat Antoninus, & Zaritonenſem Epiſcopum nominat collatio cap. 139. cum alij eandem vrbem Hipponem Diarrhytum vocent.

PANTHONIVS PVPPVTANVS.

In collatione parte prima legitur Pannonius Puppitanus, ſed gemino vitio, cum Pannonij nomen inſolens ſit apud Afros, Panthonij familiare, & ciuitas cuius ſedem tenuit, dicatur Pupput in Itinerario Antonini.

IMò *gemino vitio* laborat hæc cenſura. Cum textus epigraphis Synodalis ex collatione corrigendus eſset, vt vbiquè erraret, maluit textum collatio-

nis erroris arguere. In MS. Sereniſſimi Magni Ducis poſtea laudando, in epigraphe non *Panthonius*, ſed *Pannonius* rectè legitur. Verùm quis illi dixit Pannonij nomen inſolens eſſe apud Afros, Panthonij verò familiare? Præter Pannonium Pupitanum, legitur in Notitia Africæ inter Mauritanos Cæſarienſes *Pannonius Bitenſis*. Vnum tantùm Panthonium ex deprauata epigraphe nouit, alterum ex incognitis libris ex Africa appellet, & tunc familiare apud Afros nomen Panthonij affirmabo, & erit mihi magnus Apollo. Quod verò contendit à Pupput dicendum eſſe *Pupputanum*, non *Puppitanum*, vix citra indignationem ab Afris audiri poſſet, quaſi hic Scriptor Africanarum vrbium vocabula meliùs quam ipſimet Afri, declinare ſciat. In collatione cap. 187. inter Donatiſtas nominatur *Victorianus Puppitanenſis*, Pannonij æmulus. Synodicam Proconſularium act. 2. laudatæ Synodi Lateranenſis ſubſcribit *Guloſus Puppitanus*; in Synodo Bonifacij Carthaginenſis anno 525. recitatur *Fortunatus Puppitanus*. Quis autem dixerit, hos Epiſcopos neſciſse, ſuæ vrbis nomen latinè inflectere?

Victor Vinensis,

Legitur ipſius nomen in collationis prima parte, eſt autem Vina ciuitas propè Pupputanā.

Ariolatur; nam cum in titulo epiſtolæ, quam adeo eruditis notis illuſtrat, tres Victores nominentur, eorundem ſedes ex collatione Carthaginenſi expiſcatur. Priorem dicit Vinenſem, alterum Vticenſem, poſtremum Migirpenſem. Quòd ita pro arbitrio horum Victorum ſedes diſponit, nullam Garnerio quæſtionem facio, quamuis prior potuerit eſse Migirpenſis, poſtremus autem Vticenſis, & medius Vinenſis. Hoc eundem interrogatum velim, cur tres alios Victores, qui in collatione recenſentur, omiſit, nullumque eorum in memorata epigraphe nominatum voluit? Recenſetur cap. 116. *Victor Libertinenſis*. Hanc verò vrbem ſpectaſse ad Proconſulares patet ex Synodica eiuſdem prouinciæ act. 2. Concilij Lateranenſis, vbi legitur *Ianuarius gratia Dei Epiſcopus S. E. Libertinæ*. Rurſus in eadem collatione recitatur cap. 215. *Victor Abitinenſis*. Et hunc pariter Proconſularibus accenſendum conſtat ex proximè laudata Synodica, in qua nominatur *Auguſtalis gratia Dei Epiſcopus S.E. Abitinenſis*: & apud Cyprianum habetur *Saturninus ab Abbitinis*. Denique tertius Victor occurrit cap. 133. vbi dicitur ſubſcribere *Quintus pro Victore Epiſcopo Tuburbitanorum minorum*. Fuiſse verò Tuburbum in Proconſulari docet Notitia Africæ, in qua appellatur *Benenatus Tuburbitenſis*: & vtriuſque Tuburbi ſitum in Proconſulari exhibent Tabulæ Peutingerianæ. Cur ergo tres hoſce Victores, qui anno 411. eidem collationi cum tribus alijs, quos laudat, interfuere, à Synodo anni 416. excluſit? Cur vnum ſaltem ex illis intra Synodum non admiſit, ſed ſolummodo Vinenſem, Vticenſem, & Migirpenſem? Profectò vides, mi Antoni, Garnerium hic putum putum ariolatorem agere.

Legitur in collatione Muzucenſis, ſed Auguſtinus lib. 7. (lege 6.) contra Donatiſtas cap. 41. meminit Epiſcopi Muzulenſis, quem fuiſſe prouinciæ Proconſularis colligo ex Notitia ſæpius laudata, in qua numeratur inter eiectos ex ea prouincia Epiſcopos Felix Muzulenſis.

GEographus vrbes confundit. Rectè in collatione Reſtitutus appellatur Muzucenſis, cuius aduerſarius Donatiſta cap. 206. dicitur *Idaxius Muzucenſis*. Porrò hæc vrbs erat inter Byzacenas; vnde in Notitia Africæ inter Byzacenos Epiſcopos recitatur *Innocentius Muzucenſis*. Præterea more ſolito diuinatur; nam in collatione cap. 133. ſcribitur *Reſtitutus Epiſcopus plebis Simingitenſis*. Hunc verò adnumerarum Proconſularibus colligo ex Synodo Bonifacij, in qua appellatur *Creſconius Epiſcopus plebis Simingitanæ*. Itaque errat Garnerius dum Reſtituto Simingitenſi prouinciæ Proconſularis omiſſo, Reſtitutum Muzucenſem ex Byzacio ad Proconſularem transferens, eundem in Muzulenſem Epiſcopum vertit.

RVSTICVS, ſeu potius RVSTICIANVS TABRACENSIS.

Sic enim legitur in collatione. Fuit autem Tabraca colonia in ipſo confinio prouinciæ Proconſularis, & Numidiæ, vnde factum eſt, vna pars auctorum in Numidia, alij in Prouincia collocarent.

INfeliciter labitur. Etenim cum in collatione nullum Ruſticum appellatum legeret, quo huius Epiſcopi ſedem deſignaret, eundem ex Ruſtico in Ruſticianum mutauit. Sed in hoc turpiter etiam errat; nam ſuperiùs Epiſcopum, qui tertius ab Aurelio Primate in epigraphe legitur, appellarat *Ruſticianum Tabracenſem*. Itaque authore Garnerio anno 416. Tabracæ duo Ruſticiani Epiſcopi Catholici ſedebant, vt Eccleſiæ, quemadmodum & vrbes id temporis regebantur, ſuos habuerint duumuiros.

FORTVNATIANVS NEAPOLITANVS vel SICCENSIS.

Fortunatiani duo celebres extiterunt tunc temporis: Neapolitanæ vnus, alter Siccenſis Eccleſiæ Epiſcopus, vterque Proconſularis prouinciæ &c. Vterque ſine dubio interfuit Africano Concilio ann. 418. Incertum vter electus ad finiendas cauſas cum alijs prouinciarum legatis. Vterque pariter interfuit Concilio vniuerſali ann. 419. Incertum vtrius nomen præferatur in epiſtola Afrorum ad S. Celeſtinum.

LAudo hominis eruditionem, qui duos Fortunatianos nouit, eoſque in diuerſis vrbibus collocauit; verebar enim, ne duos Fortunatianos vni vrbi præficeret, quemadmodum duos Ruſticianos vni ciuitati donauit. Verùm ſtatim ceſpitat, & præceps ruit. Quod enim ait, vtrumque Fortunatianum interfuiſſe Concilio vniuerſali Africæ an. 419. admitti non poteſt, niſi mortuos Epiſcopos ſuffragia dare, ac ſententias dicere fingamus. Anno 419. Siccæ ſedebat Vrbanus in mortui Fortunatiani locum ſubrogatus, qui cum

anno ſuperiori Apiario igni, aquaque interdixiſſet, & hic ad Zoſimum appellaſſet, acriter à Pontifice reprehenſus fuit; vnde diuturniores illæ de appellationibus controuerſiæ Afros inter & Romanam ſedem exordium duxere. In literis Synodi Africanæ anno 419. ad Bonifacium Pontificem datis hæc leguntur; *Prior autem Coepiſcopus noſter Siccenſis Vrbanus, quod in eo, nempe Apiario, corrigendum eſt, ſine vlla dubitatione correxit.* Vnus ergo Fortunatianus Neapolitanus anno 418. & 419. Synodis Africanis interfuit, vnus Neapolitanus ad finiendas cauſas cum aliarum prouinciarum legatis electus eſt, idem epiſtolæ ad S. Celeſtinum Papam præfigitur. Nota interim, Vir Clariſſime, Garnerij confidentiam, qui aſſeueranter pronunciat, Siccenſem Fortunatianum *ſine dubio* laudatis Synodis interfuiſſe, qui id temporis *ſine dubio* diem obierat, ac in eadem ſede Vrbanum ex Hipponenſi Clero Epiſcopum exceperat. De initio Epiſcopatus Vrbani ſcribit S. Auguſtinus epiſt. 59. ad Paulinum Nolanum.

Restitutus Cincaritensis.

Legitur in collatione Epiſcopus huius nominis, & ſedis; credibile admodum eſt hunc ipſum eſſe, quo de agitur.

Et hic diuinat; nam adfuit etiam collationi cap. 133. *Reſtitutus Epiſcopus plebis Simingitenſis.* Et in Concilio Bonifacij A. 525. inter Proconſulares laudatur *Creſconius Epiſcopus plebis Simengitanæ.* At Cincaritenſem Eccleſiam incertæ prouinciæ deputant Carolus à S. Paulo, & Holſtenius, nec quicquam pro ea re affert Garnerius. Ego tamen puto illam Eccleſiam fuiſſe inter Proconſulares: nam in Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ inter eiuſdem prouinciæ Epiſcopos nominatur *Quobulus Ceciritenſis*, quæ forte Eccleſia eadem eſt cum Cincaritenſi.

Ampelius.

Incertæ ſedis. Nam Ampelius, cuius fit mentio can. 78. Cod. Afric. cuiuſque ſedes in collatione dicitur fuiſſe Vaga, vel potius Vada, quique interlocutus legitur cap. 176. videtur fuiſſe Numidarum vnus &c. Vnde vlterius corrigendus quoque collationis textus cap. 215. vbi duo appellantur Epiſcopi Vagenſes Catholici, Ampelius, & Primulus: legi enim debet Vadenſis.

Ignorauit duas fuiſſe in Africa Vagas, vnde alteram vrbem Vadam dicendam contendit. At Plinius, cui meliùs Africanæ vrbes cognitæ fuerunt, lib. 5. cap. 4. inter XV. opida ciuium Romanorum nominat *Vagenſe*, & inter triginta libera opida *Vagenſe aliud*. Conſultò addidit *aliud*, vt Vagam vtramque diſtingueret. Vna erat Latio donata, altera liberum municipium. Hinc perperam collationem corrigendam ducit, in qua duæ Vagæ aſſeruntur. Hæc opida, quæ Vagæ dicuntur in collatione, ambo *Vada* appellantur in Notitia Numidiæ, vbi recitantur *Rufinianus Vadenſis* & *Proficius Vadenſis*. Imò tertia inſuper Vaga ponitur in eadem collatione; nam cum cap. 177. nominatus fuiſſet *Priuatus Epiſcopus Vagenſis*, Rogatus Epiſcopus dixit; *Ianuarianus dicitur*,

tur, *non Priuatus*. At reſpondit Primianus Primas Donatiſtarum Carthaginenſis prouinciæ cap. 179. *Eſt Auzagga, vbi fuit Ianuarianus, qui nunc defunctus eſt; alia Auzagga vbi eſt Priuatus, qui nunc viuit.* Vbi patet has Vagas agnominatas *Auzaggas*, vt à Vaga, vbi Ampelius ſedebat, diſtinguerentur. Et quidem præter duas Vagas, quas Plinius in Africa, hoc eſt, prouincia Zeùgitana ponit, Ptolomæus lib. 4. cap. 2. in mediterraneis vrbibus Mauritaniæ Cæſarienſis *Vagam* etiam collocat, cuius ſitum exhibent Tabulæ antiquæ Peutingerianæ, & recentes Caroli à S. Paulo. Ampelius qui laudatur can. 78. Codic. Afric. non eſt idem cum Ampelio, qui hic appellatur; ille enim Ambiuio Piſitenſi poſterior fuit, vt ibidem patet; hic autem eundem præcedebat, vt proximè oſtendam.

ANIMVS.

Sin minùs vitioſa ſit lectio, quod non temerè tamen quiſpiam conijciat propter inſolentiã vocis, ignota dici debet huiuſce Epiſcopi Eccleſia. Quod ſi vitium irrepſit, ſuſpicari poſſit non nemo reponi debere pro Animo Timianum, qui vt eſt in collatione, rexit Eccleſiam Vtinæ ciuitatis à Ptolomæo ſub Carthagine ad Bagradam fluuium repoſitæ.

SI vitioſam lectionem ſuſpicabatur, cur antiquum aliquem codicem non conſuluit? Extat epiſtola huius Synodi Carthaginenſis in codice MS. Bibliothecæ Sereniſſimi Magni Ducis ad D. Laurentij in pluteo XII. in quo non *Animus* legitur, ſed *AMBIVIVS*, qui in reſcripto Innocentij Papæ dicitur *Ambiuius*. In collatione cap. 133. appellatur inter Catholicos Patres *Ambibius Epiſcopus plebis Piſitenſis*. Euodius Vzalenſis S. Auguſtini diſcipulus lib. 1. de Prodigijs S. Stephani cap. 13. meminit *Piſitanæ ciuitatis*. Ambibij Eccleſiam omiſit Carolus à S. Paulo, Holſtenius incertæ prouinciæ deputauit, & minùs rectè à Piſitana diſtinxir, quæ tamen ex hac epigraphe colligitur fuiſſe in proconſulari. Ambiuij fit mentio can. 78. Cod. Afric. vbi ante Euangelium nominatur, quem Garnerius pro Euagrio ſuppoſuit, vt vidiſti, ſed perperam; nam in laudato codice *Euagrius* nominatur, & pro *Mundius*, vt in excuſis codicibus corruptè habetur, *Numidius* rectè ibidem legitur. In nullis codicibus epigraphen quæſiuit Garnerius, qui tamen ob exſcriptos ab alio è Vaticanis MSS. Marij Mercatoris libellos, vah quales tragœdias in calce ſui operis excitat, & in quos!

FELIX VZITENSIS.

Legitur in collatione Vizicenſis, ſed in Notitia Epiſcoporum prouinciæ Proconſularis mētio ſit Caij Vzitenſis, qui periſſe ſcribitur, antequam veniret ad exilij locum: & Vztha ciuitas ponitur in Ptolomaicis Tabulis propè Adrumetum, & Ruſpinam.

CVm iſtæ duæ vrbes fuerint in Byzacio, in eadem etiam prouincia Vzitha Ptolomæi locanda fuit. Vzithæ opidi ſitum diſertè tradit A. Hirtius lib. de bello ciuili in Africa, vbi ait Cæſarem propè Vzitham caſtra metatum, *quæ aberant à portu* Leptis paruæ *millia paſſuum ſex*. Leptis verò erat in

Byza-

Byzacio ſupra Adrumetum verſus Tripolim M. P. XVIII. ex Antonino. Ex his in Notitia legendum eſt : *Caius Vcitenſis*, non *Vzitenſis*; hæc enim Eccleſia erat in Byzacio; Vcitenſis verò in Proconſulari, in cuius prouinciæ Synodica act. 2. Concilij Lateranenſis laudatur *Tripolius Vcitenſis*, ab Vci vrbe, vt ex Plinio mox oſtendam in notis ad FRVCTVOSVM. Igitur perperam Viſicenſem in Vzithenſem Eccleſiam mutat. Scribitur in collatione cap. 125. *Felix Epiſcopus plebis Viſicenſis*. Quam Eccleſiam pertinere ad Proconſulares, colligo ex eadem Synodica, vbi inter Proconſulares cernitur *Valentinianus Epiſcopus S. E. Viſicenſis*. Erat hæc vrbs propè Taboram, cuius Epiſcopus Victor Donatiſta cap. 125. citato dixit Felici Viſicenſi: *Ego tibi interuenio*. Et cap. 201. idem Victor ait: *Suſceperam quidem mandatum; ſed quia beatiſsimus Pater & princeps noſter Primianus nunc ſuſcepit, me neceſſe eſt mandare his actis*. Itaque erat in Proconſulari Epiſcopus, ſi Primianum Carthaginenſem ſuum Primatem appellat. Perperam in diſſert. de Synodo V. cap. 10. Taboram Victoris Donatiſtæ cum Tabora altera Mauritaniæ confudi. Quare addenda eſt Tabora tabulis Proconſularium Caroli à S. Paulo, & Holſtenij. Ceterùm de huius Felicis ſede Garnerius diuinat. In collatione cap. 127. laudatur *Felix Epiſcopus plebis Aptungitenſis*. Erat Aptunga in prouincia Proconſulari, & alter Felix Aptungenſis olim Cæcilianum Carthaginenſem conſecrauerat, vt ex Optato lib. 1. & Auguſtino epiſt. 68. 162. 163. & libris contra Donatiſtas paſſim habetur. Itaque omiſſo Felice Aptungenſi, Felicem Viſicenſem Synodo anni 416. pro arbitrio præſentem facit, illumque in Vzithenſem perperam mutat.

DONATIANVS ZEGGENSIS, ſiue ZELLENSIS.

Recenſetur in collatione Donatianus Zellenſis. In Notitia prouinciæ Proconſularis fit mentio Vincentij Zeggenſis in exilium eiecti.

EOdem in luto hæret, Ziggam cum Zella confundens. Erat Zella in Byzacio; Strabo enim recenſens huius prouinciæ opida lib. 17. ait: *Propè etiam erant Zella, & Achola liberæ ciuitates*. In Tabulis Peutingerianis Achola ponitur inter Tapſum, & Ruſpam vrbes in Byzacio, in cuius Notitia recitatur *Reſtitutus Acholitanus*. Concilium *Zellenſe* laudat Ferrandus Diaconus, quod Teleptenſe perperam dici, oſtendi lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 13. At Zigga erat vrbs in Proconſulari, in cuius Notitia recenſetur *Vincentius Ziggenſis*, quem Garnerius *Zeggenſem* dixit, vt facilius *Zellenſem* faceret. In geſtis purgationis Felicis coram Africæ Proconſule in calce Optati Albaſpineę editionis memoratur *Ingentius Decurio Ziguenſium*, quæ vrbs, vt ibidem patet, erat in Proconſulari. In literis Conſtantini Imperatoris apud Auguſtinum epiſt. 68. & lib. 3. con. Creſc. cap. 70. idem dicitur *Decurio Ziquenſium ciuitatis*. Et *montem Ziquenſem* memorat Victor Vitenſis de perſec. Vand.

ADEO-

ADEODATVS SIMIDICVS.

Interfuit collationi ann. 411. vnuſque fuit ann. 419. è decem legatis prouinciæ Proconſularis, qui cum legatis aliarum prouinciarum canones Eccleſiæ Africanæ recognouit, & ſubſcripſit.

ET hic rurſus Epiſcopos, & vrbes confundit. Adeodatus qui anno 419. canones recognouit, erat Epiſcopus Simittuenſis, non Simidiccenſis. Leguntur apud Labbeum ſubſcriptiones Synodi anno 419. Carthagine celebratæ, in quibus *Adeodatus Simituenſis*, vel *Simitenſis* dicitur. Oppidum *Simittuenſe* laudatur à Plinio lib. 5. cap. 3. *Simittu* ab Antonino dicitur. In collatione cap. 135. recenſetur *Benenatus Epiſcopus plebis Simittenſis*, & cap. 135. *Adeodatus Epiſcopus plebis Simidiccenſis*. Quare Adeodatus, qui anno 419. canones recognouit, anno 411. nondum erat Epiſcopus, cum Simittuenſem cathedram teneret Benenatus. Hoc ipſum etiam euidenter oſtenditur ex ſubſcriptione Synodi anno 419. vbi legimus: *Penthadius Carpitanus, Adeodatus Simittuenſis*. Quare Adeodatus fuit Epiſcopus tempore poſterior Penthadio; Africani enim iuxta tempus delati Epiſcopatus nomina Synodis dabant, & in tractorijs ſcribebantur ex canone 53. Cod. Afric. & Auguſtino epiſt. 217. ad Victorinum. At certum eſt Penthadium anno 411. non fuiſſe Carporum Epiſcopum; nam cap. 125. ponitur *Antonius Epiſcopus plebis Carpitanæ*. Ex quibus colligimus Adeodatum Simittuenſem diuerſum eſſe à Simidiccenſi, qui anno 411. collationi interfuit, & diuerſas fuiſſe vrbes Simittu, & Simidiccam, cum tempore collationis hic Adeodatus, illic verò Benenatus ſacra ſuprema authoritate adminiſtraret.

OCTAVIVS VTHINENSIS.

Interfuit collationi, eſt autem Vthina ciuitas in prouincia proconſulari ad Bagradam fluuium, vt habent tabulæ Ptolomaicæ. In Concilio Carthaginenſi &c. dixit vigeſimo ſeptimo loco ſententiam Felix ab Vthina, & Lampadius Vthinus Concilio Arelatenſi II. ſubſcripſit.

EAdem chorda oberrat, Vtinunam cum Vthina confundens. In cap. 133. collationis Carthaginenſis editionis Maſſonis, & Albaſpinæi legitur *Octauius Epiſcopus plebis Vtinunenſis*. Scio duas fuiſſe Vtinas in Africa; & tempore collationis cap. 125. legitur: *Timianus Epiſcopus plebis Vtinenſis*: capite verò 133. *Iſaac Epiſcopus plebis Vthinenſis*. Quare ſi Octauius fuit pariter Epiſcopus Vtinenſis, tertiam in Africa Vtinam nobis excitare debet, vel Octauium collegam Timiano, aut Iſaaco ſuperimponere. Contra Iſaac Epiſcopum Catholicum ſtabat Felicianus, contra Timianum Felix Donatiſtarum Epiſcopi. At de Octauio refero integrum textum ex collatione Carthaginenſi. *Octauius Epiſcopus plebis Vtinunenſis coram V.C. Tribuno, & Notario Marcellino ſuperius mandaui, & ſubſcripſi Carthagine. Quare idem dixit: E contrario mihi eſt Bonifacius.* Ex tribus igitur Epiſcopis Catholicis, totidemque ijſdem aduerſarijs Donatiſtis duas Vtinas, & Vtinunam in Africa vrbes habemus. Quod inſu-

mitto, quibus notationes cenſorias ſuppoſitas leges. Cæterùm operæ pretium duxi epigraphen Epiſtolæ Synodicæ Patrum Proconſularium ex titulo Epiſt. 90. apud Auguſtinum exſcriptam inſerere.

Domino beatiſsimo, & honorandiſsimo fratri Sancto Innocentio Papæ, Aurelius, Mundius, Ruſticanus, Fidentius, Euagrius, Antonius, Palatinus, Adeodatus, Vincentius, Publianus, Theaſius, Tutus, Panthonius, Victor, Reſtitutus, Ruſticus, Fortunatianus, alius Reſtitutus, Ampelius, Animus, Felix, Donatianus, Adeodatus, Octauius, Scrotinus, Maiorinus, Poſthumianus, Triſpulus, Victor, alius Victor, Leucius, Marianus, Fructuoſus, Fauſtinianus, Quodvultdeus, Candorius, Maximus, Magarius, Ruſticus, Rufianus, Proculianus, Thomas, Ianuarius, Octauienus, Prætextatus, Sixtus, Quodvultdeus, Penthadius, Quodvultdeus, Cyprianus, Seruilius, Pelagius, Marcellus, Venantius, Didymus, Saturninus, T[illegible]cenus, Germanus, Germanianus, Iuventius, Maiorinus, Inuentius, Candidus, Cyprianus, Æmilianus, Romanus, Africanus, & Marcellinus, qui in Concilio Eccleſiæ Carthaginenſis adfuimus.

Garnerius antequam laudatorum Patrum prouinciæ Proconſularis ſedes deſignet, hæc præfatur: *Viſum eſt porro, nonnullum futurum operæpretium, nonnullamquè poſſe ab eruditis lectoribus iniri gratiam, ſi Epiſcoporum, qui Synodo interfuerunt, ita recenſerentur nomina, vt quod hactenus tentauit nemo, ſuæ ſingulis, quantum licet, aſsignarentur Eccleſiæ. Collectæ ſunt illæ verò, ſed non ſine cura, & labore ex diuerſis veterum libris inter ſe collatis, & potiſsimum tribus, codice canonum Eccleſiæ Africanæ, parte prima collationis Carthaginenſis, & Notitia prouinciarum Africæ edita à Patre Sirmondo.* Verùm quantum gratiæ apud eruditos ſibi conciliarit, ex ijs, quæ ſubijciam, patebit. Profectò *curam, & laborem* inanem impendit, eamquè ſibi tantùm laudem comparauit, quòd magnis excidit auſis, longè maiori præconio donandus: ſi opus, *quod hactenus tentauit nemo*, maiori diligentia aggreſſus fuiſset, vel ſaltem cum cæteris intactum reliquiſset. Sed ad rem veniamus, neque enim Epiſtolæ breuitas patitur, vt per inania expatiar.

AVRELIVS CARTHAGINENSIS.

Succeſsit Genethlio, ſeu Genedio, vt conſtat ex Auguſtini Epiſtola 163. ſcripta ann. 412. in qua tamen Genethlius dicitur beatæ memoriæ, *cum tamen Aurelius ſederet adhuc, imò tredecim poſt annis Synodo Africanæ præſederit ann. 425. Baronius igitur audiri non poteſt, Genethlium Aurelio ſubſtituens.*

REctiùs feciſset, ſi nec audiuiſset Baronium dicentem memoratam Epiſtolam 163. ſcriptam fuiſse ab Auguſtino anno 412. cum Cirtam ad Synodum pergeret. Certum eſt laudatam Epiſtolam non eſse ſcriptam poſt annum 397. nam ibidem Ambroſius Mediolanenſis adhuc ſuperſtes memoratur. Etenim cum Auguſtinus hæc initio præmiſiſset, *Fortunium, quem Turſicum habetis Epiſcopum, per eandem ciuitatem, quanquam feſtinantiſsimè, cum ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus,* hæc ait: *Quæſiui ab eo, vtrum iuſtum, & Chriſtianum putaret Epiſcopum Mediolanenſis Eccleſiæ Ambroſium. Cogebatur vtique negare, quòd ille vir Chriſtianus eſset, & iuſtus: quia ſi fateretur, ſtatim obijceremus, quòd eum rebaptizandum eſſe cenſeret.* Itaque ſi Auguſtinus obtrudit

Ambro-

Ambroſium Fortunio Epiſcopo Donatiſtæ rebaptizandum, nondum eo anno obierat Ambroſius, vel illius ſaltem obitus nondum Auguſtino innotuerat. Quod autem epiſtola 163. data ſit anno 399. ex ijs, quæ verſus finem ſcribit, apertè colligitur: *Sed quia*, inquit, *ordinandi cauſa Epiſcopi neceſsitas non inde*, nempè Tuburſicu, *iam iamq; rapiebat, &c.* Itaque Cirtam properabat ad inaugurandum ibidem Fortunatum Epiſcopum, quem eo anno in demortui Profuturi locum electum fuiſse pluribus oſtendi lib. 2. Hiſt. Pelag. capite 8. quæ cum ibidem poſſis legere, eadem huc transferre non vacat. His accedit, teſtari Auguſtinum ſe diſputaſse cum Fortunio Tuburſicenſi Donatiſta; At anno 411. inter Donatiſtas in collatione cap. 201. nominatur *Ianuarius Epiſcopus de Tuburſico Numidiarum*, qui Fortunio dudum defuncto ſucceſserat. Fortunius Tuburſicenſis viuebat anno 394 vt conſtat ex Synodo Bagaienſi Donatiſtarum.

NVMIDIVS MAXVLITANVS.

Hunc oportuit diu Maxulitanam Eccleſiam rexiſſe, quippe cum iam inde ab anno 403. ſecundo loco ſederit, nec tamen anno 419. diem obijſſet. Ciuitas porro Maxula, quæ nunc Maſſa dicitur, non multùm diſtat ab antiqua Carthagine verſus ortum.

LAudo Garnerij correctionem, qui pro *Mundius* legit *Numidius*. Ceterum neſcio vnde ſciuerit, Numidium ab anno 403. ſecundo loco ſediſse. Extat Synodus habita eo anno Theodoſio, & Rurimundo Conſs. Carthagine, in cuius calce ſolus Aurelius Primas legitur nominatim ſubſcriptus, & additur: *Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt*. In qua quidem Synodo Numidius ſecundo loco ſententiam dicens inter acta refertur, ex quo nihil ad propoſitum inferri poteſt, cum alij Epiſcopi nequaquam interlocuti ſint. Longè meliùs Numidij Epiſcopatus antiquitas probari poterat à Garnerio, ſi appellaſſet Synodum anno 390. à Genethlio indictam, in qua legitur: *Numidius Maxulitanus dixit &c.* & Aquileienſem A. 381. cui adfuit *Numidius legatus Afrorũ*.

RVSTICIANVS TABRACENSIS.

Fuit autem Tabraca nobilis olim colonia Hipponem inter & Vticam.

NOlo obijcere Carolum à S. Paulo, & Holſtenium adſcribere Tabracam Numidiæ; etenim cum in confinijs ſit inter Numidiam, & Proconſularem, potuit eandem vrbem ſuo iure Proconſularibus Eccleſijs accenſere. Illud tolerari nequit, quòd inferiùs, vt videbis, alterum Ruſticianum hoc ipſo anno 416. & in hac ipſa Synodo Tabracenſem Epiſcopum dicit. Vel ergo hic Ruſticianus, vel alter perperam ponitur Tabracæ Antiſtes.

FIDENTIVS CAEFALENSIS.

Incertum quæ fuerit ciuitas, cuius Eccleſiam rexit.

IN collatione primæ diei cap. 133. laudatur, *Fidentius Epiſcopus plebis Cæfalenſis*. Hanc verò Eccleſiam ſpectaſse ad prouinciam Proconſularem pro-

probandum erat ex Synodica eiuſdem prouinciæ Patrum inſerta actioni ſecundæ Concilij Lateranenſis anno 649. à S. Martino Papa celebrati, vbi ſubſcriptus legitur *Creſces gratia Dei Epiſcopus S. E. Caſalenſis*. Fuit ergo Cæſala ciuitas prouinciæ Proconſularis.

EVANGELVS ASSVRITANVS.

In excuſis codicibus legitur Euagrius, ſed mendum ineſſe ex eo conſtat, tum quòd Euagrij nomen vulgare non fuit Afris, fuerit autem Euangeli: tum quod Euangeli Aſſuritani ſit mentio in collatione.

VTrumque Garnerio probandum venit. Euagrij nomen nec vnius hominis fuiſse, Euangeli verò ſolitum apud Afros, & familiare. In elencho quadringentorum Epiſcoporum in Notitia Africæ nec vnus Euangelus nominatur, in ducentis octoginta ſex Epiſcopis in collatione Carthaginenſi vnus Euangelus Aſsuritanus appellatur, vti vnus itidem Euagrius in epigraphe Synodicæ. Vnde igitur habet Euagrij nomen vulgare non fuiſse Afris, fuiſse verò Euangeli? Cum nullus Euagrius in collatione nominatus fuerit, ac vellet omnino Epiſcopi quinto loco ſubſcripti ſedem aſſignare, ex Euagrio Euangelum fecit. Ceterum error correctoris manifeſtè apparet ex Synodo Carthaginenſi A. 401. in qua can. 77. Cod. Afric. hoc ordine legati ad vrbem Hipponenſem Diarrhytorum nominantur: *Reginus, Alipius, Auguſtinus, Maternus, Theaſius, Euodius, Placianus, Vrbanus, Valerius, Ambiuius, Fortunatus, Quodvultdeus, Honoratus, Ianuarius, Aptus, Honoratus, Ampelius, Victorianus, EVANGELVS, & Rogatianus*. Quare cum in hac epigraphe Theaſius, & Ambiuius poſt Euagrium nominentur, loco Euagrij Euangelus neutiquam poni poteſt, qui vtroque laudato Epiſcopo poſterior fuit.

ANTONIVS CARPITANVS.

Sermo ſit de ipſo in collatione ann. 411. ſubſcripſit Epiſtolæ, quam de appellationibus, & cauſa Apiarij Africana Synodus ad S. Celeſtinum ſcripſit.

NIſi Antonius anno 425. redux in vitam iterum Carpitanam ſedem receperit, hæc procul à vero exorbitant; nam in Synodo Carthaginenſi in cauſa de appellationibus ſubſcriptus nominatur *Penthadius Epiſcopus Carpitanæ Eccleſiæ*, vel vt in alijs codicibus, *Penthadius Carpitanus*. Cum verò in titulo epiſtolæ ad Celeſtinum inter primos nominetur Antonius, cur non iſte idem fuerit, qui anno 416. Synodicæ præfixus legitur? Qui tamen Carpitanus eſse non potuit, cum anno 419. Penthadius Carpis ſederet. Alter familiaris huic ſcriptori error corrigendus eſt, quòd poſtea in hac Synodo an. 416. Penthadium Carpitanum Epiſcopum pronunciat. Itaque vel Antonius hic, & Penthadius in eadem ſede vnà Coepiſcopi apud Carpos ponuntur, vel in alterutrius ſede deſignanda Garnerius falſus fuit.

PALA-

PALATINVS BOSSETENSIS.

Palatini mentio ſit in Epiſtola Synodi Africanæ ad S. Celeſtinum, Boſſetenſis ſedis in collatione.

IN epigraphe epiſtolæ ad S. Celeſtinum legitur: *Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus &c.* In hac verò epigraphe Antonius præcedit Palatinum. Quare optimè notat Labbeus legendum eſse *Valentinum*, qui tempore Celeſtini erat Primas Numidiæ. Illius ſedes cap. 202. dicitur *Voſetenſis*, & cap. 125. *Boſetenſis*. Ex quibus patet pertinere illam Eccleſiam ad Proconſularem, quam tamen incertæ prouinciæ dixerunt Carolus à S. Paulo, & Holſtenius, qui etiam lapſus eſt pag. 106. dum Voſetenſem dixit Viſicenſem; etenim anno 411. apud Eccleſiam Boſetenſem ſedebant Palatinus Catholicus, & Felix Donatiſta cap. 125. collationis: apud Viſicenſem verò vrbem Felix Catholicus, qui cap. eodem 125. dixit: *Epiſcopum contra me non habeo.*

ADEODATVS BENCENNENSIS.

In Notitia Epiſcoporum ex prouincia Proconſulari eiectorum, Guloſi Beneuentenſis (lege Bencennenſis) in Corſicam relegati mentionem fieri.

POſtquam Epiſcopi nomen mutauit, vrbis quoque nomen antiquat, imò duas in vnam ciuitatem conflat, Beneuentum in Bencennam transferibens. Verùm Beneuentanam vrbem fuiſse in Africa præter Notitiam Epiſcoporum, in qua legitur *Guloſus Beneuentenſis*, colligo ex Synodo prima Arelatenſi habita anno 314. cui ex Africa cum Cæciliano Carthaginenſi interfuit *Anaſtaſius de ciuitate Beneuentina*. Præterea cum eidem collationi ex cap. 135. adfuerit *Adeodatus Simidiccenſis* ex Prouincia Proconſulari, cur Adeodatus ſexto loco in epigraphe nominatus, Bencennenſis potius, quam Simidiccenſis appellandus ſit, pro arbitrio tantùm aſseritur: præſertim cum Bencennenſis Eccleſia ijs accenſeatur, quæ incertæ prorſus prouinciæ deputantur.

VINCENTIVS CVLVSITANVS.

Hunc oportet fuiſſe ſtrenuum in rebus agendis, & acrem in fide defendenda &c. Scio in itinerario Antonini, vbi deſcribitur via litoraria ab oſtijs Ampſaga Hipponem vſq; Regium, recenſeri Paratianas, Culuſitanas, Tacutuam, Sullucu, & Hypponem, nec aliud intelligi poſſe Culuſitanarum nomine, quàm vtrumque Colopem, vel ſaltem minorem. Poſtea. *An emendanda lectio codicum, & pro Culuſitano, ſeu Coloſitano Epiſcopo reſtituendus Curobitanus ab vrbe Curobi propè Neapolim in Prouincia Proconſulari ſita?*

HIc ex vnius literæ variatione ingentes excitat controuerſias, quæ nullæ ſunt. Neque enim Antoninus ſcribit *Culuſitanas* interiacere inter Hypponem, & Ampſagæ oſtia; hac enim ratione vrbs Culuſitana pleno iure ad Numidiam ſpectaret, cum Mauritaniæ Sitifenſi vicinior eſset, quàm prouinciæ Carthaginenſi. Scribit Antoninus *Culucitanas*, & conſentiunt tabulæ Peutingerianæ quæ inter Ruſiccadem, & Cirtam ponunt *Parantianis* & *Culuſitani.*

citani. At Garnerius legit *Culuſitanas*, ex quo errore Culuſitam ex Antonini ſententia contendit locandam eſſe in Numidia. Ita Tacarata eſt Numidiæ vrbs, & in Notitia laudatur inter Numidas *Creſcentius Tacaratenſis*: Tagarata verò eſt in Proconſulari, in qua ibidem nominatur *Honoratus Tagaratenſis*. Itaque licèt Culucitani inter Numidas ſtatuantur, Culuſitani Proconſularibus deputantur, & Vincentius in collatione cap. 133. dicitur *Culuſitenſis*, & in ſubſcriptionibus Synodi An. 419. *Culſitanus*, & *Culuſitanus*. In Notitia legitur *Æmilianus Culſitanus* inter Proconſulares; in Synodo Bonifacij Carthaginenſis anno 525. *Marcianus Culuſitanus*; in Carthaginenſi ſub Grato can. 5. *Nicaſius Culuſitanus*. Nuſquam legitur Culucitanus. Sed neque varianda eſt lectio, vt pro Culuſitano Curobitanus Epiſcopus reponatur; nam Culuſita, & Curobis fuere diſtinctæ ciuitates Proconſularium: etenim in Synodo Carthaginenſi ſub Hilderico Rege anno 525. ſubſcripti leguntur & *Peregrinus Epiſcopus plebis Curobitanæ*, & *Marcianus Epiſcopus plebis Culuſitanæ*. Vides Curobim à Culoſita, ſeu Culuſita diſtinctam? Sed ex ipſa collatione hoc ipſum demonſtratur, in qua cap. 138. Vincentius Culuſitanus de ſua diœceſi dixit: *Catholica eſt*, At cap. 198. inter Donatiſtas recitatur *Victor Epiſcopus Curubitenſis*. Res eſt clariſſima, de qua vnus Garnerius potuit dubitare.

PVBLIANVS BAZARADIDACENVS.

Ita quidem legitur in collatione: Sed quia nullibi, quod ſciam, huiuſcemodi ciuitatis mentio fit, ſuſpicari poſſet aliquis ineſſe mendum, reponendumque Mazaranacenum, eſt enim Mazarana ciuitas in prouincia Proconſulari inter Bragadam Fluvium, & Fontem Catadæ, quo alluitur Carthago.

PRofectò vrbem Bazaradidacenam ex cap. 125. collationis habemus. Nuſquam tamen nouæ vrbis *Mazaranæ* nomen, niſi in noua Garnerii geographia reperitur. In Synodo S. Cypriani apud Aug. lib. 7. de Baptiſmo cap. 10. nominatur *Felix à Marazana*, & in tabulis Caroli à S. Paulo Marazana deſcribitur: Synodum *Marazanenſem* laudat Ferrandus Diaconus Carthaginenſis can. 76. At Garnerij hallucinatio apparet, qui Marazanam ſitam fuiſſe putat in prouincia Proconſulari, nam pertinebat ad Byzacium. Hinc in Notitia Africæ inter Byzacenos aſſeritur *Vindicianus Marazanienſis*. Hoc ipſum ex Antonino euincitur, qui ſcribit ab *Aquis Regis Marazaniam M. P. XV. Suffilus M. P. XXVIII.* Quare inter Sufetanos, & Aquas regias interiacet Marazana. Priores verò vrbes pertinere ad Byzacenos conſtat ex Notitia laudata, in qua inter eoſdem nominantur *Liberatus Aquarum regiarum, & Euſtraſius Sufetanus*. Sed omne dubium diſpellit collatio Carthaginenſis, in qua cap. 127. ponitur *Publianus Epiſcopus plebis Bazaradidacenæ*, & cap. 133. appellatur *Eunomius Epiſcopus plebis Marazanenſis*. Igitur ſtulti ſolùm ſuſpicari poſſunt, vnam eandemque eſse vrbem, cum ibidem diſtincti Epiſcopi vtriuſque opidi diſertè aſſerantur. Ex Ortelij Tabularum mendo, vbi pro Marazana legitur Mazarana, errorem ſorbuit, tot ignoratis pro Marazana certiſſimis teſtimonijs.

THEA-

Quod Membreſa porrò fuerit Epiſcopalis, dubium eſſe non poteſt; nam Lucij Membreſitani mentio eſt in Concilio Carthaginenſi de rebaptizandis hæreticis: Saluij Membreſitani apud Auguſtinum &c.

EVndem lapidem offendit, duas iterum vrbes in vnam confundens. Tempore collationis Carthaginenſis Membreſa ſeu Membreſſa, vt Auguſtinus, & Antoninus, ſcribunt, erat ciuitas diſtincta à Memblοſita. Hoc ad oculum patet ex memorata collatione, in qua cap. 133. recenſetur *Gennadius Epiſcopus plebis Membreſitenſis*, itemque ibidem ponitur *Theasius Epiſcopus plebis Memblοſitenſis*. In Synodo Cypriani apud Auguſtinum lib. 7. de Baptiſ. cap. 26. nominatur *Lucius à Membreſa*, quam eandem cum Memblοſita Garnerius exiſtimauit. Qui etiam ibidem probat Membreſſam ſpectaſſe ad Proconſulares, quia ex Antonino *conſtat ciuitatem hanc inter Muſtitanam, & Sicilibbam fuiſſe*. At Muſtitana pertinebat ad Numidiam ex Notitia Africæ, in qua inter Numidas nominatur *Antonianus Muſtitanus*; ſi verò Membreſſa inter duas vrbes Proconſulares fuiſſet, fortè intentum probaſſet. Hæc de Muſtitana vrbe iuxta vulgarem ſententiam loquor. Debuit ergo hæc demonſtrare ex Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ, in qua inter Proconſulares laudatur *Victor Membreſitanus*, & ex Synodo Bonifacij Carthaginenſis A. 525. quam ſubſcribit *Paſchaſius Membreſitanus*.

TVTVS MELDITANVS.

Scribitur in collatione Melzitanus, ſed vitioſè opinor: neque enim ab vllo fit mentio Melzitæ ciuitatis in prouincia Proconſulari: Fit autem ab omnibus Melditæ ad Hipponitidem paludem poſitæ, cuius ſitus à Ptolomæo deſcribitur.

ITa Garnerio Plinius, ac trecenti & decem Epiſcopi Donatiſtæ nulli ſunt. Plinius lib. 5. cap. 4. laudat in Africa opidum *Melzitanum*. Synodus Bagaienſis Donatiſtarum inter duodecim ordinatores Maximiani Carthaginenſis damnat *Valerium Melzitanum*. Apud Aug. lib. 3. contra Creſconium cap. 19. & 53. Rectè ergo in collatione cap. 121. legitur: *Tutus Epiſcopus plebis Melzitanæ*. Non tamen reprehendendus eſt Ptolomæus, vbi hoc ipſum opidum Melditam vocat, familiare enim fuit antiquis pro Z, vſurpare D, vt pluribus oſtendi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 3. Ita in eadem prouincia Hipponem Zarrhutum laudat Antoninus, & Zaritonenſem Epiſcopum nominat collatio cap. 139. cum alij eandem vrbem Hipponem Diarrhytum vocent.

PANTHONIVS PVPPVTANVS.

In collatione parte prima legitur Pannonius Puppitanus, ſed gemino vitio, cum Pannonij nomen inſolens ſit apud Afros, Panthonij familiare, & ciuitas cuius ſedem tenuit, dicatur Pupput in Itinerario Antonini.

IMò *gemino vitio* laborat hæc cenſura. Cum textus epigraphis Synodalis ex collatione corrigendus eſſet, vt vbiquè erraret, maluit textum collatio-

nis erroris arguere. In MS. Sereniſſimi Magni Ducis poſtea laudando, in epigraphe non *Panthonius*, ſed *Pannonius* rectè legitur. Verùm quis illi dixit Pannonij nomen inſolens eſſe apud Afros, Panthonij verò familiare? Præter Pannonium Pupitanum, legitur in Notitia Africæ inter Mauritanos Cæſarienſes *Pannonius Bitenſis*. Vnum tantùm Panthonium ex deprauata epigraphe nouit, alterum ex incognitis libris ex Africa appellet, & tunc familiare apud Afros nomen Panthonij affirmabo, & erit mihi magnus Apollo. Quod verò contendit à Pupput dicendum eſſe *Pupputanum*, non *Puppitanum*, vix citra indignationem ab Afris audiri poſſet, quaſi hic Scriptor Africanarum vrbium vocabula meliùs quam ipſimet Afri, declinare ſciat. In collatione cap. 187. inter Donatiſtas nominatur *Victorianus Puppitanenſis*, Pannonij æmulus. Synodicam Proconſularium act. 2. laudatæ Synodi Lateranenſis ſubſcribit *Guloſus Puppitanus*; in Synodo Bonifacij Carthaginenſis anno 525. recitatur *Fortunatus Puppitanus*. Quis autem dixerit, hos Epiſcopos neſciſse, ſuæ vrbis nomen latinè inflectere?

VICTOR VINENSIS,

Legitur ipſius nomen in collationis prima parte, eſt autem Vina ciuitas propè Pupputanā,

ARiolatur; nam cum in titulo epiſtolæ, quam adeo eruditis notis illuſtrat, tres Victores nominentur, eorundem ſedes ex collatione Carthaginenſi expiſcatur. Priorem dicit Vinenſem, alterum Vticenſem, poſtremum Migirpenſem. Quòd ita pro arbitrio horum Victorum ſedes diſponit, nullam Garnerio quæſtionem facio, quamuis prior potuerit eſse Migirpenſis, poſtremus autem Vticenſis, & medius Vinenſis. Hoc eundem interrogatum velim, cur tres alios Victores, qui in collatione recenſentur, omiſit, nullumque eorum in memorata epigraphe nominatum voluit? Recenſetur cap. 116. *Victor Libertinenſis*. Hanc verò vrbem ſpectaſse ad Proconſulares patet ex Synodica eiuſdem prouinciæ act. 2. Concilij Lateranenſis, vbi legitur *Ianuarius gratia Dei Epiſcopus S. E. Libertinæ*. Rurſus in eadem collatione recitatur cap. 215. *Victor Abitinenſis*. Et hunc pariter Proconſularibus accenſendum conſtat ex proximè laudata Synodica, in qua nominatur *Auguſtalis gratia Dei Epiſcopus S.E. Abitinenſis*: & apud Cyprianum habetur *Saturninus ab Abbitinis*. Denique tertius Victor occurrit cap. 133. vbi dicitur ſubſcribere *Quintus pro Victore Epiſcopo Tuburbitanorum minorum*. Fuiſse verò Tuburbum in Proconſulari docet Notitia Africæ, in qua appellatur *Benenatus Tuburbitenſis*: & vtriuſque Tuburbi ſitum in Proconſulari exhibent Tabulæ Peutingerianæ. Cur ergo tres hoſce Victores, qui anno 411. eidem collationi cum tribus alijs, quos laudat, interfuere, à Synodo anni 416. excluſit? Cur vnum ſaltem ex illis intra Synodum non admiſit, ſed ſolummodo Vinenſem, Vticenſem, & Migirpenſem? Profectò vides, mi Antoni, Garnerium hic purum putum ariolatorem agere.

RESTI-

Legitur in collatione Muzucenſis, ſed Auguſtinus lib. 7. (lege 6.) contra Donatiſtas cap. 41. meminit Epiſcopi Muzulenſis, quem fuiſſe prouinciæ Proconſularis colligo ex Notitia ſæpius laudata, in qua numeratur inter eiectos ex ea prouincia Epiſcopos Felix Muzulenſis.

GEographus vrbes confundit. Rectè in collatione Reſtitutus appellatur Muzucenſis, cuius aduerſarius Donatiſta cap. 206. dicitur *Idaxius Muzucenſis*. Porrò hæc vrbs erat inter Byzacenas; vnde in Notitia Africæ inter Byzacenos Epiſcopos recitatur *Innocentius Muzucenſis*. Præterea more ſolito diuinatur; nam in collatione cap. 133. ſcribitur *Reſtitutus Epiſcopus plebis Simingitenſis*. Hunc verò adnumeratum Proconſularibus colligo ex Synodo Bonifacij, in qua appellatur *Creſconius Epiſcopus plebis Simingitanæ*. Itaque errat Garnerius dum Reſtituto Simingitenſi prouinciæ Proconſularis omiſſo, Reſtitutum Muzucenſem ex Byzacio ad Proconſularem transferens, eundem in Muzulenſem Epiſcopum vertit.

RVSTICVS, ſeu potius RVSTICIANVS TABRACENSIS.

Sic enim legitur in collatione. Fuit autem Tabraca colonia in ipſo confinio prouinciæ Proconſularis, & Numidiæ, vnde factum eſt, vna pars auctorum in Numidia, alij in Prouincia collocarent.

INfeliciter labitur. Etenim cum in collatione nullum Ruſticum appellatum legeret, quo huius Epiſcopi ſedem deſignaret, eundem ex Ruſtico in Ruſticianum mutauit. Sed in hoc turpiter etiam errat; nam ſuperiùs Epiſcopum, qui tertius ab Aurelio Primate in epigraphe legitur, appellarat *Ruſticianum Tabracenſem*. Itaque authore Garnerio anno 416. Tabracæ duo Ruſticiani Epiſcopi Catholici ſedebant, vt Eccleſiæ, quemadmodum & vrbes id temporis regebantur, ſuos habuerint duumuiros.

FORTVNATIANVS NEAPOLITANVS vel SICCENSIS.

Fortunatiani duo celebres extiterunt tunc temporis: Neapolitanæ vnus, alter Siccenſis Eccleſiæ Epiſcopus, vterque Proconſularis prouinciæ &c. Vterque ſine dubio interfuit Africano Concilio ann. 418. Incertum vter electus ad finiendas cauſas cum alijs prouinciarum legatis. Vterque pariter interfuit Concilio vniuerſali ann. 419. Incertum vtrius nomen præferatur in epiſtola Afrorum ad S. Celeſtinum.

LAudo hominis eruditionem, qui duos Fortunatianos nouit, eoſque in diuerſis vrbibus collocauit; verebar enim, ne duos Fortunatianos vni vrbi præficeret, quemadmodum duos Ruſticianos vni ciuitati donauit. Verùm ſtatim ceſpitat, & præceps ruit. Quod enim ait, vtrumque Fortunatianum interfuiſſe Concilio vniuerſali Africæ an. 419. admitti non poteſt, niſi mortuos Epiſcopos ſuffragia dare, ac ſententias dicere fingamus. Anno 419. Siccæ ſedebat Vrbanus in mortui Fortunatiani locum ſubrogatus, qui cum

anno ſuperiori Apiario igni, aquaque interdixiſset, & hic ad Zoſimum appellaſset, acriter à Pontifice reprehenſus fuit; vnde diuturniores illæ de appellationibus controuerſiæ Afros inter & Romanam ſedem exordium duxere. In literis Synodi Africanæ anno 419. ad Bonifacium Pontificem datis hæc leguntur; *Prior autem Coepiſcopus noſter Siccenſis Vrbanus, quod in eo*, nempe Apiario, *corrigendum eſt, ſine vlla dubitatione correxit*. Vnus ergo Fortunatianus Neapolitanus anno 418. & 419. Synodis Africanis interfuit, vnus Neapolitanus ad finiendas cauſas cum aliarum prouinciarum legatis electus eſt, idem epiſtolæ ad S. Celeſtinum Papam præfigitur. Nota interim, Vir Clariſſime, Garnerij confidentiam, qui aſseueranter pronunciat, Siccenſem Fortunatianum *ſine dubio* laudatis Synodis interfuiſse, qui id temporis *ſine dubio* diem obierat, ac in eadem ſede Vrbanum ex Hipponenſi Clero Epiſcopum exceperat. De initio Epiſcopatus Vrbani ſcribit S. Auguſtinus epiſt. 59. ad Paulinum Nolanum.

Restitvtvs Cincaritensis.

Legitur in collatione Epiſcopus huius nominis, & ſedis; credibile admodum eſt hunc ipſum eſſe, quo de agitur.

ET hic diuinat; nam adfuit etiam collationi cap. 133. *Reſtitutus Epiſcopus plebis Simingitenſis*. Et in Concilio Bonifacij A. 525. inter Proconſulares laudatur *Creſconius Epiſcopus plebis Simengitanæ*. At Cincaritenſem Eccleſiam incertæ prouinciæ deputant Carolus à S. Paulo, & Holſtenius, nec quicquam pro ca re affert Garnerius. Ego tamen puto illam Eccleſiam fuiſse inter Proconſulares: nam in Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ inter eiuſdem prouinciæ Epiſcopos nominatur *Quobulus Ceciritenſis*, quæ fortè Eccleſia eadem eſt cum Cincaritenſi.

Ampelivs.

Incerta ſedis. Nam Ampelius, cuius fit mentio can. 78. Cod. Afric. cuiuſque ſedes in collatione dicitur fuiſse Vaga, vel potius Vada, quique interlocutus legitur cap. 176. videtur fuiſſe Numidarum vnus &c. Vnde vlterius corrigendus quoque collationis textus cap. 215. vbi duo appellantur Epiſcopi Vagenſes Catholici, Ampelius, & Primulus: legi enim debet Vadenſis.

IGnorauit duas fuiſse in Africa Vagas, vnde alteram vrbem Vadam dicendam contendit. At Plinius, cui meliùs Africanæ vrbes cognitæ fuerunt, lib. 5. cap. 4. inter XV. opida ciuium Romanorum nominat *Vagenſe*, & inter triginta libera opida *Vagenſe aliud*. Conſultò addidit *aliud*, vt Vagam vtramque diſtingueret. Vna erat Latio donata, altera liberum municipium. Hinc perperam collationem corrigendam ducit, in qua duæ Vagæ aſseruntur. Hæc opida, quæ Vagæ dicuntur in collatione, ambo *Vada* appellantur in Notitia Numidiæ, vbi recitantur *Rufinianus Vadenſis*, & *Profícius Vadenſis*. Imò tertia inſuper Vaga ponitur in eadem collatione; nam cum cap. 177. nominatus fuiſset *Priuatus Epiſcopus Vagenſis*, Rogatus Epiſcopus dixit; *Ianuarianus dicitur*,

tar, *non Priuatus*. At reſpondit Primianus Primas Donatiſtarum Carthaginenſis prouinciæ cap. 179. *Eſt Auzagga, vbi fuit Ianuarianus, qui nunc defunctus eſt; alia Auzagga vbi eſt Priuatus, qui nunc viuit.* Vbi patet has Vagas agnominatas *Auzaggas*, vt à Vaga, vbi Ampelius ſedebat, diſtinguerentur. Et quidem præter duas Vagas, quas Plinius in Africa, hoc eſt, prouincia Zeugitana ponit, Ptolomæus lib. 4. cap. 2. in mediterraneis vrbibus Mauritaniæ Cæſarienſis *Vagam* etiam collocat, cuius ſitum exhibent Tabulæ antiquæ Peutingerianæ, & recentes Caroli à S. Paulo. Ampelius qui laudatur can. 78. Codic. Afric. non eſt idem cum Ampelio, qui hic appellatur; ille enim Ambiuio Piſitenſi poſterior fuit, vt ibidem patet; hic autem eundem præcedebat, vt proximè oſtendam.

ANIMVS.

Sin minùs vitioſa ſit lectio, quod non temerè tamen quiſpiam conijciat propter inſolentiã vocis, ignota dici debet huiuſce Epiſcopi Eccleſia. Quod ſi vitium irrepſit, ſuſpicari poſsit non nemo reponi debere pro Animo Timianum, qui vt eſt in collatione, rexit Eccleſiam Vtinæ ciuitatis à Ptolomæo ſub Carthagine ad Bagradam fluuium repoſitæ.

SI vitioſam lectionem ſuſpicabatur, cur antiquum aliquem codicem non conſuluit? Extat epiſtola huius Synodi Carthaginenſis in codice MS. Bibliothecæ Sereniſſimi Magni Ducis ad D. Laurentij in pluteo XII. in quo non *Animus* legitur, ſed *AMBIVIVS*, qui in reſcripto Innocentij Papæ dicitur *Ambiuius*. In collatione cap. 133. appellatur inter Catholicos Patres *Ambibius Epiſcopus plebis Piſitenſis*. Euodius Vzalenſis S. Auguſtini diſcipulus lib. 1. de Prodigijs S. Stephani cap. 13. meminit *Piſitanæ ciuitatis*. Ambibij Eccleſiam omiſit Carolus à S. Paulo, Holſtenius incertæ prouinciæ deputauit, & minùs rectè à Piſitana diſtinxit, quæ tamen ex hac epigraphe colligitur fuiſſe in proconſulari. Ambiuij fit mentio can. 78. Cod. Afric. vbi ante Euangelium nominatur, quem Garnerius pro Euagrio ſuppoſuit, vt vidiſti, ſed perperam; nam in laudato codice *Euagrius* nominatur, & pro *Mundius*, vt in excuſis codicibus corruptè habetur, *Numidius* rectè ibidem legitur. In nullis codicibus epigraphen quæſiuit Garnerius, qui tamen ob exſcriptos ab alio è Vaticanis MSS. Marij Mercatoris libellos, vah quales tragœdias in calce ſui operis excitat, & in quos!

FELIX VZITENSIS.

Legitur in collatione Vizicenſis, ſed in Notitia Epiſcoporum prouinciæ Proconſularis mẽtio fit Caij Vzitenſis, qui periſſe ſcribitur, antequam veniret ad exilij locum: & Vzitha ciuitas ponitur in Ptolomaicis Tabulis propè Adrumetum, & Ruſpinam.

CVm iſtæ duæ vrbes fuerint in Byzacio, in eadem etiam prouincia Vzitha Ptolomæi locanda fuit. Vzithæ opidi ſitum diſertè tradit A. Hirtius lib. de bello ciuili in Africa, vbi ait Cæſarem propè Vzitham caſtra metatum, *quæ aberant à portu* Leptis patuæ *millia paſſuum ſex*. Leptis verò erat in

Byza-

Byzacio ſupra Adrumetum verſus Tripolim M. P. XVIII. ex Antonino. Ex his in Notitia legendum eſt 1 *Caius Vcitenſis*, non *Vzitenſis*; hæc enim Eccleſia erat in Byzacio; Vcitenſis verò in Proconſulari, in cuius prouinciæ Synodica act. 2. Concilij Lateranenſis laudatur *Tripolius Vcitenſis*, ab Vci vrbe, vt ex Plinio mox oſtendam in notis ad FRVCTVOSVM. Igitur perperam Viſicenſem in Vzirhenſem Eccleſiam mutat. Scribitur in collatione cap. 125. *Felix Epiſcopus plebis Viſicenſis*. Quam Eccleſiam pertinere ad Proconſulares, colligo ex eadem Synodica, vbi inter Proconſulares cernitur *Valentinianus Epiſcopus S. E. Viſicenſis*. Erat hæc vrbs propè Taboram, cuius Epiſcopus Victor Donatiſta cap. 125. citato dixit Felici Viſicenſi: *Ego tibi interuenio*. Et cap. 201. idem Victor ait: *Suſceperam quidem mandatum; ſed quia beatiſsimus Pater & princeps noſter Primianus nunc ſuſcepit, me neceſſe eſt mandare his actis*. Itaque erat in Proconſulari Epiſcopus, ſi Primianum Carthaginenſem ſuum Primatem appellat. Perperam in diſſert. de Synodo V. cap. 10. Taboram Victoris Donatiſtæ cum Tabora altera Mauritaniæ confudi. Quare addenda eſt Tabora tabulis Proconſularium Caroli à S. Paulo, & Holſtenij. Cererùm de huius Felicis ſede Garnerius diuinat. In collarione cap. 127. laudatur *Felix Epiſcopus plebis Aptungitenſis*. Erat Aptunga in prouincia Proconſulari, & alter Felix Aptungenſis olim Cæcilianum Carthaginenſem conſecrauerat, vt ex Optato lib. 1. & Auguſtino epiſt. 68. 162. 163. & libris contra Donatiſtas paſſim habetur. Itaque omiſſo Felice Aptungenſi, Felicem Viſicenſem Synodo anni 416. pro arbitrio præſentem facit, illumque in Vzithenſem perperam mutat.

DONATIANVS ZEGGENSIS, ſiue ZELLENSIS.

Recenſetur in collatione Donatianus Zellenſis. In Notitia prouinciæ Proconſularis fit mentio Vincentij Zeggenſis in exilium eiecti.

EOdem in luto hæret, Ziggam cum Zella confundens. Erat Zella in Byzacio; Strabo enim recenſens huius prouinciæ opida lib. 17. ait: *Propè etiam erant Zella, & Achola liberæ ciuitates*. In Tabulis Peutingerianis Achola ponitur inter Tapſum, & Ruſpam vrbes in Byzacio, in cuius Notitia recitatur *Reſtitutus Acholitanus*. Concilium *Zellenſe* laudat Ferrandus Diaconus, quod Teleptenſe perperam dici, oſtendi lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 13. At Zigga erat vrbs in Proconſulari, in cuius Notitia recenſetur *Vincentius Ziggenſis*, quem Garnerius *Zeggenſem* dixit, vt facilius *Zellenſem* faceret. In geſtis purgationis Felicis coram Africæ Proconſule in calce Optati Albaſpineæ editionis memoratur *Ingentius Decurio Ziguenſium*, quæ vrbs, vt ibidem patet, erat in Proconſulari. In literis Conſtantini Imperatoris apud Auguſtinum epiſt. 68. & lib. 3. con. Creſc. cap. 70. idem dicitur *Decurio Ziquenſium ciuitatis*. Et *montem Ziquenſem* memorat Victor Vitenſis de perſec. Vand.

ADEO-

Interfuit collationi ann. 411. vnuſque fuit ann. 419. è decem legatis prouinciæ Proconſularis, qui cum legatis aliarum prouinciarum canones Eccleſiæ Africanæ recognouit, & ſubſcripſit.

ET hic rurſus Epiſcopos, & vrbes confundit. Adeodatus qui anno 419. canones recognouit, erat Epiſcopus Simittuenſis, non Simidiccenſis. Leguntur apud Labbeum ſubſcriptiones Synodi anno 419. Carthagine celebratæ, in quibus *Adeodatus Simittuenſis*, vel *Simitenſis* dicitur. Oppidum *Simittuenſe* laudatur à Plinio lib. 5. cap. 3. *Simittu* ab Antonino dicitur. In collatione cap. 135. recenſetur *Benenatus Epiſcopus plebis Simittenſis*, & cap. 135. *Adeodatus Epiſcopus plebis Simidiccenſis*. Quare Adeodatus, qui anno 419. canones recognouit, anno 411. nondum erat Epiſcopus, cum Simittuenſem cathedram teneret Benenatus. Hoc ipſum etiam euidenter oſtenditur ex ſubſcriptione Synodi anno 419. vbi legimus: *Penthadius Carpitanus, Adeodatus Simittuenſis*. Quare Adeodatus fuit Epiſcopus tempore poſterior Penthadio; Africani enim iuxta tempus delati Epiſcopatus nomina Synodis dabant, & in tractorijs ſcribebantur ex canone 53. Cod. Afric. & Auguſtino epiſt. 217. ad Victorinum. At certum eſt Penthadium anno 411. non fuiſſe Carporum Epiſcopum; nam cap. 125. ponitur *Antonius Epiſcopus plebis Carpitanæ*. Ex quibus colligimus Adeodatum Simittuenſem diuerſum eſſe à Simidiccenſi, qui anno 411. collationi interfuit, & diuerſas fuiſſe vrbes Simittu, & Simidiccam, cum tempore collationis hic Adeodatus, illic verò Benenatus ſacra ſuprema authoritate adminiſtraret.

OCTAVIVS VTHINENSIS.

Interfuit collationi, eſt autem Vthina ciuitas in prouincia proconſulari ad Bagradam fluuium, vt habent tabulæ Ptolomaicæ. In Concilio Carthaginenſi &c. dixit vigeſimo ſeptimo loco ſententiam Felix ab Vthina, & Lampadius Vthinus Concilio Arelatenſi II. ſubſcripſit.

EAdem chorda oberrat, Vtinunam cum Vthina confundens. In cap. 133. collationis Carthaginenſis editionis Maſſonis, & Albaſpinæi legitur *Octauius Epiſcopus plebis Vtinunenſis*. Scio duas fuiſſe Vtinas in Africa; & tempore collationis cap. 125. legitur: *Timianus Epiſcopus plebis Vtinenſis*: capite verò 133. *Iſaac Epiſcopus plebis Vthinenſis*. Quare ſi Octauius fuit pariter Epiſcopus Vtinenſis, tertiam in Africa Vtinam nobis excitare debet, vel Octauium collegam Timiano, aut Iſaaco ſuperimponere. Contra Iſaac Epiſcopum Catholicum ſtabat Felicianus, contra Timianum Felix Donatiſtarum Epiſcopi. At de Octauio refero integrum textum ex collatione Carthaginenſi. *Octauius Epiſcopus plebis Vtinunenſis coram V.C. Tribuno, & Notario Marcellino ſuperius mandaui, & ſubſcripſi Carthagine. Quare idem dixit: E contrario mihi eſt Bonifacius.* Ex tribus igitur Epiſcopis Catholicis, totidemque iiſdem aduerſarijs Donatiſtis duas Vtinas, & Vtinunam in Africa vrbes habemus. Quod inſu-

inſuper addit Vthinam ad Bagradam fluvium ſitam ex Ptolomæo: notes velim, vir eruditiſſime, Garnerium ante ſeptemdecim verſus idem dixiſſe de Vtina altera, in qua ſedebat Timianus. Profectò Ptolomæus vnam tantum Vthinam ponit; quòd ſi noſter Geographus Vthinam Octauij, & alteram Timiani ad Bragadam reponit, de vtraque Ptolomæi teſtimonium neutiquam laudare poteſt. Scribit Holſtenius alterutram Vthinam cum aſpiratione ſcribendam, & verè apud Auguſtinum lib. 6. de Bapt. cap. 33. recitatur *Felix ab Vthina*. Omitto quod ibidem ait Lampadium Vthinenſem ſubſcripſiſſe Concilium Arelatenſe II. voluit dicere primum indictum anno primo Sylueſtri An. 314. Bonifacius Octauij aduerſarius cap. 198. dicitur Vtummenſis; vtri textui error irrepſis, incertum.

SEROTINVS THVRZITENSIS.

Interfuit collationi. Ponitur autem à Ptolomæo Thurſa propè Vinam coloniam non longè à Tunizza, atque adeo nec admodum procul à Carthagine.

NOn ita ſcribitur in collatione; nam cap. 133. recenſetur *Serotinus Epiſcopus plebis Turuzitenſis*. Quæ inflexio, vno Garnerio authore, à Thurſa Ptolomæi deriuat. Sanè vapularent diſcipuli, qui à Thurſa Thuruzitanum declinarent; hoc enim adiectivum à Thuruzita originem ducit. Quare perperam Ptolomæus in teſtem vocatur. Imò nuſquam legitur Thurſa in Ptolomæo, ſed tantùm Thurza, quam ponit in Byzacio propè Adrumetum. Rectiùs autem ex ipſa collatione oſtenditur Thuruzitam fuiſſe in prouincia Proconſulari; quia cum Serotinus Epiſcopus dixiſſet ſe nullum habere Epiſcopũ aduerſarium; Primiani Primatis Carthaginenſis Diaconus Habetdeum repoſuit: *Presbyter eſt illic Cattus*. Qui quidem Diaconus frequentius interloquebatur, vbi de Epiſcopis Proconſularibus quærebatur, vt paſſim ibidem patet; licèt ſemel, aut iterum de alijs quoque locutum concedam.

MAIORINVS ZEMPTENSIS.

Ita legitur in collatione; meliùs Zamenſis, nam in Proconſulari prouincia fuit Zama ciuitas, ſi Plinio, Ptolomæo, ac Straboni credimus.

QVot verba tot errata. In collatione cap. 133. laudatur *Maiorinus Epiſcopus plebis Zementenſis*. Et quidem rectè: nam in Synodica Proconſularium act. 2. Concilij Lateranenſis memoratur *Florentius gratia Dei Epiſcopus S. E. Zentenſis*. Quo egregio teſtimonio euincitur, rectè ſcribi in collatione Zentenſem, ac malè legi Zemptenſem, & Zentam, ſeu Zemptam fuiſſe inter vrbes Proconſulares. Rurſus quòd Zentam in Zamam mutat, vix patienter ferri poteſt. In collatione cap. 121. dicitur *Dialogus Epiſcopus Zamenſis*, cuius aduerſarius Montanus vnus è ſeptem Donatiſtis collatoribus recenſetur. Igitur non Maiorinus, ſed Dialogus anno 411. erat Zamenſis Epiſcopus.

POSTV-

Ignotæ ſedis; Nam qui dicitur in collatione Tagorenſis diuerſus eſt ab iſto; ſiquidem Tagora ciuitas, ſeu Tagura eſt in Numidia, non item in proconſulari, & inter Epiſcopos è Numidia in exilium actos, recenſetur Timotheus Tagurenſis.

IGnorauit duas fuiſſe in Africa Tagoras, quod tamen intelligere poterat ex collatione, cui inter Catholicos Antiſtites interfuere *Reſtitutus Epiſcopus Tagorenſis*, qui fuit cuſtos tabularum cap. 143. & *Poſthumianus Epiſcopus plebis Tagorenſis* cap. 133. Itaque Poſthumianus, qui ponitur in epigraphe, fuit Epiſcopus Tagorenſis in prouincia Proconſulari. At fuiſſe Tagoram in hac prouincia colligo ex Tabulis Peutingerianis, vbi hæc leguntur. *Thacora V. Gegetu* (ſupple *XV.* ex Antonino mox laudando) *Narragara XII. Sicca Veneria XXX.* Antoninus ita ſcribit in itinere Muſti Cirtam. *Siccam XXXII. Naraggara XXX. Tagora XX. Tipaſa XXXIV.* Certum eſt Tipaſam ſpectaſse ad Numidiam; nam in Notitia huius prouinciæ nominatur *Ruſticus Tipaſenſis*. Naraggaram Tipaſæ finitimam Numidiæ adſcripſere Carolus à S. Paulo, & Holſtenius, ſed perperam; nam Synodicam Proconſularium act. 2. Concilij Lateranenſis ſubſcribit *Benenatus Epiſcopus S. E. Narragaritanæ*, & in Notitia inter Proconſulares recenſetur *Maximinus Maraggaritanus*, vbi planè *Naraggaritanus* legendum eſt. Et Synodum Bonifacij A. 525. ſubſcribit cum Proconſularibus *Victorinus Epiſcopus plebis Nagargaritanæ* lege *Naragaritanæ*. Vltra Naraggaram verſus Numidiam ponitur *Gegetu*. Porro hanc etiam vrbem fuiſse intra diœceſim Proconſularium, patet ex Victore Vitenſi, qui lib. 1. de Perſecut. Vand. inter Proconſulares nominat *Vincentium Gigitanum*. Itaque Tagora V. M. P. Gigetu diſtans, erat vltima vrbs prouinciæ Carthaginenſis Tipaſæ contermina, cuius ſacra tempore collationis Poſthumianus miniſtrabat, qui poſtea anno 416. ſententiam contra Pelagianos ſubſcripſit. Tagora in Numidia dicebatur etiam Tagura, vt ex Notitia Africæ patet.

CRISPOLVS VOLITENSIS.

In vulgatis codicibus legitur Triſpolus, ſed vitium per ſe manifeſtat inſolentia nominis; quare emendari debet ex collatione.

HIc rectè priorem literam corrigit. In MS. Sereniſſimi Magni Ducis *Criſpolus* legitur, tum in epigraphe Synodicæ, tum in reſcripto Innocentij.

VICTOR VTICENSIS.

Non ille quidem ſcriptor librorum de perſecutione Vandalica anno 484. excitata aduerſus Catholicos ab Hunerico, ſed alius eiuſdem nominis, & ſedis, qui fuit Carthagine, cum collatio haberetur.

VIctor, qui ſub Hunerico vixit, ac ſcripſit libros de perſecutione Vandalica, non fuit Epiſcopus Vticenſis, ſed Vitenſis, vt egregiè è MSS. oſtenderunt Chiffletius, ac Holſtenius. Hoc ipſum probatur ex elencho Epi-

ſcoporum ab Hunerico in exilium deportatorum, nam inter Proconſulares nominatur *Florentinus Vticenſis*, & inter Byzacenos *Victor Vitenſis*, qui libros ſcripſit de perſecutione Vandalica. Plura hac de re leges in Chiffletio, cuius volumen, vt pleraque alia è copioſiſſima tua illa bibliotheca non ſemel mihi commodaſti.

VICTOR MIGIRPENSIS.

Ita legitur in collatione &c.

IN hoc, & præcedenti Victore redit ad ſolitas diuinationes. Adſuere collationi tres alij è Proconſulari prouincia Victores, nempe Libertinenſis, Abitinenſis, & Tuburbitanus. Itane hoſce intra quinquennium obijſse putat, vixiſse verò Migirpenſem, & Vticenſem, vt iſti ſolummodo, & nullus illorum trium Synodo anno 416. Carthagine contra Pelagianos coactæ intereſse potuerint? Sed cui facile fuit Vrbes pro arbitrio mutare, confundere, extruere, haud quicquam penſi habuit, Epiſcopos ad Synodos admittere, prout libet, & prout lubet, excludere.

LVCIVS TAGARATENSIS.

Recenſetur eius nomen in collatione. Tagaratenſis Epiſcopi meminit Notitia Epiſcoporum prouinciæ Proconſularis, refertur enim Honoratus Tagaratenſis pulſus in exiliũ.

Non poſsum non albos calculos adijcere.

MARIANVS VZIPPARENSIS.

Nominatur in collatione. Meminit Notitia Epiſcoporum prouinciæ proconſularis Augentij Vzipparitani in exilium expulſi.

IN pleriſque editis codicibus legitur *Macianus*, ſed Garnerio fauet MS. Laurentianæ bibliothecæ. In Tabulis Peutingerianis *Vſippira* ponitur ſupra Putput in mediterraneis verſus meridiem. In Synodo Bonifacij appellatur *Sementius Vzipparenſis*. Marianus fuit vnus legatorum Proconſularium in Concilio anni 419.

FRVCTVOSVS ABZIRITENSIS.

Ita legitur in collatione, legendum tamen fortè eſt Abderitenſis, vel Abbiritenſis: eſt enim apud Ptolomæum Abderæ mentio in Africa propria, ſeu prouincia Proconſulari, ſiquidem ponitur ſub Carthagine, & in Notitia prouinciæ proconſularis fit mentio Felicis Abaritani Epiſcopi. Hunc verò Fructuoſum oportet non diu fuiſſe ſuperſtitem; nam ann. 419. Candidus Abbaritanus recenſetur inter legatos prouinciæ proconſularis, qui tamen in ſubſcriptionibus dicitur Germaniæ, ſed mendosè: nam Germania ſiue vetus, ſiue noua, pertinet ad Numidiam, ſi qua fides Notitiæ ſæpius citatæ, in qua fit mentio Felicis Abaritani Epiſcopi.

PArum callet Africanam geographiam, dum vrbem Abziritanam cum Abbiritana confundit. In collatione cap. 128. dicitur *Fructuoſus Epiſcopus*

ſcopus plebis Abziritenſis. Plinius lib. 5. cap. 4. laudat in Africa opidum *Abziritanum*. Hæc vrbs Ptolomæo dicitur Abdera, nam D pro Z paſſim ſumptum ſuperiùs oſtendi. Et in Synodo Genethlij A. 390. *Victor Abziritanus* & *Abderitanus* in varijs codicibus legitur. Ceterum adhuc in Africa numerabantur duæ vrbes, quarum Epiſcopi Abbiritenſes nuncupabantur. Nam cap. 215. laudatæ collationis ponitur *Annibonius Abbiritenſis*; capite verò 133. *Felix Epiſcopus Abbirmaius*, quæ vrbs ita appellabatur, vt ab Abbirminus, vbi ſedebat Annibonius, diſtingueretur; Afri enim ad duas eiuſdem nominis vrbes diſtinguendas, vtebantur iſtis vocabulis *maius*, & *minus*: ita apud eoſdem habemus *Leptiminus*, nempe paruam Leptim, & in Notitia inter Byzacenos eſt *Fortunatianus Leptiminenſis*: ita Plinius ibidem recenſet opida *Vcitana duo, maius, & minus*, & cap. 133. collationis recitatur *Octauianus Epiſcopus plebis Vcimaius*. Itaque eidem collationi anno 411. interfuere Fructuoſus Abziritenſis, Felix Abbirmaius, Annibonius, Abbirminus. In Synodali Proconſularium act. 2. Concilij Lateranenſis laudati appellantur *Adeodatus Abbiritanus*, & *Victorinus Abziritanus*, quorum Epiſcoporum vrbes mirum non eſt Garnerium in vnam confudiſse, cum nec eaſdem Carolus à S. Paulo, nec Holſtenius exactè diſtinxerint. Sed alia rurſus Garnerij errata corrigenda ſunt; falſum enim eſt Candidum ſucceſſiſse Fructuoſo; nam Candidus fuit Epiſcopus Abbiritenſis, non Abziritenſis: ita enim legitur in ſubſcriptione Synodi anno 419. Carthagine coactæ, *Candidus Epiſcopus Abbiritenſis Germanicianorum*, apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1670. Et rectè; nam apud Auguſtinum lib. 6. de Bapt. cap. 23. nominatur in Synodo Cypriani *Succeſſus ab Abbir Germaniciana*. Si Garnerius pro *Germaniæ* in melioribus codicibus *Germanicię* legiſset, rectiùs textum correxiſſet. Verum pluſquam palmaris eſt eiuſdem ſcriptoris hallucinatio, vbi tradit Fructuoſum poſt annum 416. haud diu fuiſſe ſuperſtitem, quòd Candidus anno 419. Fructuoſi cathedram ſedebat. Id vbi de Candido ſermo inferiùs incidet, oſtendam; nam ambos huic Synodo præſentes fingit.

QVODVVLTDEVS VERENSIS.

Fuit vnus ex decem legatis prouinciæ proconſularis, qui cum aliarum prouinciarum legatis ann. 419. nomine totius Africanæ Synodi canones recognouerunt.

NOn ita eſt. Hic Quodvultdeus ante annum 411. erat Epiſcopus, nam nominatur ante Thomam Cubdenſem, qui interfuit collationi. At Quodvultdeus Verenſis poſt annum 411. Epiſcopatum indeptus eſt; cum in ſubſcriptionibus ann. 419. poſt Penthadium Carpitanum locetur. Earum fragmentum, quòd plurimùm ad rem facit, hic inſero.

Penthadius Epiſcopus Carpitanæ Eccleſiæ ſubſcripſi.
Ruffianus Epiſcopus Eccleſiæ Mazenſis ſubſcripſi.
Prætextatus Epiſcopus Sicilibbenſis Eccleſiæ ſubſcripſi.
Quod-vultdeus Epiſcopus Verenſis Eccleſiæ ſubſcripſi.
Candidus Epiſcopus Abbiritenſis Germanicianorum Eccleſiæ ſubſcripſi.

Anno 411. ſedebat Carpis Antonius, cui Penthadius ſubrogatus fuit ex

cap. 125. toties memoratæ collationis. Idem etiam Quodvultdeus in epigraphe ponitur ante Candorium Mullitenſem, qui collationi interfuit. Quare diuerſus plane fuit à Quodvultdeo Verenſi.

CANDORIVS MVLLITENSIS.

Numeratur inter Epiſcopos, qui Carthagine fuerunt tempore collationis, Inter Proconſulares eiectos Notitia habet Liberatum Mullitanum.

Tandem Garnerius *non ſine cura, & labore* aliquid expiſcatus eſt.

MAXIMVS & MEGARIVS.

Ignotæ ſedes.

Sed & aliorum parum eidem notæ.

RVFINVS DRVSIALENSIS.

Quanquam ita legitur in collatione, legendum tamen puto Diniſianenſis, vel potius Dioniſianenſis; eiuſce enim nominis Epiſcopus ponitur in Concilio Carthaginenſi rebaptizantium num. 48. *An non illa ſedes, quæ in Notitia prouinciæ proconſularis corruptè legitur Duaſſendelmai?*

NOn poſſunt ſine riſu hæc audiri. A carcere ad calcem pererrat. Lege, mi Antoni, epigraphen, videbis nominari non Rufinum, ſed RVSTICVM. Ita cum duo Ruſtici in epigraphe ſcribantur, Garnerius ex priori Ruſticianum facit, poſteriorem in Rufinum mutat. Cum non poſſit Ruſticum inter ducentos & octoginta ſex Epiſcopos, qui collationi nomen dederunt, reperire, ſatis vrbano artificio pro Ruſtico Rufinum obtrudit. Porrò Rufinus cap. 121. collationis vocatur *Epiſcopus plebis Druſilianenſis*. Verùm metamorphoſeos ſtudioſus, non modo Epiſcopum, ſed & Druſilianam eiuſdem ſedem in aliam conuertens ait; *Legendum tamen puto Diniſianenſem*. Seriòne, an iocosè hæc ſcripſiſſe eundem putas? Vbinam gentium, non dicam in Africa, ſed Orbe toto Epiſcopatus Diniſianenſis paruit? Verùm vide, quomodo eandem Diniſianam ſuam illam vrbem, quam vno ductu calami repentè excitarat, altero ſtatim deiecit; *vel potius*, inquit, *Dioniſianenſis*. Sed perperam Druſilianenſem Eccleſiam cum Dionyſiana confundit; illa enim ad Proconſulares pertinet, vt ex Tabulis Peutingerianis conſtat, hæc verò ad Byzacenos; nam inter ſedes Byzacij, quæ ſine Epiſcopis erant anno 484. ponitur in Notitia Africæ *Dionyſiana*. Eaſdem etiam diuerſas vrbes fuiſſe euidenter ex collatione deducitur, in qua cap. 187. inter Epiſcopos Donatiſtas, qui collationi interfuere, ponitur *Reſtitutus Epiſcopus Druſilianenſis*, & cap. 198. *Victor Epiſcopus Dionyſianenſis*. Itaque Druſiliana, & Dionyſiana fuere diuerſæ, & diuerſarum prouinciarum vrbes, quibus diſtincti Epiſcopi Donatiſtæ præſidebant: illas verò nouus Geographus in vnam confundit, alteram ex Byzacio in Proconſularem ſine machinis transferens. At neque his mutationibus contentus, cum ex Druſiliana fecerit Diniſianam, dein Dionyſianam;

nam;

nam; tandem ex his omnibus tanquam dirutarum ciuitatum ruderibus nouam vrbem ædificat Duaſſendelmai; *An non*, inquiens, *illa ſedes, quæ in Notitia prouinciæ Proconſularis corruptè legitur Duaſſendelmai?* Imò ipſemet corruptè legit, nam in Notitia laudata non dicitur *Duaſſendelmai*, ſed *Duaſſedemſai*; nominatur enim ibidem *Mannucius Duaſſedemſai*, cuius ſedes cum ſtatuatur in Proconſulari, nequit eadem eſſe cum Dionyſiana, quæ in eadem Notitia locatur in Byzacio. Porrò Eccleſiam Duaſſedemſai puto eandem eſſe, quæ cap. 202. collationis dicitur *Aſſenemſalenſis*, vbi inter Donatiſtas recenſetur *Fortunatianus Aſſenemſalenſis*, & in Synodo Bonifacij inter Proconſulares ponitur *Patronianus Senemſalenſis*. Synodicam Proconſularium act. 2. Synodi Lateranenſis ſubſcribit *Iulianus gratia Dei Epiſcopus S. E. duarum Senepſalitinarum*. Habes ergo in quatuor verſibus tot errata recentioris huiuſce Geographi, quæ fortè idem addenda putauit Geographiæ reformatæ, quam quidam (noſti hominem) in lucem emiſit.

RVFIANVS MAXENSIS.

Dicitur in collatione Muzucenſis; vnus fuit è decem delegatis è prouincia proconſulari ann. 419. ad recognoſcendos canones &c.

PVtabat ſe lippis ſcribere, ac tonſoribus, cum tot fabularum portenta chartis inſeruit. Fallitur, dum ſcribit Rufianum dici in collatione Muzucenſem. Nec Rufianus dicitur, nec Muzucenſis, ſed cap. 127. nuncupatur *Rufinianus Muzuenſis*. Erat Muzua in Proconſulari, & inter eiectos ex hac prouincia in exilium ab Hunerico recitatur *Felix Muzuenſis*. In eadem collatione cap. 133. Epiſcopus *Muzucenſis* appellatur Reſtitutus. Denique in ſubſcriptionibus ſuperiùs adductis anno 419. Penthadius, qui poſt annum 411. electus fuit Carporum Epiſcopus, ſubſcribit ante Rufianum Maxenſem. Nondum ergo hic anno 411. erat Epiſcopus, neque interfuit collationi, cum tamen Rufianus qui in epigraphe nominatur, Penthadio Carpitano & Thomæ Cubdenſi, qui collationi interfuere, præponatur.

PROCVLIANVS.

Vel ignotæ ſedis, vel quod magis reor, legi debet Proculus Gineſitenſis Salariæ, cuius nomen ponitur in collatione. Nam in Notitia Epiſcoporum prouinciæ Proconſularis legitur Cariſſimus Giſipenſis, eiectus in exilium: Nullus verò dubito, quin idem Gineſitenſis, qui Giſipenſis.

VEreor, ne tot metamorphoſes nauſeam ac faſtidium tibi ingerant, Vir doctiſſime, ac memet non leui ſanè crimini obnoxium faciam, qui te à grauioribus ſtudijs, quibus diu noctuque curam intendis, ad hæc planè fabuloſa lectitanda interpellem. Scis Catonem poſt difficillima ſenatus conſulta animum ad curſum, ludoſque cum pueris vertiſſe. Ego quidem varias ſubinde hominum, vrbium, ac prouinciarum non ſecus ac in ſcena fieri ſolet, mutationes exhibeo. Refice interim te, ac oculos, aureſque commoda, nam nouæ rerum facies occurrunt. Hic Proculianus in Proculum vertitur, ac Giſpa

ſipa in Gineſitam vrbem tranſmigrat. Quòd hominis nomen varietur, dolo plerumque fit, vel conſilio, dum per adoptionem familiæ in alias tranſcribuntur. At vrbes vrbibus inſerere vnus Garnerius tentauit. Verùm quàm infeliciter, ne imperitè dicam, collige ex cap. 133. collationis, in qua nominatur *Proculus Epiſcopus plebis Gineſitenſis Salariæ*: & ex cap. 135. vbi recenſetur *Ianuarianus Epiſcopus Eccleſiæ Giſipenſis*. Et tamen cum vtriuſque vrbis diſtinctio meridiana luce clarior appareat, confidenter exclamat Garnerius: *Nullus dubito quin idem Ginesitenſis, qui Giſipenſis*. Adde etiam Proculiani nomen familiare fuiſſe apud Afros; nam Epiſcopus, qui in Hipponenſi diœceſi contra Auguſtinum morabatur in parte Donati, Proculianus dicebatur, ad quem data eſt epiſtola inter Auguſtinianas 147. & nominatur etiam in epiſt. 168. Fateor tamen in codice Laurentiano *Proculum* ſcribi, Verùm adeſt in cap. 135. etiam *Proculus Serrenſis*.

THOMAS.

Mirum vbique huius nominis ſilentium, niſi quod Leo Magnus ſcripſit ad Thomam Africanum Epiſcopum: ſed incredibile eſt huncce Thomam noſtrum vixiſſe.

SI præſens collationi hæc dixiſſet, ſurdum illum affirmaſſem; nam cap. 133. alta voce nominatus eſt ab Officio *Thomas Epiſcopus plebis Cubdenſis*, qui etiam reſpondit: *E contra neminem habemus*. Hanc verò Eccleſiam ſpectaſſe ad Proconſulares poterat Garnerius diſcere ex Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ, quam ſubſcripſit *Gentilis gratia Dei Epiſcopus S. E. Cubdenſis*. Portentum tibi fortè videbitur, hunc Scriptorem non vidiſſe Thomam vbi erat in collatione, reperiſſe verò hunc ipſum, vbi planè non erat, nempe in epiſtola S. Leonis Magni. Semel tantùm Leo Magnus literas, quæ extent, in Africam miſit; eſt epiſtola 87. ad Epiſcopos Mauritaniæ Cæſarienſis, in qua nullus Thomas appellatur. Interim non poſſum non dolere ſupinam ac immanem prorſus Garnerij hallucinationem, qui non contentus vrbes, & Africanos Epiſcopos confudiſſe, Leonem Magnum pro Leone IX. obtrudit. Extat inter Leonis IX. epiſtolas tertia cum hac epigraphe: *ad Thomam Epiſcopum Africanum* quam tamen fingit à Leone Magno ſcriptam. Damus ergo libentiſſimè *incredibile eſſe Thomam* nominatum in hac epigraphe, *tandiu vixiſſe*; etenim vſque ad tempus literarum ab Apoſtolica ſede *ad Thomam Epiſcopum Africanum* ſcriptarum, ſexcenti & triginta tres anni lapſi ſunt; primus Leonis IX. annus fuit noſtræ epochæ 1049. Si in lib. 2. Victoris de perſ. Vand. vidiſſet alium Thomam Epiſcopum Africanum?

IANVARIVS TIMIDENSIS.

In collatione legitur Tunudenſis, ſed legendum (nota confidentiam) *omnino videtur Timidenſis: nam in prouincia proconſulari nulla fuit Tunuda ciuitas, ſed Timida quæ regia aliquando dicitur.*

EAndem crambem reponit. Audi interim quæ idem author in notis ad VINCENTIVM Culuſitanum ſcribit de vrbibus proconſularibus: *ſiquidem*

quidem vix illius prouinciæ plures, quàm ſexaginta octo Eccleſias nouimus, nec illas noti ſitus, cum tamen fuerint centum ſexaginta quatuor, ſi qua fides Victori Vticenſi. Cur ergo Tunuda non fuit vna ex illis centum ferè, quæ ignorantur? Potuit tamen pertinere ad aliam Africanam prouinciam; nam Tunuda incertæ prouinciæ ab Eccleſiaſticis geographis deputatur. In Tabulis Peutingerianis in Proconſulari legitur *Vthica XX. Thunu VII. Maxula XXI.* Fortè à Thunu dicta eſt Eccleſia Tunudenſis. In Tabulis Ptolomaicis ponitur *Tunuba*; vbi vnius tantùm literæ variatio à textu collationis apparet. Et Plinius lib. 4. cap. 5. laudat in Proconſulari oppidum *Tunudiſenſe*. Ex his poterat Garnerius memoratam Eccleſiam faciliùs, & probabilius oſtendere, quàm illam in Timidenſem ſine teſte conuertere. Cum inter Donatiſtas nullus Timidenſis nominetur, non obſcurè deducitur, eandem Eccleſiam fuiſſe Catholicam (rari erāt Epiſcopi Donatiſtæ in Proconſulari teſte Petiliano capit. 165. collationis) eiuſque Epiſcopum ad Synodum non veniſse; niſi fuerit ex LXIV. Eccleſijs Catholicorum, quæ tempore collationis Epiſcopis carebant, nondum in demortuorum locum nouis ſubrogatis, ex eadem collatione cap. 215.

Octavianvs Reſsianenſis.

Ita legitur in collatione.

HOc breuiſſimo ſcholio rem ſe ad oculum monſtraſse exiſtimat. Errat autem, dum Reſſianenſem Epiſcopum Proconſularibus adnumerat, qui inter Numidas locandus eſt; nam in Notitia Africæ inter Numidas habetur *Vigilius Reſſanenſis.* Hoc etiam ex ipſa collatione colligitur; nam cap. 121. hæc ſcribuntur: *Aſpidius Epiſcopus plebis Tacaratenſis. Idem dixit: Præſto ſum. Veriſsimus Epiſcopus Donatiſta dixit: agnoſco illum: quatuor ſunt in plebe mea; Datianus, Aſpidius, Fortunatus, & Octauianus.* Erat Tacarata in Numidia, vnde ibidem in Notitia recitatur *Creſcentius Tacaratenſis.* Datianus erat Epiſcopus Legenſis ex cap. 121. & in Notitia Numidiæ ponitur *Ianuarius Legenſis.* Octauianus Reſsanenſis; Tres illæ diœceſes intra Numidiam erant conterminæ. Octauianus ergo Reſſanenſis pertinet ad Numidiam. Garnerius tamen non vidit in eadem collatione alterum Octauianum Epiſcopum Proconſularem; is fuit *Octauianus Epiſcopus plebis Vcimaius*, vti ſcribitur cap. 133. Plinius ſuperiùs memoratus, recenſuit opida *Vcitana duo, maius, & minus*, & in Synodica Proconſularium act. 2. Concilij Lateranenſis laudatur *Tripolius G. D. Epiſcopus S. E. Vcitanæ.* Quare hic fortè fuit Octauianus Epiſcopus Vcimaius.

Praetextatvs Sicilibenſis.

Vnus fuit è decem legatis prouinciæ Proconſularis, qui cum alijs aliarum prouinciarum recognouit canones ann. 419. nomine totius Africanæ Synodi.

NEque ſedem huius Epiſcopi rectè diuinatur; nam Prætextatus Præſul Sicilibræ, ſeu Sicilibbæ, erat dignitatis tempore poſterior Penthadio Carpitano; ſiquidem in ſubſcriptionibus Synodi à Garnerio laudatæ, Penthadio poſtponitur, vt ex tribus ſubſcriptionibus apud Labbeum tom. 2. Con-

cil.

cil. pag. 1168. 1669. 1670. apparet, quarum vnum exemplum ſuperiùs poſuimus; at hic Prætextatus Penthadio præponitur, cum quartus ab eodem in epigraphe recitetur. Hic Holſtenij ſententia reijcienda mihi eſt, qui pag. 56. ſcribit Cilibienſem eandem cum Sicilibbenſi vrbem fuiſſe; nam eidem collationi ex Donatiſtis interfuere *Quadratianus Epiſcopus Sicilibenſis* capit. 198. & *Tertullus Epiſcopus Cilibienſis* cap. 206. In Synodo Bonifacij A. 525. nominatur *Reſtitutus Cilibienſis* inter Proconſulares. Vtraque Eccleſia deeſt in Notitia Africæ. Carolus à S. Paulo pag. 114. Cilibienſem Epiſcopatum incertæ prouinciæ adſcripſit, qui tamen ad prouinciam Carthaginenſem ſpectauit.

SEXTVS.

Ignotæ ſedis.

IN codice Laurentianæ Bibliothecæ *Sixtus* legitur; ſed nuſquam memoratur in vetuſtis Africæ monumentis.

QVODVVLTDEVS GIVIRTENSIS.

Legi fortè ita debet: fit enim mentio Epiſcopi eiuſdem nominis, & ſedis in collatione, nec tamen in alijs à proconſulari prouincijs reperitur ſedes Giuirtenſis.

SAnè Garnerius non legit ſubſcriptiones Synodi Bonifacij Carthaginenſis apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1640. illam enim Synodum ſubſcribit *Vincentius Epiſcopus plebis Geruitanæ legatus prouinciæ Tripolitinæ*. Itaque ſedes Giuirtenſis erat extra terminos Proconſularis, imò vltra Byzacium, & ad Tripolitanos pertinebat.

PENTHADIVS CARPITANVS.

Fuit unus è decem electis ex prouincia proconſulari ad recognoſcendos canones ann. 419.

VIdes hunc ſcriptorem fingere duos Carpitanos Epiſcopos vna ſimul ſediſſe, & anno 416. eidem Synodicæ nomina dediſſe? Etenim ſuperiùs Antonium, qui Sextus in hac epigraphe nominatur, appellarat Epiſcopum Carpitanum, cui modò Penthadium concathedraneum facit.

QVODVVLTDEVS.

Ignotæ ſedis.

HVnc rectiùs Verenſem dixiſſet, quippè qui in Synodo ann. 419. poſt Penthadium ſubſcriptus legitur.

Ita legitur in collatione; Eſt autem Tuburbus ſeu Tuburbo ciuitas in prouincia proconſulari, fuitque olim colonia Plinio, & Ptolomæo nota. Meminit eiuſdem Antoninus in itinere Hippone Regio Carthaginem, eamque ponit inter Cluacariam, & Cigiſam.

DVas vrbes Tuburbitanas in vnam confundit. Nam cap. 133. collat. nominatur *Victor Epiſcopus Tuburbitanorum minorum*; & capit. 135. *Cyprianus Epiſcopus plebis Tuburbitanorum maiorum.* Victor lib. vlt. de perſec. Vand. meminit *Tuburbitanæ ciuitatis maioris*, & Antoninus in deſcriptione memorati itineris ait; *Cluacaria* XV. *Tuburbominus* XXVIII. *Cigiſam*. Perperam ergo teſtimonium Antonini adducitur, quia Cyprianus ſedebat apud Tuburbomaius, cuius nulla apud Antoninum mentio eſt. Verum vtriuſque Tuburbi ſitum deſcribunt Tabulæ Peutingerianæ, vbi Sicillibba media viſitur obliquè vtrumque Tuburbum reſpiciens, diſtans Tuburbomaius M.P. XXVIII. Errat inſuper, dum Cyprianum Penthadio Carpitano poſteriorem ponit, qui tamen anno 411. erat Epiſcopus, & Penthadius, quemadmodum dictum eſt, nondum eo anno Carpis ſedebat.

SERVILIVS.

Ignotæ ſedis, quemadmodum

PELAGIVS, MARCELLVS, VENANTIVS, DIDYMVS, SATVRNINVS, THIAZACENVS, GERMANVS, GERMANIANVS, IVVENTIVS, MAIORINVS, IVVENTIVS. Hic collatio Carthaginenſis hominem deſtituit, nec aliunde ſuppetias petere potuit, ſed quàm infeliciter eadem collatione vſus ſit, nemo non videat.

CANDIDVS ABIRITANVS.

Fuit vnus è legatis prouinciæ proconſularis &c. Riſum, Amice, teneas. Superius in FRVCTVOSO, quem Abbiritanum Epiſcopum fuiſſe aſſeruit, hæc planè dixerat: *Hunc verò Fructuoſum oportet non diu fuiſſe ſuperſtitem, nam anno* 419. *Candidus Abbiritanus recenſetur inter legatos prouinciæ proconſularis.*

SI Fructuoſus, & Candidus ambo eiuſdem vrbis Abbiritenſis Epiſcopi vna eademque die anni 416. ſimul adfuere Carthagine in Synodo, cur vnà ſimul in altera quoque Carthaginenſi Synodo anno 419. eſſe nequiuere? Tam citò ſui oblitus, Candidum collegam in Epiſcopatu Fructuoſo dedit, quem paulo antea iſtius deceſſorem pronunciauerat. Putaſne Garnerium vllam his reſponſionem adornare poſſe niſi ad Kalendas Græcas? Cæterum id etiam peccat, quod vtrumque eiuſdem vrbis Epiſcopum facit, cum Fructuoſus Abziritanum thronum ſederit, Candidus fuerit Epiſcopus Abbiritenſis Germanicianorum, ac Felici, qui collationi interfuit, ſucceſſerit, quemadmodum vbi de Fructuoſo ſuperiùs ſermo incidit, palam oſtendi.

Ignotæ ſedis,

Nec ego ſcio, nec inquiro.

ROMANVS MEGALOPOLITANVS.

Recenſetur in collatione. Fit mentio, in Notitia Epiſcoporum prouinciæ proconſularis Coronij Megalopolitani in exilium acti: qua vero in parte prouinciæ proconſularis ſita fuerit Megalopolis, ignotum mihi eſt,

IMo & Afris illius ætatis hominibus id pariter ignotum fuit; nulla enim vnquam extitit in Africa Megalopolis, cuius nominis vrbs celebris fuit in Peloponneſo, Polybij hiſtorici patria. Erat quidem in Africa Meglapolis. Vnde in collatione cap. 133. laudatur *Romanus Epiſcopus plebis Meglapolitanæ*, & in Notitia citata à Garnerio, ſed non benè lecta, vel certè corrupta, nominatur *Coronius Meglapol itanus*; denique in Synodica act. 2. Synodi S. Martini Papæ recenſetur *Reparatus Epiſcopus S. E. Meglapolitanæ*. Hos Epiſcopos vnius literę additione Garnerius ex Africa in Europam rapit. Ceterùm Amanuenſis, vel Typographus erroris author iudicetur, proprium Garnerii erratum eſt: quod Romanum ante annum 411. Epiſcopum, quippe qui collationi interfuit, ſediſſe in Synodo putat poſt Penthadium Carpitanum, & Candidum ab Abbir Germaniciana, qui poſt annum 411. ad ſacras ſedes euecti ſunt.

AFRICANVS & MARCELLINVS.

Incertæ ſedis.

MArcus Epiſcopus Donatiſta cap. 187. collationis interrogatus à noſtro Alipio Tagaſtenſi: *Vnde es? Quæ eſt ciuitas tua?* reſpondit: *Secuta Prura Amidicca. Melimelimenia Naſuta Prura.* Poterat Garnerius pro ea, quam in deſignandis pro arbitrio Epiſcoporum ſedibus auctoritatem vſurpat, Africanum Secutæ Pruræ Amidiccæ, Marcellinum verò Melimelimeniæ Naſutæ Pruræ Epiſcopos deputare.

Hactenus de notis Garnerij ad epigraphen Patrum Proconſularium. Accedo ad eiuſdem notas in titulum alterius Synodicæ à Numidiæ Epiſcopis anno eodem 416. itidem contra Pelagianos ad Innocentium Pontificem miſſæ; eſt epiſtola inter Auguſtinianas XCII. quæ ita inſcribitur.

Domino beatiſsimo meritoque venerabili, & in Chriſto honorando Papæ Innocentio Siluanus, Valentinus, Aurelius, Donatus, Reſtitutus, Lucianus, Alipius, Auguſtinus, Placentius, Seuerus, Fortunatus, Poſsidius, Nouatus, Secundus, Maurentius, Leo, Fauſtinianus, Creſconius, Malcus, Littorius, Fortunatus, Donatus, Ponticanus, Saturninus, Chriſtonius, Honorius, Lucius, Adeodatus, Proceſſus, Creſconius, Secundus, Felix, Aſiaticus, Ruffinianus, Fauſtinus, Seruus, Terentius, Creſconius, Sperantius, Quadratus, Lucillus, Sabinus, Fauſtinus, Creſconius, Victor, Gignantius,

tius, Poſsidonius, Antonius, Innocentius, Præſidius, Creſcentius, Felix, Antonius, Victor, Honoratus, Donatus, Petrus, Præſidius, Creſconius, Lampadius, Delphinus ex Concilio, Mileuitano in Domino Salutem.

Peſſimis ijſdem auſpicijs horum quoque Epiſcoporum ſedes Garnèrius deſcribit; cuius quidem notis refellendis temporis iacturam facere fortè videbor: ſed hoc ipſum in lucri loco reponendum cenſeo, quod dum tibi hoc in opere morem gero, obſequium erga te meum extendo; neque enim periculum eſt, ne ſit nimium, quod eſſe maximum debet. Collige interim te, & ex Proconſulari prouincia in Numidiam à Garnerio vocatus gradum moueas, vt qualia de Carthaginenſis Concilij Patribus, eadem de Mileuitani conſeſſus Epiſcopis commenta audias.

SILVANVS SVMMENSIS vel ZVMENSIS.

Vtroque modo in collatione ſcribitur nomen ſedis, quæ prima tunc erat in prouincia Numidiæ &c. Vbi verò ſita fuerit Summa, vel Zuma, incertum eſt; niſi fortè dicatur eſſe Zama, quam Plinius, & Ptolomæus in Africa, ſeu potius Numidia reponunt.

NIſi poſpes in Africana hiſtoria Zamam cum Zumma confundet. Etenim anno 411. Kal. Iunij collationi Carthaginenſi adfuere *Dialogus Epiſcopus Zamenſis*, contra quem Montanus vnus è ſeptem Donatiſtis collatoribus ſtabat ex cap. 121. & *Siluanus Epiſcopus Zummenſis* cap. 99. cui aduerſabatur eadem in diœceſi Felix Donatiſta, qui cap. 114. 201. & 202. dicitur *Zummenſis*. Hic ſcriptor in notis ad epigraphen Proconſularium dixerat. MAIORINVS *Zemptenſis*. *Ita legitur in collatione; meliùs Zamenſis, nam in Proconſulari prouincia fuit Zama ciuitas, ſi Plinio, Ptolomæo, ac Straboni credimus*. Eandem inconſtantiam, qua paſſim laborat, in horum Epiſcoporum ſedibus deſignandis, viris doctiſſimis affricat, qui in recenſendis illarum prouinciarum vrbibus, exactam vtriuſque prouinciæ diuiſionem, qualis ab Eccleſiaſticis ſeruata eſt, non afferunt, ſed fluminum ſectione illas diuidunt, vt ad oculum patet. Ex collatione habemus Dialogum Epiſcopum Zamenſem, cui Garnerius Maiorinum, & Siluanum etiam collegas ſuperimponit, vt Epiſcoporum eadem in Vrbe triumviratum conſtituat. Zama Iugurthæ, dein Iubæ in Numidia regia, rebus apud eandem à Metello, & Cæſare geſtis celebratur à Salluſtio, & A. Hirtio; Zumma verò fuit exiguum in eadem prouincia opidum, ex ſola collatione Carthaginenſi ſcriptoribus Eccleſiaſticis notum.

VALENTINVS VAIENENSIS.

Ita legitur in collatione. Incerta ſedes eſt; fuit tamen propè Vegeſelam, nam in collatione pro Vegeſelitano Epiſcopo ſubſcripſiſſe dicitur.

IN cap. 135. collationis hæc leguntur: *Valentinus Epiſcopus Vaienſis pro conſacerdote meo Regino Eccleſiæ Vegeſelitenſis, qui hic Carthagine infirmitatis cauſa detinetur &c. ſubſcripſi.* Eiuſdem aduerſarius Donatiſta cap. 136. dicitur *Quintaſius Vaienſis*. Vegeſela erat in confinijs Numidiæ verſus Byzacium; nam ex

ex Antonino diſtabat Sufetula vrbe Byzacij M. P. XXX. in itinere Thenis Theueſtem. Vaia, ſeu Baia non ſemel in Eccleſiaſticis Africæ monumentis nominatur. *Felix Baianenſis* fuit in Concilio Grati Carthaginenſis. *Beianus Baianenſis* fuit vnus è duodecim ordinatoribus Maximiani damnatus Bagaiæ à Donatiſtis ex Auguſtino lib. 3. con. Creſc. cap. 53. Perperam verò ex ſubſcriptione Valentini deducitur, iſtum ſediſſe propè Vegeſelam. In collatione cap. 208. & 209. plures Epiſcopi Donatiſtæ ſubſcripſere pro collegis, qui *in itinere infirmitatis cauſa detenti* dicuntur, quorum tamen diœceſes non erant conterminæ. Et cum Reginus Carthagine ægrotaret, inuiſentem ſe Valentinum rogare potuit, vt mandatum ſuo nomine ſubſignaret. In Epheſina Synodo pro Rufo Theſſalonicenſi ſubſcripſit Flauianus Philippenſis, quorum ſedes non erant vicinæ; hic enim in Macedonia ſecunda, ille in prima ſacrorum præfectos agebant.

Avrelivs Macomadiensis.

Bis Antoninus meminit ciuitatum Macomadum in Itinerario: ſemel dum deſcribit viam, quæ ducit Cirtam Carthagine; iterum in itinere Aſſuris Thenas. Illic non procul à Cirta, iſthic propè Thenas ponitur; quare neceſſe eſt falli lexicographos, qui legi debere putant Macomadem; eamque collocant propè Sirtim minorem. Poſtea. *Gemina enim fuit Macomadia apud Numidas: vna cuius Eccleſiam regeret Aurelius, haberetq; aduerſarium Salluſtium Donatiſtam; altera Reſticiana, cui pro parte Donati Proficentius præeſſet.*

IMò tres Macomades recenſet Antoninus. Priorem in Numidia ponit diſtantem Cirta M. P. LIII. alteram in Byzacio propè Thenas, quæ vrbs erat in Byzacio, in cuius Notitia nominatur *Paſcaſius Thenitanus*; & rurſus in eodem itinere à Magna Lepti, quæ erat metropolis Tripolitanæ prouinciæ, Alexandriam ait: *Macomades Syrtis*. Antonino conſentiunt Tabulæ Peutingerianæ, quæ propè Thenas in Byzacio reponunt *Macomades minores*. Quarta Macomadia apud Numidas lexicographi, quos vellicat, à Garnerio diſcent. Quare Proficētius Donatiſta ſedebat apud Macomades Byzacenas; hæc enim vrbs dicitur ab Antonino *municipium*. Limes Macomadienſis in Notitia imperij Occidentalis ponitur ſub cuſtodia Ducis Tripolitani.

Donatvs Amporensis.

Dicitur quidem in collatione Auburenſis, ſed in Notitia fit mentio Creſconij Amporenſis eiecti in exilium cum alijs.

IN collatione cap. 121. non Auburenſis dicitur, ſed *Anburenſis*, cuius aduerſarius Seruatus cap. 198. appellatur *Epiſcopus Amphorenſis*. Potuit Donatus ſedere Anburæ in diœceſi Amphorenſi, ſeu Amporenſi, quemadmodum Delphinus ex cap. 65. eiuſdem collationis, morabatur in diœceſi Conſtantinienſi, & quatuor Catholici erant in diœceſi Adeodati Mileuitani Donatiſtæ, vt ibidem Petilianus conqueſtus eſt.

Ita in collatione. In Notitia Epiſcoporum Numidiæ recenſetur inter expulſos Candidus Nouaſinenſis. Interfuit concilio tum Carthaginenſi ante collationem anno 411. tum Mileuitano anno 416. tum Africano vniuerſali ann. 418. in quo tertius fuit legatorum prouinciæ Numidiæ.

HÆc partim rectè dicerentur, ſi vnus è Numidia Reſtitutus Nouaſinenſis appellaretur; ſed occurrit in eadem collatione cap. 143. *Reſtitutus Epiſcopus Tagorenſis*, quam Eccleſiam ad Numidiam ſpectare concedit Garnerius, quia in Notitia illius prouinciæ ponitur *Timotheus Tagurenſis*. Rurſus in Synodo anni 418. dicuntur electi legati de prouincia Numidiæ *Alipius, Auguſtinus, & Reſtitutus*. Quare cum Reſtitutus qui in epigraphe nominatur, ſederit in Synodo anni 416. ante Alipium, & Auguſtinum, perperam dicitur ille idem, qui anno 418. nominatur Numidarum legatus, quia hic poſt Alipiũ, & Auguſtinum ibidem tanquam in Epiſcopatu poſterior memoratur.

LVCIANVS GVIRENSIS.

Recenſetur inter Epiſcopos, qui Carthagine Synodum habuerunt ante collationem &c. An verò & hic, & illic corruptè legatur Eccleſiæ nomen, reponique debeat pro Guirenſi, vel Girenſi, Girbenſis, cuius Epiſcopus decimo loco ſententiam dixit in conſilio rebaptizantium, dubitauerit fortè aliquis, nec meo iudicio valdè temerè.

NOn ibo infitias, iudicio geographi vrbes ſubinde miſcentis, non fore ita ſentientem valdè temerarium. Sed eruditi riderent hominem Girbam in Numidia locantem. Qui ponitur *Momillus à Girba* in Synodo rebaptizantium, ſpectat ad Tripolitanos; nam in Notitia huius prouinciæ laudatur *Fauſtinus Girbitanus*. In Numidia nulla Girba nominatur, ſed tantùm tùm Garbe; vnde in Synodo Secundi Tiſigitani apud Cirtam adfuit *Victor à Garbe* ex Optato Mileuitano lib. 1. & Aug. lib. 3. con. Creſconium cap. 27. Et in collatione cap. 209. *Felix Garbenſis* inter Donatiſtas collocatur.

ALIPIVS TAGASTENSIS.

Nobilior ille eſt cum ſcriptis Auguſtini, Hieronymi, ac Paulini, & aliorum, tum maximè rebus geſtis, faſtiſque Eccleſiæ, quibus adſcriptus eſt inter Diuos die 15. Aug. &c.

Omnia egregiè. Sed Alipius ſupra omne Garnerij præconium eſt.

AVGVSTINVS HIPPONENSIS.

Nulla hic nota opus eſt.

VTinam quemadmodum nullas hic ſcriptor de Auguſtino notas ſupponit, ita nec vlli Auguſtino notas inuſſiſſent; neque enim nobis vindiciarum ſcribendarum neceſſitas impoſita fuiſſet: vnde eorum, qui ſe ac ſua tantùm probant, querela non vno loco erupit,

PLA-

Legitur quidem in collatione Placentinus, imò & in codice Latino Eccleſiæ Africanæ, verùm in græco habetur Placentius, quæ vox communior apud Afros. Interfuit Concilio Africano anno 408. perſonamque geſsit legati Numidiæ, ac in cauſa Maurentij Tuburſicenſis contra ſeniores nouæ Germaniæ interlocutus eſt.

CORrectionem admitto. Interim annum Synodi, cui interfuit Placentius contra ſeniores nouæ Germaniciæ (ita legitur cap. 67. cod. Africani) ipſe etiam còrrigat; dicendus enim eſt annus 407. nam in Synodo indicta Baſſo, & Philippo Conſſ. anno 408. nullum Placentij nomen ſonat.

SEVERVS MILEVITANVS.

Seueri Eccleſiam ſilet collatio prout edita eſt, quamuis de Seuero loquitur ſeriùs Carthaginem appulſo cum nouemdecim alijs Catholicis, quorum Catholicæ Eccleſiæ appellantur &c.

NVlla nota his notis inferri poteſt. Loquitur ex cap. 215. collationis. Sedit Seuerus Mileui ante annum 397. Mileum dicitur ab Antonino, & fuit colonia ex Tabulis Peutingerianis.

FORTVNATVS CONSTANTINIENSIS.

Fuit vnus è ſeptem Catholicis, qui collationem contra Donatiſtas ſuſceperunt: ſitne Conſtantinienſis Eccleſia eadem quæ Cirtenſis, diſputant eruditi. Et adductis argumentis quibus eadem vrbs vtroque modo nominata apparet, ait: *Cogit me licèt reluctantem, tanta vis argumentorum aſſentiri Grauio, Pamelioque, quem ducem ſecutus eſt. Quanquam prima ratio, qua vtitur, omnino infirma eſt; ſiquidem Fortunatus ille Cirtenſis, quem memorat Auguſtinus lib. de Vnico baptiſmo cap. 16. diuerſus eſt procul dubio à Fortunato, quem lib. 3. contra Petilianum cap. 1. & lib. 3. cap. 38. Conſtantinenſem vocat: ille enim Poſsidium dignitate Epiſcopali præceſſit, iſte ſecutus eſt. Cirtenſis ſiquidem pauciſsimis annis, antequam Auguſtinus librum de vnico baptiſmo ſcriberet (ſcribebat verò anno 407.) ſucceſsit Profuturo, cum tamen Poſsidius ante annum 394. Epiſcopus eſſet; at Conſtantinenſis præcedebat Poſsidium, vt ex multis ſubſcriptionibus conſtat.*

SCribit Aurelius Victor in libro de Cæſaribus victo anno 306. à Conſtantino propè Miluium pontem Maxentio, à Senatu Romano *Cirtæ oppido, quod obſidione Alexandri ceciderat, repoſito, exornatoque nomen Coſtantina inditum*. Hinc Conſtans, & Conſtantius Conſtantini filij dederunt reſcriptum *Ordini ciuitatis Conſtantinæ Cirtenſium L. 29. de decurionibus Cod. Theod.* Auguſtinus lib. 1. con. Petil. cap. 21. ait: *In eadem Conſtantinienſe ciuitate Syluanum Epiſcopum maiores veſtri in ipſo exordio ſui ſchiſmatis ordinauerunt.* In libro verò tertio contra Creſconium cap. 27. *Syluanum Cirtenſem* nuncupat. Et lib. 3. con. Petilianum Epiſcopum Conſtantinenſem Donatiſtam ait: *Ego commemoraui Syluanum Cirtenſem, cui quibuſdam interpoſitis etiam ipſe ſucceſsit.* Vbi Petilianum Syluani *conca*thre-

cathedraneum appellat. Legatur epiſt. 165. itemque geſta ſub Conſulari Numidiæ Zenophilo. Hinc idem S. Doctor Petilianum, & Fortunatum modò Cirtenſes, modò Conſtantinenſes Epiſcopos dicit, vt pluribus oſtendi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 8. Hæc ſunt euidentia: at Garnerius teſtatur *ſe reluctantem* in hanc ſententiam deſcendere; malebat enim Conſtantinam à Cirta diſtinguere, vt qui toties duas in vnam vrbem confudit, hic vnam in duas diſſecaret. Verùm quod de vrbibus malebat, hoc de Epiſcopis fecit, dum Fortunatum Cirtenſem à Fortunato Conſtantinenſi diuerſum pronunciauit. Scribit hæc Auguſtinus libro laudato de vnico baptiſmo cap. 16. *Proinde si Profuturus ante pauciſsimos annos defunctus, & Fortunatus qui in corpore adhuc eſt, atque illi ſucceſsit Epiſcopo &c.* Itaque A. 407. cum hæc ſcriberet Auguſtinus, viuebat Fortunatus Conſtantinenſis; nam lib. 1. con. Petil. cap. 1. ait: *Cum eſſem in Eccleſia Conſtantinienſi, Abſentio præſente, & collega meo Fortunato eius Epiſcopo.* At lib. 2. cap. 51. laudans Romanam Eccleſiam ait: *in qua hodie Anaſtaſius ſedet*. Vbi vides libros contra Petilianum ſcriptos fuiſſe à S. Doctore ſuperſtite S. Anaſtaſio Papa, qui cum diem obierit anno 402. conſequens fit, vt Fortunatus Cōſtantinenſis ante annum 402. fuerit Epiſcopus Conſtantinæ, qui cum in collatione an. 411. & in Synodo Mileuitana anno 416. præſens fuerit, anno 407. iuxta Garnerij chronologiam ſedebat Conſtantinæ vnà cum Fortunato alio Cirtenſi Profuturi ſucceſſore,

Possidivs Calamensis.

Fuit & ipſe collatorum vnus, imò indiuiduus ferè quemadmodum & Alipius Auguſtini in rebus Eccleſiæ agendis ſocius &c.

Omnia benè ſe habent; ſed quod proximè in notis ad Fortunatum dicit *Poſsidium ante annum 494. Epiſcopum fuiſſe*, anacroniſmo ſcatet. Ipſe Poſſidius Calamenſis in lib. de Vita Auguſtini cap. 8. ſcribit S. Doctorem Hippone conſecratum *à primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo.* At Auguſtinus ex chronico D. Proſperi viri & coætanei, & amiciſſimi, inauguratus eſt Antiſtes Olybrio, & Probino Conſſ. anno 395. Quare nondum illo anno Megalius Poſſidij deceſſor obierat. Ceterum Fortunatum Conſtantinenſem, & Poſſidium Calamenſem ordinatos fuiſſe anno 397. euidenter oſtendi lib. 2. Hiſtoriæ Pelagianæ cap. 8.

Novatvs Sinitensis.

Ita legitur in collatione. Sinitenſis autem Eccleſiæ meminit Auguſtinus epiſt. 128. quæ eſt ad Donatum; meminit pariter Notitia Epiſcoporum, Numidiæ in qua ſcribitur, Stephanus Sinitenſis in exilium pulſus. Quæ porro fuerit, & vbi poſita ciuitas illa incertum eſt; niſi quòd ex Auguſtino colligi poteſt non procul ab vrbe Hipponenſi abfuiſſe. An non idcirco putari poteſt eſſe Siniſtu colonia, cuius mentio fit apud Antoninum in itinere ab Hipponem Carthagine, diciturque Hippone diſtare III. M. LXXX. M. M.

Omnia planè ſuſdeque præuertit, vrbes ex vna in aliam prouinciam portans, textus collationis, & Antonini peſſimè corrumpens. In cap. 143. colla-

collationis legitur; *Nouatus Epiſcopus Eccleſiæ Sitifenſis*: & cap. 204. *Nouatus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ Sitifi*. Erat Sitifis celebris Mauritaniæ vrbs, & vt ait Procopius lib. 2. de Bello Vandalico, *caput regionis Zabis vltra Auraſium montem ſitæ*, à qua Mauritania Sitifenſis quinta Eccleſiaſtica in Africa prouincia denominabatur. In codice Africano cap. 127. laudatur *Nouatus Sitifenſis legatus Mauritaniæ Sitifenſis*. Garnerius vt Nouatum inter Numidas recenſeat, ex Sitifenſi fecit Sinitenſem. Erat Sitifis proxima Numidiæ, diſtans Cuiculo vrbe Numidica ex Antonino millia paſſuum viginti quinque, Ampſaga fluvio inter vtramque poſito. Nuſquam Antoninus meminit *Siniſtu* in itinere Hippone Regio Carthaginem; ſcribit enim: *Onellaba M. P. L. Ad Aquas M. P. XXV. Simittu M. P. V. Bullam Regiam VII.* At ille ex Simittu reddit Siniſtu. Porrò Simittu erat in Proconſulari prouincia; nam in Synodica act. 2. Concilij S. Martini legitur *Benenatus Simitenſis* inter Patres Proconſulares, & in Synodo anni 419. *Adeodatus Simittuenſis*, & cap. 125. collationis nominatur *Benenatus Simittenſis*, qui dixit: *Nec habeo alium, nec hæreticos*. Verùm cap. 202. *Creſconius Epiſcopus Sinitenſis* cum Donatiſtis nominatur; vbi verò hæc vrbs fuerit dicam ſuo inferius loco ad notas in LVCILLVM.

Secvndvs Rvspitensis.

Ita legitur in collatione. Pertinuiſſe verò Secundum cum ſua Eccleſia ad prouinciam Numidiæ conſtat ex can. 100. Cod. Africanæ Eccleſiæ, vbi dicitur electus à Maurentio pro vno iudicum ſua in cauſa apud primatem Numidiæ Xantippum. Nam alij omnes Epiſcopi Numidæ ſunt, & iudicium illud prouinciale fuit.

TOt ſunt in paucis verbis errata, vt vnde cenſuram exordiar, ignorem. Hærebo eiuſdem veſtigijs, vt ſubinde labentem, in pedes erigam. Erat Rupſa Byzacijs vrbs, quam S. Fulgentius & vitæ ſanctitate, & ſcriptorum excellentia illuſtrauit. Laudatur in Notitia Byzacena *Stephanus Ruſpenſis*, & in Synodali eiuſdem prouinciæ act. 2. Concilij S. Martini *Iulianus Ruſpenſis*. In Tabulis Peutingerianis in Byzacio ponuntur *Ruſpe & Ruſpina*. In Tabulis Ptolomaicis legimus hæc in Byzacio oppida: *Adrumetum, Ruſpina, Leptis parua, Tapſus, Achola, Ruſpe, Bracordes promontorium &c.* Plinius *Ruſpinam* liberum opidum dicit lib. 5. cap. 4. Itaque Secundus Ruſpitenſis, qui in collatione nominatur, ſiue Ruſpæ, ſeu Ruſpinæ ſedit, perperam ad Numidiam transfertur. Secundus qui canone 100. cod. Afric. memoratur, erat Epiſcopus Megarmelitenſis, vt poſtea oſtendam. Denique quod ait Antiſtites electos in cauſa Maurentij Tuburſicenſis *omnes Numidas fuiſſe*, falſum eſt. Nam hi planè fuere *Xantippus* Tagoſenſis Primas, *Auguſtinus* Hipponenſis, *Florentius* Hippozarrhytenſis, *Theaſius* Membloſitanus, *Samſucius* Turrenſis ex epiſtola Auguſtini 168. *Secundus* Megarmelitenſis ex collat. cap. 125. & *Poſsidius* Calamenſis. At certum eſt Memblositam, & Hipponem Diarrhytorum fuiſſe in Proconſulari. De Theaſio hoc ipſum dixit Garnerius in notis ad ſuperiorem epigraphen, licèt neſcierit diſtinguere Membreſlam à Membloſita. In Synodali apud Concilium S. Martini inter Proconſulares ſubſcribit *Donatus Ipponizaritenſis*. Sed hæc clarè patent, neque diutius in illis te volo.

MAV-

Ita legitur in collatione &c.

REm acu tetigit: hinc illi etiam atque etiam gratulor. Tollit ſe humo: ſed heu ſtatim corruit.

LEO MVNICIPII MOPTENSIS.

Ita legitur in collatione. Eſt autem ſermo Municipij in Notitia Epiſcoporum Numidiæ, vbi ſcribitur Victor Municipienſis *cum alijs actus in exilium. Cauendum porro ne quis propter cognationem nominum Leonem hunc confundat cum alio, qui Moctenſem Eccleſiam rexit, adfuitque concilio plenario ann. 419. illa enim Eccleſia, quæ Moptenſis dicitur, ad Numidiam prouinciam, iſta quæ Moctenſis ad Mauritaniam Sitifenſem pertinebat.*

MOptam ex Sitifenſi diœceſi in Numidiam rapit, vbi apud vnum Garnerium *Mopta* collocatur. In Tabulis Peutingerianis in Mauritania Sitifenſi ſcribitur: *Mopti municipium*. At ille municipium pro Municipio opido, quod erat in Numidia, obtrudit, cum Mopta diceretur municipium, quòd non erat colonia, ſeu vrbs Latio donata, ſed viuebat lege municipali; & in laudatis Tabulis opida, quæ municipia, vel coloniæ fuerint, optimè demonſtrantur. Quòd verò Leo in Synodo ann. 419. dicitur Moctenſis, mendosè ſcribitur; nam ex vetuſtis Vaticani codicibus Labbeus tom. 2. Concil. pag. 1670. repoſuit *Moptenſis*.

FAVSTINIANVS TAMVGADENSIS.

Ita in collatione. Eſt autem propè Theueſtam coloniam in Numidia Tamugade ciuitas nota Auguſtino, Antonino, Plinio, Ptolemæo, & alijs. Neutiquam notum eſt Antonino Thamugadem eſſe vicinam Theueſti; nam hic ſcribit. *Theueſte M.P. XXII. Timphadi M.P. XX. Vegeſela M.P. XVIII. Maſcula M.P. XXII. Claudi M.P. XXII. Thamugadi.*

IGitur Thamugada non eſt propè Theueſtem ex Antonino, cum eodem teſte, remota fuerit ab illa vrbe M.P. CIV. & mediæ inter vtramque fuerint Maſcula, & Vegeſela vrbes Epiſcopales; hic enim tempore collationis Rheginus, illic verò Malchus Antiſtites ſedebant. Frugum copiam apud Thamugadam laudat Procopius lib. 2. de Bello Vandalico. Ibidem etiam tradit pag. 97. edit. Grot. Thamugadam ſitam eſſe in campis ad orientem aduerſus montem Auraſium, quem ait *trium dierum itinere* Carthagine remotum fuiſſe; in eodem verò libro laudat. pag. 120. *Theueſtem ſex dierum itinere Carthagine diſtantem, oppidum*. Verùm quòd Fauſtinianus ille fuit Thamugadenſis, pura puta Garnerij diuinatio eſt; nam in collatione cap. 215. recitatur *Fauſtinianus Ruſiccadenſis*. Hanc verò vrbem in Numidia ponit Plinius lib. 5. cap. 3. vbi ſcribit diſtaſſe Cirta Numidiæ metropoli M.P. XLVIII. Ponitur ab Antonino diſtans à Cullu Numidiæ M.P. LX. à Paratianis L. quæ loca erant in Numidia,

& Ruſiccades media inter illa locatur. Cur ergo Fauſtinianus Ruſiccadenſis nequit affirmari ille idem, qui interfuit Synodo Mileuitanæ? Legit in laudato capite 215. Alipium dixiſſe de Fauſtiniano Ruſiccadenſi: *Hic eſt in hac ciuitate, ſed malè habet*. Quare morbo eundem anno 411. putauit Carthagine extinctum; vnde vnus Thamugadenſis in collatione remanebat, quem Synodo Mileuitanæ præſentem citra dubium aſſeueraret. Viſ-ne tam ſpecioſam coniecturam admittere?

Cresconivs Cvicvlitanvs.

Ita in collatione: ſcribendum fortè Culcuitanus, eſt enim cognita non tantùm Antonino ſed etiam Ptolomæo Culcua colonia media ferè inter Cirtam, Simittu coloniam, Lares, & Gauſapham.

Rideas, per me licet, nouæ geographiæ portenta. Ponit Cuiculum medium ferè in itinere Cirta Orientem verſus, ac Carthaginem; & quod mirabilius eſt, ex Antonino, qui tamen hæc ſcribit: *Cirta Mileum M. P. XXV. Idicram M. P. XXV. Cuiculi M. P. XXV. Sitifi M. P. XXV.* Vides teſte Antonino ſitum eſſe Cuiculum in itinere Cirta verſus Occidentem ad Sitifenſem ciuitatem, quæ cum in Mauritania Sitifenſi fuerit, apertè deducitur, Cuiculum extremam fuiſſe Numidiæ vrbem verſus Mauritaniam, quam tamen idem in medio ferè Numidiæ locat. Mirare interim hominis ſolertiam, qui in Antonino inuenit Culcuitanum opidum, quod nuſquam in Antonini Itinerario legitur; non autem vidit Cuiculitanum, quòd ab eodem tam diſertè deſignatur. Sed vix pati poſſum ab hoc commentatore Cuiculitanam Eccleſiam in Culcuitanam mutari authoritate Ptolomæi (qui tamen *Calcuam*, non *Culcuam*, vt mendosè legit, inter Numidiæ nouæ vrbes poſuit) cum in vetuſtis Africanæ Eccleſiæ monumentis nihil Cuiculitana vrbe frequentius nominetur. In Synodo Grati laudatur *Elpidophorus Cuiculitanus*: in Synodo S. Cypriani *Pudentianus à Cuiculi*: in Notitia Africæ *Victor Cuiculitanus*: in collatione *Creſconius Epiſcopus plebis Cuiculitenſis*: in Synodo V. *Creſes Epiſcopus E. Cuiculitanæ prouinciæ Numidiæ*. Memini Garnerium initio præfationis ad Hiſtoriam Neſtorianam affirmare, Chriſtianum Lupum magnum Eccleſiaſticæ antiquitatis reparatorem *immenſa eruditionis copia vix non obrui*. Procul ab hoc periculo remotum vides Garnerium, nondum enim immenſa illa eruditione ſuffocatur; ſiquidem tota eiuſdem literaria ſupellex, quòd notas præſentes attinet, pugno ſtringitur.

Malchvs Mascvlitanvs.

Ita in collatione. Nota verò Antonino eſt Maſcula M. M. LX. P. à Thebeſte diſtans euntibus ad Sitifenſem coloniam. Recenſetur etiam inter Epiſcopos Numidiæ Ianuarianus Maſculitanus, & meminit Auguſtinus lib. 3. con. Creſconium cap. 27. Donati Maſculitani, qui in concilio Cirtenſi Donatiſtarum anno 303. cui præfuit Secundus Tiſigitanus Numidiæ primas, confeſſus eſt ſe traditorem.

Rectè de Malchi ſede: nam etiam in Synodo Bonifacij laudatur *Ianuarius Maſculitanus legatus prouinciæ Numidiæ*. Verumtamen in ijs, quæ addit,

dit, peccat biennij prochroniſmum. Nam Synodus illa teſte Optato lib. 1. *poſt perſecutionem apud Cirtam coacta fuit*. Et Auguſtinus libro laudato cap. 26. ait: *Extat Secundi Tiſigitani concilium cum pauciſsimis quidem factum apud Cirtam poſt perſecutionem codicum tradendorum, vt illic in locum defuncti ordinaretur Epiſcopus*. At ex geſtis municipalibus perſecutio codicum tradendorum incœpit Cirtæ *Diocletiano VIII. & Maximiano VII. Conſſ.* anno 303. *XIV. Kal. Iunij*, ex eodem cap. 29. Cirtæ ſedente *Paulo Epiſcopo*, cui poſtea anno 305. mortuo, Syluanus ſucceſſor datus eſt. Auguſtinus annum & diem Synodi Cirtenſis deſignat in breuiculo collationis tertiæ diei cap. 18. vbi & tempus durantis in Africa perſecutionis etiam declaratur. *Geſta*, inquit, *martyrum, quibus oſtendebatur tempus perſecutionis conſulibus facta ſunt Diocletiano IX. & Maximiano VIII. pridie idus Februarias: geſta autem Epiſcopalia decreti Cirtenſis poſt eundem conſulatum tertio nonas Martias, ac per hoc tredecim menſes intereſſe inueniuntur*. Habes ex Auguſtino ſæuiſſe perſecutionem anno etiam 304. cum martyres occiſi ſunt: Synodum verò Cirtenſem coactam anno 305. die quinta Martij, cum ceſſaſſet in Africa perſecutio poſt abdicationem Diocletiani, & Maximiani dominante in Italia & Africa Seuero Cæſare. Probat hæc ipſa pluribus eruditiſſimus Henricus Valeſius in notis ad cap. 2. lib. 8. Euſebij Cæſarienſis. Hadriani Henrici fratris literas nuper ad te datas mihi oſtendiſti. Ambo de Eccleſiaſtica ac profana hiſtoria benemeriti, ac proinde tua amicitia digniſſimi.

LITTORIVS SVANENSIS.

Ita quidem in collatione, ſed fortè legendum Sugunenſis. *Ponitur enim ab Antonino in Numidia propè Cirtam Sugus: quanquam in Notitia Epiſcoporum Numidiæ fiat mentio Felicis Suabenſis in exilium pulſi.*

SI non perfunctoriè Notitiam lectitaſſet, cognouiſset ibidem memorari *Victorem Sugitanum*; vnde Suabenſis, ſeu Suauenſis (non, vt ille ait, *Suanenſis*) Eccleſiæ in Sugitanam conuertendæ ſententiam exuiſſet.

FORTVNATVS CASENSI-CALANENSIS.

Ita in collatione; ſed cum plures eiuſdem nominis cenſeantur, dubium an Fortunatus noſter ſit huiuſce Eccleſiæ Epiſcopus.

VAh quales modò ſcrupulos patitur, qui paſſim quoſdam Epiſcopos ad hanc Synodum ex collatione admittit, alijs eiuſdem prorſus nominis pro arbitrio excluſis! Sex Fortunati in collatione inter Catholicos recenſentur: Ruſuccurenſis, Capſenſis, Conſtantinienſis, prior pertinet ad Mauritanos Cæſarienſes, alter ad Byzacenos, poſtremus ad Numidas, qui ante Poſſidium legitur in Epigraphe. Tres alij recitantur, Caſenſi-Calanenſis, Abbenzenſis, & Vndeſitenſis. Has duas Eccleſias incertæ prouinciæ vulgo adſcribunt. At in Notitia Numidiæ recitatur *Optantius Caſenſi-Calanenſis*. Garnerius ergo dubitat, an Numidiæ Epiſcopus Fortunatus ſederit apud Eccleſiã Caſenſi-Calanenſem, quam certum eſt ad Numidiam ſpectaſse, vel potius fuerit Epiſcopus Vndeſitæ, vel Abbenzæ incertæ prorſus prouinciæ oppidorum.

Legitur in collatione Tigilitanus, ſed procul dubio mendoſè; neque enim vſpiam mentio reperitur ciuitatis Tigilis.

LIbenter admitto Donatum legi in collatione *procul dubio mendoſè* Tigilitanum, ſed ab vno Garnerio, nam qui literas norit, in cap. 121. collationis leget: *Donatus Epiſcopus Tiſilitenſis. Idem dixit. Præſto ſum: ſed non habeo contra me etiam Epiſcopum.* Ille verò perperam pro *Tiſilitenſi*: quemadmodum in tribus editionibus Maſſonis, Albaſpinæi, & Labbei legitur, *Tigilitanum* dixit. Licèt verò nuſquam reperitur mentio ciuitatis Tigilis, fit tamen mentio oppidi *Tiſilis* in Synodo Carthaginenſi Anno 525. quam ſubſcribit cum Proconſularibus *Florentius Epiſcopus Tiſilitenſis*. Itaque huius Donati non modò vrbem, verùm etiam prouinciam ignorauit. Sed præproperæ lectioni id vitio vertatur. Aliud inſuper peccat, quòd in vrbe Tibilitana Donatum Epiſcopum Catholicum ponit anno 411. cum id temporis apud Tibilitanum oppidum ſederet Simplicius Donatiſta Epiſcopus, qui cap. 197. collationis dixit; *Aduerſarium non habeo*. Huic tamen, velit nolit, Donatum Catholicum in eadem vrbe aduerſarium iungit: cum vterque ſua in ciuitate teſtatus ſit, non habere aduerſantem Coepiſcopum. Eſtne hoc eruditorum patientia abuti?

PONTICANVS, SATVRNINVS, CHRISTONIVS, HONORIVS, LVCIVS.

Ignotæ ſedis.

Vno verbo ſemet cenſuræ periculo, nos moleſtia liberat.

ADEODATVS BELLALITENSIS.

Ita quidem in collatione appellatur Eccleſia; ſed in Notitia Numidiæ legitur Bellaliſenſis. Vbi verò Numidiæ ſita fuerit eiuſmodi, ciuitas incompertum mihi eſt.

SEd cum Garnerio expoſtulabit alter eiuſdem nominis Epiſcopus Numida, qui cap. 129. dicitur *Adeodatus Epiſcopus plebis Bazaritanæ*: nam hanc vrbem in Numidia fuiſſe docet Notitia eiuſdem prouinciæ in qua laudatur *Vitalianus Vazaritanus*: & *loci Vazaritani* fit mentio canon. 54. Cod. Africani. Itaque merè pro arbitrio Bellalitenſem obtrudit, excluſo Bazaritano. Quare huius Adeodati, qui in Synodo nominatur, ciuitas etiam incerta eſt, & non tantùm ſitus ciuitatis, vt ille affirmabat.

PROCESSVS.

Ignotæ ſedis.

Procedamus ad notas.

CRE-

Ita legitur in collatione. Et verò in Notitia Epiſcoporum Numidiæ numeratur inter eiectos inde Epiſcopos Florentius Centenarienſis.

CVm plures Creſconij in collatione numerentur, hunc qui trigeſimo loco in epigraphe nominatur, ſediſſe apud Centenarium (ita hoc opidum appellatur in Tabulis Peutingerianis) ſine teſte non credam; cum præſertim idem Garnerius de Creſconiorum in Numidia vrbibus nihil certi ſe ſtatuere poſſe ingenuè fateatur, vt ſuo inferiùs loco videbis.

SECVNDVS MAGARMELITANVS, ſeu AQVENSIS.

Quem Magarmelitanum collatio dicit, Aquenſem præterea vocat Auguſtinus.

NVſquam in Auguſtini libris Secundi nec *Magarmelitani*, nec *Aquenſis* nomen reperitur. In libello tantùm Leporij hæc ſubſcriptio legitur: *Secundus Epiſcopus Aquenſis, ſiue Megarmelitanæ oblato nobis à Leporio libello ſubſcripſi.* Vbi non Auguſtinus, qui ibidem eodem modo ſubſcriptus legitur, ſed ipſe Secundus ſe Aquenſem dixit.

FELIX VILLAREGENSIS.

Etſi certum eſt ex duobus eiuſdem nominis Epiſcopis Numidiæ alterum fuiſſe Villaregenſem, alterum Tubienſem; dubium tamen vter vtram Eccleſiam rexerit. Poſtea. *Canon* 48. *Cod. Afric. continet cauſam Creſconij Villaregenſis, qui cum Tubienſem Eccleſiam violenter inuaſiſſet, relicta Villaregenſi, ſæpiuſque admonitus fuiſſet, contumaciter parere detrectauerat. Verùm cum expoſtulatio facta fuerit ab Honorato & Vrbano Mauritaniæ Sitifenſis legatis, conijcere poſſet aliquis, nec temerè vtramque præfatam Eccleſiam ad hancce Mauritaniam pertinere. Sed cum Notitiæ auctor in contrarium ſentiat, vix ego poſſim conſecturam probare: quis enim Victore Vticenſi melius ſitum ciuitatum Africæ, Eccleſiarumque à ſuis rectarum ſocijs diſtinctius nouerit? Quare donec lux aliunde maior affulgeat, Notitiæ adhærendum puto.*

CEſpitat in plano, & in meridie *maiorem lucem* exoptat. Sibi fingit teſtimonium Notitiæ canonis Africani dictis aduerſari. In Notitia Numidiæ ſcribitur *Donatus Villaregenſis*; at Tubienſis Eccleſia ibidem non recitatur. Itaque Creſconius ex vrbe Villaregenſi Numidiæ ad Mauritaniam Sitifenſem profectus, Tubienſem ibidem Eccleſiam inuaſerat. Hinc legati Sitifenſes petiere à Synodo, vt agere poſſent contra Creſconium coram *Rectore prouinciæ*; erat enim Mauritania Sitifenſis prouincia præſidalis teſte Sexto Rufo in Breuiario. Ex quibus euidenter colligitur, Tubienſem Eccleſiam huic prouinciæ adſcribendam; non verò Numidiæ; alias iſtius prouinciæ legati contra Creſconium ſtetiſſent, non autem Sitifenſes. Carolus à S. Paulo Tubienſis Epiſcopatus non meminit, & Holſtenius pag. 65. & 96. notarum ad eundem minus rectè cum Tubunenſi confundit, Tubunæ enim erant in Numidia, vt poſteà dicam. Garnerius quòd Creſconius relicto opido Villaregenſi Tubien-

ſem

ſem ſedem occupauit, vtramque Numidiæ vrbem aſſeruit. Scimus ex Socrate, Sozomeno, & Theodoreto Euxoium prius ſediſſe apud Germaniciam in Euphratenſi prouincia, dein Antiochenſem thronum inuaſiſſe, poſtremò Cõſtantinopolitanam ſedem vſurpaſſe. Euſebius teſte Synodo Alexandrina in apologia ſecunda S. Athanaſij, primo Beryti in prima Phœnicia Epiſcopus fuit, inde in Nicomedienſem in Bithynia ſedem ſe intruſit, tandem fauente Conſtantio Auguſto Conſtantinopolitanam arripuit, *ſemper aliorum ciuitates, oculis per inuidiam coniectis, oblimans, atque arrodens*. Iuxta illationem Garnerij in eadem prouincia erunt memoratæ vrbes; cum tamen Conſtantinopolis fuerit in Europa, aliæ verò in varijs, ac abs ſe inuicem remotis Aſiæ prouincijs. Fortè quo erronem iſtum Creſconium longioris itineris moleſtia liberaret, vtrumque opidum Villaregenſe & Tubienſe in eadem prouincia poſuit, vt Creſconius de vno ad alterum facilè tranſiliret.

Asiaticvs.

Incertæ ſedis, quemadmodum & RVFINIANVS.

NVllus hic cenſoriæ ſeueritatis notæ locus eſt. Melius illi vertit ignorare, quàm docere.

Favstinvs Sillitensis.

Ita in collatione: ſit autem in Notitia Epiſcoporum Numidiæ mentio Maximi Sillitani.

EXpecta parumper, & alterum Fauſtinum Sillitanam cathedram vnà ſimul ſedentem audies; imo tertium Fauſtinum ſuppoſititium in hac Synodo, Garnerio authore, videbis.

Servvsdei Bvrensis.

Ita in collatione, niſi quod additur Tuburſicenſis Buræ. Verum in Notitia Epiſcoporum Numidiæ dicitur ſimpliciter Leontius Burenſis.

NOn vno vitio laborat hoc ſcholion. Agnomen vrbis pro eiuſdem nomine obtrudit. Cum duplex eſſet Tuburſicus in Africa; vna dicta eſt Tuburſicus *Buræ*, altera *Numidiarum*. Patet ex collatione, in qua cap. 121. laudatur *Seruuſdei Epiſcopus plebis Tuburſicenſis Buræ*, contra quem Donatus hæreticus ſtabat, qui cap. 206. dicitur *Donatus Tuburſicenſis*, neque additur *Buræ*; vnde conſtat Seruumdei non eſſe dicendum Burenſem, ſed Tuburſicenſem; à nomine enim, non ab agnomine vrbis appellandus eſt: hoc enim huius Tuburſicus ab altera iſtius nominis vrbe diſtinctio tantùm ſignificatur. Ita dicimus Vltraiectum Rheni, vt hoc opidum ab Vltraiecto ad Moſam ſecernamus, & perperam quis huius ciuitatis Epiſcopum vocaret *Moſenſem*. Altera Tuburſicus dicebatur *Numidiarum*: ita in eadem collatione cap. 201. inter Donatiſtas nominatur *Ianuarius de Tuburſicu Numidiarum*, cui aduerſabatur ibidem Maurentius Catholicus ex cap. 143. vbi appellatur *Epiſcopus Eccleſiæ Tuburſicenſis*. Vtrumque opidum confudit Holſtenius pag. 55. & vnius tantùm memi-

meminit Carolus à S. Paulo. Ex his etiam infertur, Tuburſicum, vbi ſedebat Servuſdei, non rectè ſtatui in Numidia, cum ad diſtinguendam alteram Tuburſicum à Tuburſicu Buræ, illa diceretur *Tuburſicus Numidiarum*. Hoc etiam conſtat ex Synodo Patrum Proconſularium ſedente apud Carthaginem Bonifacio; nam ibi legitur ſubſcriptus *Reparatus Epiſcopus plebis Tuburſicuburenſis*. Cyprianus Epiſcopus à Tuburſicubere damnatus fuit à Primiano Primate Donatiſtarum prouinciæ proconſularis ex lib. 3. Auguſtini con. Petil. cap. 34. Poterat Garnerius Servumdei ex Auguſtino lib. 3. contra Creſconium cap. 43. eximiè commendare, cuius verba hic laudanda ſunt, ac germana lectio reſtituenda. *Epiſcopus*, inquit, *Catholicus à Thuburbiſicubure Servus nomine, cum in ea ſum à veſtris locum repeteret, & vtriuſque partis procuratores proconſulare præſtolarentur examen, repente ſibi in oppido memorato veſtris armatis irruentibus, vix vivus aufugit*. Tuburſicus Numidiæ erat in itinere Hippone Cirtam ex Auguſtino epiſt. 163. Denique notes velim Garnerij tecnas, nolo enim dicere malitiam, aut vafritiem, à quibus longè eſſe virum probè ſcio; ille vt citra dubium Servum, ſeu Servumdei cum ſua illa Burenſi vrbe, quæ nulla vſpiam fuit, in Numidiam traheret, appellauit Notitiam Africæ, ſcribens in ea *dici ſimpliciter*: *Leontius Burenſis*, cum tamen non ita legatur; nam *ſimpliciter* ibidem ſcribitur: *Leontius Burcenſis*. Ita ex Burca Buram nouam in Numidia vrbem obtruxit. Burita fuit Numidiæ vrbs, vt inferiùs parebit.

Terentius Selevcianensis.

Ita in collatione. Fit autem in Notitia Epiſcoporum Numidiæ mentio Proficij Seleucianenſis.

Poterat Terentium, & Servumdei, quem proximè nominauerat, laudare, ex Synodicis literis Africanæ Synodi ad Celeſtinum Papam, in quarum inſcriptione nominantur *Aurelius*, *Valentinus*, *Antonius*, *Tutus*, *Servuſdei*, *Terentius*, *Fortunatus &c.* Ita in vtraque Synodo Servuſdei, & Terentius tanquam eodem ferè tempore conſecrati, proximè ſedebant. Ex hac verò epigraphe deduces, maximos illos, Auguſtinianæ noſtræ gentis Heroas, Auguſtinum, Alipium, Seuerum, ac Poſſidium non fuiſſe in eo Africano Concilio; nam ante Servumdei, & Terentium inſcripti legerentur, quemadmodum ponuntur in titulo epiſtolæ tantis notis à Garnerio illuſtratæ; quod nempe intelligerent eo in Concilio ex vniuerſa Africa coacto aduerſus Romanas appellationes acerrimè diſputandum, & decernendum eſſe, à qua ſententia collegarum cum ipſi erga Romanæ Eccleſiæ iura obſequentiſſimi, procul eſſent, ideo ad eum Epiſcoporum conuentum ſe conferre recuſarunt.

Cresconivs de Castello Titvliano.

Legitur in collatione plebis Tituli; *ſed Notitia meminit Victorini de caſtello Tituliano Epiſcopi Numidiæ*. Poſtea. *Monendo porro nunc, quoniam memini, vehementer eſſe probabile, Notitiam Epiſcoporum, qua tam ſæpè* (at quam infeliciter!) *vſi ſumus, ſcriptam fuiſſe ab ipſomet Victore Vticenſi, qui tres libros de perſecutione*

Vanda-

Vandalica compoſuit &c. Atque hinc quiſque ſatis perſpiciat, vtrumque opus coniungendum, ſi quando Victoris hiſtoria edatur, tanquam alterum alterius ſupplementum & lumen.

PAſſim labitur. Scribitur in collatione cap. 125. *Creſconius Epiſcopus plebis Tituli*, contra quem Victor Donatiſta ſtabat, qui capite 202. inter hæreticos ita recenſetur: *Victor Epiſcopus Titulitenſis*. Hæc autem Eccleſia pertinebat ad Proconſulares, quod diſertè Garnerius poterat diſcere ex Notitia Epiſcoporum, qua ſe tam *ſæpè vſum* teſtatur, ſed profectò hac vice vſus non eſt; nam ibidem inter Proconſulares legiſſet *Creſciturum Titulitanum*. At ille vt Creſconium in Numidia Epiſcopum faciat, eundem ex opido Titulitano in *caſtellum Titulianum* cito citius volare iubet. Quod addit, Notitiam Epiſcoporum Africæ inſerendam hiſtoriæ Victoris de perſecutione Vandalica, *atque vtrumque opus coniungendum, ſi quando Victoris hiſtoria edatur*, vix ſine riſu leges; habes enim in inſigni tua bibliotheca hiſtoriam Victoris editam à Petro Franciſco Chiffletio, quem inter eruditiſſimos Societatis Ieſu ſcriptores poſt Petauium, ac Sirmondum laudare ſoleo, in cuius libro quarto memorata Africæ Notitia legitur. Qui ſanè vir doctiſſimus Garnerij vota non modò iamdiu præuenit, verùm etiam ſuperauit; cum Notitiam illam non quidem tanquam appendicem hiſtoriæ Victoris adſutam voluerit, quod ſe deſiderare Garnerius dicit, ſed medio prorſus operi inſeruerit. Editum eſt illud volumen à Chiffletio Diuione anno 1664. Hinc fortè putabis Garnerium hoc præſenti anno 1673. quo Marium Mercatorem notis illuſtratum publicauit, Chiffletij opus, quod in ore famæ verſatur, atque eruditorum omnium manibus teritur, penitus ignoraſſe. Verùm ſi ita iudices, ægrè in tuam ſententiam deſcendam; nolo enim tam ſupinam celebratiſſimi voluminis ignorantiam homini affricare. Arbitror autem Garnerium iam ante nouennium haſce notas in vtramque epigraphen adornaſſe; ſcribit enim ſe opus difficillimum, *quod hactenus tentauit nemo* aggreſſum, *ſed non ſine cura & labore*. Et quidem diſſert. 5. pag. 319. teſtatur ſe ante duos & viginti annos ad Pelagianam hiſtoriam commentarijs illuſtrandam, à Sirmondo vetuſtiſſimis ſchedis communicatis animatum. Hinc eiuſdem conſilium laudo, qui iuxta Poëtæ deſcripto publicando monitum, *nonumque prematur in annum*, ſuas notas pleno à Chiffletiani Victoris editione nouennio maturatas haud maturatè vulgauit. Quòd ſi ex eodem Horatio ſtatim reponas.

. . . . reprendite quod non
Multa dies, & multa litura coëcuit, atque
Præſectum decies non caſtigauit ad vnguem.

Nullam pro homine reſponſionem adornare volo, ne ex cenſore repentè, dum neſcio, aduocatus fiam.

SPERANTIVS, vel vt eſt in collatione, SPERATVS AMMADAERENSIS.

Dubium mihi fuit, debeat-ne Eccleſia Ammadarenſis in Numidia cenſeri, an in prouincia proconſulari, quamuis certum ſit ad alterutram pertinere, etſi in neutrius Notitia inue-

inueniatur: verum cum propè abſit à Thebeſte colonia, vt eſt apud Antoninum, Thebeſte verò, vt conſtat ex Notitia Epiſcoporum Numidiæ, ciuitas ſit Numidiæ, Ammadæra videtur quoque Numidiæ tribui debere, quantumuis repugnent vulgares tabulæ, profectò non exactiſsimæ. In concilio rebaptizantium Eugenius ab Ammadæra *trigeſimo ſecundo loco ſententiam dixit, quem ad locum Pamelius nihil attulit in notis, alioquin eruditis, quod optatam lucem afferret. Affert aliquam Antonini Itinerarium, cum via quæ Carthagine Cirtam ducit, ita deſcribitur*: Vnucam M. P. XXII. Sicillibram M. P. VII. Vallos M. P. XV. Coreua M. P. XV. Muſti M. P. XXVIII. Laribum coloniam M. P. XXX. Attieuros M. P. XVI. Ammadæram coloniam M. P. XXXII. Theueſte coloniam M. P. XXV. &c. *Hinc enim patet Ammadæram tribuendam eſſe Numidiæ, ſi quidem media eſt inter Attieuros, & Thebeſtem, quæ duæ ciuitates in iſta prouincia exiſtunt.*

QVæſo, vir eruditiſſime, ne ægrè ac moleſtè feras, me in his diſcutiendis parumper immorari; nonnulla enim tradam, hactenus Eccleſiaſticis geographis ignorata, queis tamen Africanæ diœceſeos limites exactiùs ſtatuentur. Vnuca Antonini apud Eccleſiaſticos ſcriptores Vluca nominatur. In cap. 127. collationis laudatur *Procericius Vculenſis*, & in Synodica apud Concilium Lateranenſe ſæpius nobis memoratum, *Creſconius Vculenſis* inter Proconſulares recitatur. De Sicilibba in ſuperiori epigraphe dictum eſt. Vallos etiam fuit vrbs Epiſcopalis, & inter Præſules Carthaginenſis prouinciæ in Synodo Bonifacij appellatur *Reſtitutus Epiſcopus plebis Vallitanæ*. Coreuæ Epiſcopus nuſquam mihi apparuit. Hic ab Eccleſiaſticis geographis Carolo à S. Paulo, & Luca Holſtenio viris eruditiſſimis, deſignantur confinia prouinciæ proconſularis; Etenim Muſtim Coreuæ finitimam ad Numidiam ſpectare ex Notitia Africæ citra dubium exiſtimarunt; ibi enim inter Numidiæ Epiſcopos memoratur *Antonianus Muſtitanus*. Sed in eo decepti ſunt, quòd duas huius nominis vrbes in Africa non obſeruarunt, quarum vna in Numidia, altera erat in Proconſulari. Hoc patet ex collatione Carthaginenſi, in qua inter Donatiſtas cap. 206. nominatur *Creſconius Epiſcopus Muſtitenſis*. At ſuperiùs cap. 121. hæc leguntur: *Victorianus Epiſcopus plebis Muſtitenſis. Idem dixit: Præſto ſum. Habeo Felicianum Muſtitenſem, & Donatum Turrenſem contra me*. Et ſtatim cap. 122. *Alipius Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ dixit: De nomine Feliciani vtrum in communione ſit Primiani*. Ex his optimè intelligis apud Muſtim in Numidia anno 411. cum celebraretur collatio, ſediſſe Creſconium Donatiſtam, apud Muſtim in Proconſulari Felicianum, qui toties S. Auguſtino in libris contra Donatiſtas memoratur. Inde verò aſſero Felicianum Proconſularem Epiſcopum & magni inter Donatiſtas Maximianiſtas nominis; quia Alipius petijt, num Felicianus eſſet in communione Primiani Primatis Proconſularium, non verò Ianuarij Primatis Numidarum; cum tamen in Synodo apud Bagaiam Felicianus ab vtroque Primate ob Maximiani ordinationem damnatus fuerit. Adeſt euidens teſtimonium pro Muſti Proconſulari in Synodica act. 2. Concilij S. Martini Papæ, quam inter Proconſulares ſubſcribit *Ianuarius Epiſcopus S. E. Muſtitanæ*; in Notitia verò Numidiæ etiam legitur *Antonianus Muſtitanus*. Vrbs autem Turrenſis in Proconſulari, cuius

ſacris præerat Donatus Donatiſta, quem Victorianus Muſtitenſis ſibi vicinum dixit, apparet in Tabulis Peutingerianis, in quibus habetur; *Thurris VI. Sicilibba XIII. Inuca &c.* Turrenſis vrbs erat proxima Sicilibbæ, quam eſſe Proconſularem in notis ad ſuperiorem epigraphen oſtendi, vbi inter legatos prouinciæ Proconſularis laudaui Prætextatum Sicilibbenſem. Hac occaſione etiam ſupplendæ mihi ſunt tabulæ Eccleſiæ Africanæ, quas laudari geographi Carolus à S. Paulo, & Holſtenius publicarunt, qui Inucenſem Eccleſiam Sicilibba M. P. XIII. diſtantem omiſerunt; cum tamen in collatione cap. 187. nominetur *Valentinianus Epiſcopus Inucenſis*. Hinc vides Philippum Labbeum, cuius morti ſacra erudirio indoluit, & collegam Goſſartium virum inſignem, minus rectè in margine pro Inucenſi *Iuncenſem* repoſuiſſe; illa enim Eccleſia erat in Proconſulari, hæc in Byzacio, & laudatur *Synodus Iuncenſis* habita à Liberato Primate Byzaceno act. 2. Concilij Bonifacij Carthaginenſis, cuius etiam canones commendat Ferrandus Diaconus. In Laribo ſtatuendo ijdem geographi decepti ſunt. Nam cum in tabulis Ptolomaicis viderent Lares poni propè Vagam in Numidia, eandem vrbem huic prouinciæ adſcripſere. Sed eundem lapidem offenderunt. Duplex enim fuit huius nominis opidum. In collatione cap. 207. recitatur *Reſtitutus Laritenſis*, & cap. 197. *Honoratus Larenſis*, ambo Epiſcopi ex parte Donati. Lares verò etiam ad Proconſulares ſpectaſſe patet ex Synodo Bonifacij, quam cum illius prouinciæ Patribus ſubſcribit *Vitulus Epiſcopus plebis Larenſis*: Ceterùm ex Tabulis Peutingerianis, quas mihi inſpiciendas tradidiſti, res illuſtrari poteſt: ita ibidem ſcribitur. *Theucſte XI. Ad Mercurium XIV. Admedera XVI. Mutia XVI. Orba VII. Larabus XII. Druſiliana VII. Thacia VII. Mubſi VII. Aobia VI. Tignica XII. Tichilla XVI. Membreſſa VIII. &c.* Aliud verò iter à Mutia ita deſcribitur. *Altuburos XVI. Alteſera X. Aſſures &c.* Vbi *Mubſi* legendum *Muſti*. Ex his patet, non ſatis conſequenter poni Ammederam (ita ſcribunt Auguſtinus lib. 7. de Bapt. cap. 39. Collatio cap. 207. & Antoninus) in Proconſulari à ſacris Geographis, Lares verò, Druſilianam, & Muſtim in Numidia, cum iſtæ vrbes recto itinere à Theucſte Numidiæ ſupra Ammederam ſint Carthagini propinquiores. Salluſtius *Opidi Laris* meminit in bello Iugurthino, Procopius lib. 2. de Bello Vandalico Laribum dicit, & Victor Vitenſis lib. 2. de perſ. Vand. *Laribus* ſcribit, vbi etiam *Sicenſem & Larenſem ciuitates* appellat. Ex eodem Peutingeriano fragmento apparet ſitus Tignicæ in Proconſulari, cuius meminit collatio cap. 133. vbi nominatur *Aufidius Epiſcopus plebis Tignicenſis*, quæ incertæ prouinciæ deputatur à Carolo à S. Paulo, & omittitur ab Holſtenio. Sed quid, dicetur de Aobia? Ponitur in ſubſcriptionibus Synodi V. *Valerianus Epiſcopus Obbæ prouincia proconſularis*. Hæc quoque vrbs deſideratur apud Carolum à S. Paulo, & Holſtenium. An hic *Aobiæ*, vel *Obbæ* in Tabulis legendum, incompertum mihi eſt. Vltra Lares ad XVI. M. P. ponitur ab Antonino Altieuros, ſeu vt Surita legit, Altituros: vtrobique corruptè, nam Altiburos legendum eſt. Hæc ciuitas erat in Proconſulari, & in Synodica ſæpè laudata ponitur *Conſtantinus Epiſcopus S. E. Altoburitana*, & in Notitia eiuſdem prouinciæ *Vindemius Altoburitanus*. Garnerius mendosè dixit *Attieuros*, cum *Altieuros* dicatur in Itinerario, cuius verba adducit. Vbi perperam Altiburos, ſeu Altoburos Numidiæ

acce-

accenſet, contra laudata veterum Synodorum teſtimonia. De Ammedera nihil certi inuenio, quo mouear ad eandem Proconſulari potiùs, quàm Numidiæ adſcribendam. Cum in Notitia Epiſcoporum Numidiæ illius vrbis Epiſcopus non appareat, qui tamen CXIII. ibidem recenſentur, exiſtimo Ammederam fuiſſe vltimam Proconſularis diœceſis ciuitatem, cum Theueſtis inde M. P. XXV. diſtans ad Numidiam pertineat. Neque tamen ob eandem in Numidia locatam, vllam Garnerio litem intendo; imò eidem gratias ago, quòd prouinciæ, in qua ſita fuit Ammedera, inueſtigandæ occaſione data, Muſtim, ac Lares duas eiuſdem nominis vrbes fuiſſe oſtendi; vnde & exactior Africanæ Eccleſiæ notitia relucet, ac Synodorum ſubſcriptiones neutiquam, quod ad prouinciarum vrbes attinet, inter ſe diſcrepare intelliguntur; inde etiam Tabulæ diœceſeos Africæ facile corriguntur, ac ſupplentur.

QVADRATVS.

Incertæ ſedis.

VEritati exactiùs quadrarent cæteræ notæ, ſi eaſdem hiſce tantùm verbis exaraſſet.

LVCILLVS.

Incertæ pariter ſedis; niſi fortè legi debeat Lucianus Guirenſis; nam huius nominis aliquis in concilio, quod collationem præceſſit, ſubſcripſiſſe legitur. Fuit verò in prouincia Numidiæ Guirenſis Epiſcopus; meminit enim Notitia Martialis Guirenſis.

PLura peccat. In primis Lucilli nomen diminutiuum implet, augetque, *Lucianum* efformans. Rurſus Guiræ, ſeu Giræ, in Numidia duos ſimul Coepiſcopos donat; nam ſuperiùs alterum Lucianum itidem Girenſem pronunciauerat. Denique Lucilli vrbem ignotam putauit, cum diſertè deſignetur ab Auguſtino lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. vbi loquens de miraculis poſt delatas in Africam anno 416. S. Stephani reliquias, ait: *In caſtello Sinitenſi, quod Hipponenſi coloniæ vicinum eſt, eiuſdem loci Lucillus Epiſcopus &c.* In excuſis codicibus legitur *Synicenſi*; ſed quatuor codices MSS. in bibliotheca Sereniſſimi Magni Ducis diſertè habent: *in caſtello Sinitenſi*. Auguſtinus in epiſtola 128. ad Donatum Proconſulem Africæ, mentionem facit colonorum, quos hic habebat in *Sinitenſi vel Hipponenſi* agro. In eodem lib. de ciuit. Dei S. Doctor Lucilli deceſſorem deſignat inquiens: *Collega tunc meus Epiſcopus Sinitenſis Eccleſiæ Maximinus*. In editis codicibus *Synicenſis* itidem legitur, ſed ex epiſt. 163. textus emendandus eſt, vbi ſcribens S. Pater ad Donatiſtas ait: *Modò præconem miſiſtis, qui clamaret Siniti, quiſquis Maximino communicauerit, incendetur domus eius.* Maximinus ex Donatiſta factus erat Catholicus.

Digitized by Google

Tucca gemina eſt in Africa; altera in Mauritania Sitifenſi ad Serpetem fluuium: altera in Numidia penè media, vt habent Ptolomaicæ Tabulæ. De Numidiæ Epiſcopo intelligi debet collatio &c. In concilio certè rebaptizantium vtriuſque Tuccæ Epiſcopi ſententiam dixerunt: alter qui confeſſor Saturninus, *quinquageſimo ſecundo loco, alter qui* Honoratus *ſeptuageſimo ſeptimo.*

LOngis erroribus agitur, malis auibus arduum opus aggreſſus. In primis quattuor Tuccæ in Africa memorantur, & Sabinus non Tuccenſis, ſed fortè Tuncenſis Epiſcopus fuit. Ptolomæus prioris Tuccæ meminit in Mauritania Cæſarienſi: alteram ponit inter Vrbes Numidiæ nouæ: tertiam inter Bagradam amnem & Tabracam: quartam Antoninus locat in Byzacio, vel Proconſulari; nam in itinere ab Aſſuris Thenas ait: *Aſſuris Tuccam Terebinthinam M. P. XV. Sufibus M. P. XXV.* Erat ergo Tucca Terebinthina media inter Aſſuros, quæ eſt vrbs Proconſularis, & Sufes Byzacenas: Vtri deputanda, incertum. Ille verò duas tantum Tuccas nouit, quarum vnam ad Serpetem fluuium in Mauritania Sitifenſi, alteram in media Numidia ponit. Plinius Tuccæ Sitifenſis ſitum exactè tradit lib. 5. cap. 2. *Opidum*, inquit, *Tucca impoſitum mari, & flumini Ampſagæ.* Itaque erat in confinijs prouinciæ Mauritaniæ Sitifenſis, quæ Ampſaga flumine à Numidia ſeparabatur. Concinunt Tabulæ Peutingerianæ, vbi hæc leguntur: *Tucca fines Mauritaniæ, & Africæ.* Meminit Dio Caſſius lib. 48. Tuccæ ciuitatis ſub T. Seſtio Præfecto Numidiæ pro Antonio Triumviro. In Notitia Sitifenſi memoratur *Vzulus Thuccenſis.* Rurſus Tuncam Sabini Epiſcopi perperam in meditullio Numidiæ ſtatuit. Nam Petilianus Epiſcopus Conſtantinienſis Donatiſta in collatione cap. 65. hæc dixit: *Nam etiam in plebe præſentis ſanctiſſimi* (mulus mulum fricat) *collegæ ac fratris mei Adeodati, id eſt in ciuitate Mileuitana, ita comiſſa res eſt, vt vnum ibidem habeat aduerſarium, alterum in Tuncenſi ciuitate, qui ad huius ſcilicet plebem antiquitus pertinet, & ante biennium videtur eſſe conſtitutus.* Hic ipſe erat Sabinus; etenim cap. 130. edit. Labbei hæc habentur: *Sabinus Epiſcopus Tuccenſis. Idem dixit: Præſto ſum. Adeodatus Epiſcopus dixit: in diæceſi mea eſt ordinatus.* Itaque Tunca, ſeu Tucca, nolo enim de nomine cum Garnerio contentionis funem ducere, erat in diœceſi Mileuitana. At Mileuis, quam Mileum Antoninus vocat, diſtabat Cirta verſus Ampſagam M. P. XXV. & in Tabulis Peutingerianis ſcribitur *Mileu. colonia*, & ponitur infra Ruſiccadem, quæ Cirta aberat ex Plinio XLVIII. M. P. Cirta non erat in media Numidia; nam diſtabat Hippone Regio M. P. XCIV. & Numidia vltra Hipponem Tabracam vſque vltimum prouinciæ limitem verſus Orientem, protendebatur M. P. LXIV. Mileui Cuiculum extremam Numidiæ vrbem verſus Occidentem erat iter M. P. L. Tabracam verò M. P. CLXXXIII. euntibus ad Proconſulares. Hæc ex Itinerario Antonini patent. Itaque Tunca, quæ erat in diœceſi Mileuitana, non erat in media Numidia, ſed ſupra Cirtam verſus Sitifenſes. In Tabulis Peutingerianis res ad oculum patet. Hinc etiam deduco neutrius Tuccæ, quas ex Synodo S. Cypriani laudat, Sabinum Epiſcopum fuiſſe; nam illæ vrbes ſuos habe-

Digitized by Google

habebant Epiſcopos ante annum epochæ Chriſtianæ 258. quo Cyprianus martyrium ſubijt; oppidum verò Sabini *ante biennium* quàm collatio Carthagine haberetur, nempè anno 409. Epiſcopali primùm dignitate ornatum fuit, cum *antiquitus* intra diœceſim Mileuitani Antiſtitis cenſeretur.

Favstinvs Sillitanvs.

Ita in collatione legitur. In Notitia verò Numidiæ fit mentio Maximi Sillitani, qui periijt in itinere ad exilium.

IN eadem omnino pagina duos Fauſtinos Sillitæ Epiſcopos anno 416. Mileuitanæ Synodo præſentes facit. Error immanis, qui non modò memoriæ, verùm etiam oculorum propemodum defectum indicat: ſi tamen vigilans ea ſcripſit. Mirare interim, notas iiſdem omnino verbis concinnatas, vtrique Fauſtino ſupponi. Sanè quæ de hoc Fauſtino repeviuntur, dici nequeunt *nec ſine cura, & labore* exarata: quid enim faciliùs eſt quàm exſcribere?

Favstinvs alter.

Vel hic, vel iſte Sillitanus fuit; alteruter ignoratæ ſedis.

NEc iſte, nec ille Sillitanus fuit, niſi prior Fauſtinus, quem in Sillitana ſede locauerat, deijciatur. Cæterum tertius hic Fauſtinus emergit in Mileuitana Synodo vni Garnerio cognitus, cæteris hucuſque ignoratus. Hi quidem tres Epiſcopi in epigraphe numerantur vel apud ipſum Garnerium, SABINVS, FAVSTINVS, CRESCONIVS. At ille eadem auctoritate, qua nouas vrbes condit, qua binos in vna ſede Epiſcopos locat, qua ciuitatum & Præſulum nomina detruncat, auget, commutat, eadem, inquam, auctoritate FAVSTINVM nuper domi ſuæ natum Epiſcopum, ſine tractoria Synodo intrudit, cum iure ferendi in Pelagiana cauſa ſuffragij. Contineo impetum, ne epiſtola in ſatyram migret; vereor tamen ne ipſe riſum contineree poſſis, dum hæc *non ſine cura* à Garnerio ſcripta audis, qui ne vllus in numerandis Epiſcopis error obreperet, epigraphis iterum legendæ curam dimiſit.

Cresconivs Tvbiniensis.

Cum quinque Creſconiorum nomina ſint inſcripta Synodicæ, ſcire quidem poſſumus, quæ ab ijs indefinitè Eccleſiæ in Numidia rectæ fuerint, definire non poſſumus, quæ à ſingulis. Creſconius Tubinienſis aliquis appellatur in collatione, ponitur verò in Notitia Numidiæ Reparatus Tubunienſis.

SCribendum eſt vbique *Tubunienſis*, vt in Notitia. In Synodo rebaptizantium appellatur apud Aug. lib. 6. de Bapt. cap. 12. *Nemeſianus à Tubunis*; idem pariter epiſt. 70. *Tubunas* nominat; Sed nec addita cautio vel parum hominem iuuat. Vnde habet quinque Creſconios, qui anno 411. collationi interfuere, anno 416. adhuc ſuperſtites fuiſſe, ne vno quidem intra quinquennium defuncto? Itane quinque Creſconiorum numerus pleno quinquennio elapſo non decreuit, authore Garnerio qui de Delphino ſcribens, breui

bien-

biennij ſpatio octodecim in vna prouincia Epiſcopos, vt oſtendam, diem obijſſe publicat? Cur nec vnus ſaltem illorum Creſconiorum domi remanſit, vel nullus eiuſdem nominis Epiſcopus intra quinquennium conſecratus Mileuim perrexit? His addo alteram fuiſſe Tubunam in Mauritania Cæſarienſi ex Notitia memorata, & in alterutra vrbe ſedit Nemeſianus, quem ex Cypriani Synodo appellabam.

VICTOR, GIGNANTIVS, & POSSIDONIVS.

Incertæ ſedis.

QVid illi mali intulit *Victor Epiſcopus Cullitenſis*, qui cap. 125. in collatione nominatur? Fuit enim Cullu, ſeu Colops magnus, Numidiæ opidum Plinio, Ptolomæo, Antonino, alijſque in Numidia memoratum, cuius ſitum in littorario illius prouinciæ itinere exhibent Tabulæ Peutingerianæ. Solinus cap. 27. de Numidia agens: *Vrbes*, inquit, *in ea quam plurimæ, nobileſque ſed Cirta eminet, dein Cullu purpureo fuco Tyrijs velleribus comparatæ.* Hæc ille.

ANTONIVS fortè ANTONIANVS LAMFORTENSIS.

Cuius mentio eſt in collatione; Lamfortenſem porro Eccleſiam pertinuiſſe ad Numidiam, probat Notitia Epiſcoporum Numidiæ, cum recenſet inter confeſſores Felicem Lamfortenſem.

O Quàm turpiter illi vertit, ex Antonio finxiſſe Antonianum! Nuſquam infęliciùs hallucinatus eſt; etenim Catholicum Epiſcopum in hæreticum commutauit. In collatione cap. 149. poſt Ianuarium, & Primianum Donatiſtarum Primates, ferè ſtatim recitatur *Antonianus Epiſcopus Lanſortenſis*, qui cap. 163. cum iterum inter Donatiſtarum turbam nominaretur, dixit: *Non illic habeo aduerſarium.* Peſſimus enim Donatiſta totam diœceſim in parte Donati omni ſtudio tenebat. Et hunc Donatiſtarum primipilum, tanquam Saul inter prophetas, locat Garnerius inter Catholicos Epiſcopos Synodi Mileuitanæ? Eſt-ne iſta *immenſa eruditionis copia, qua vix non obruitur Chriſtianus Lupus?* Omitto quòd huius hæretici Eccleſia non *Lanfortenſis* dicenda eſt, ſed *Lanſortenſis*. Ita legitur in collatione, cuius teſtimonium proximè laudabam; in Notitia appellatur *Felix Lanſortenſis*: in Synodo Bonifacij An. 525. *Florentius Lanſortenſis*. Dum audio Garnerium ex Antonio Antonianum, hoc eſt, ex Catholico Hæreticum efformare, non poſſum non repetere lepidum Hieronymi dictum in apologia priori contra Rufinum, qui Euſebij Ariani pro Origene librum S. Pamphili Martyris titulo prænotatum publicauerat: *cum tantam*, inquit, *habeas licentiam nominum immutandorum, vt de Euſebio Pamphilum, de hæretico Martyrem feceris, cauendus homo, & mihi maximè declinandus, ne me repente dum neſcio, de Hieronymo Sardanapalum nomines.* Hæc ille. Poterat Garnerius Antoniano Donatiſta in malam crucem abire iuſſo, legere caput 133. collationis, vbi ponitur inter Catholicos *Antonius Epiſcopus plebis Mutugennenſis*. Holſtenius hanc Eccleſiam in Numidia ponit. Auguſtinus *villam*

Digitized by Google

Mutugennam in territorio Hipponenſi recenſet epiſt. 204.

INNOCENTIVS GERMANIENSIS.

Ita legitur in collatione. Eſt autem Germanienſis ciuitas in Numidia, vt conſtat ex Notitia: cenſetur enim inter confeſſores Numidas Epiſcopos Creſcentianus Germanienſis.

SI ab anno 411. ad annum 416. Innocentius Germanienſis ſuperſtes fuit, nullusque alius huiusce nominis Epiſcopus inter CXXIII. Numidiæ Antiſtites extitit, verum dicit.

PRÆSIDIVS & CRESCENTIVS.

Incertæ ſedis.

Nuſquàm ſecuriùs ſibi conſulit, quàm cum ita loquitur.

FELIX TVBIENSIS.

Ita legitur in collatione. Tubienſem verò Eccleſiam non procul à Villaregenſi poſitam, atque adeo in Numidia collocandam, colligi poteſt ex can. 48. Cod. Africanæ Eccleſiæ.

VIdiſti ex eodem canone oppoſitum euidenter deduci. Dixi etiam Holſtenium pag. 65. & 96. Tubienſem Eccleſiam cum Tubunienſe confundere: cum tamen eidem collationi interfuerint ex cap. 121. *Felix Tubunienſis*, & ex cap. 133. *Felix Tubienſis*, ambo Catholici Epiſcopi.

ANTONIVS FVSSALENSIS.

Ita quidem mihi videtur, quamuis nulla ipſius mentio in collatione fiat, forte quia nondum ordinatus fuerat.

QVo ergo iure hic Antonius poſt annum 411. ordinatus, ſedit in Synodo Mileuitana ante Donatum, Lampadium, & Delphinum, quos eidem collationi adfuiſſe Garnerius mox ſcribit? Iunior antiquiores Epiſcopos ex can. 53. Cod. Africani præcedere non poterat.

VICTOR.

Ignotæ perinde ſedis, atque alter mox appellatus.

HÆc de vtroque Victore ſcribens, nec oleum, nec operam perdit; quemadmodum malo eidem fato in aliorum ſedibus deſignandis contigit.

HONORATVS THABENNENSIS.

Cur autem Honoratum, qui Mileuitano huicce concilio interfuit, Tabennenſem potius putem, quàm Mactarienſem, ſeu Matarienſem, qui recenſetur inter Epiſcopos in collatione, licèt ipſe quoque ad Numidiam pertineat, perinde ac Thabennenſis, facit

Thaben-

Thabennenſis ſanctitas, familiaritaſque cum Auguſtino, cuius impulſu Synodus coacta eſt, à quo velut res ſua propter fidei ſtudium procurata, amicis, reor, non ſine inuitatione prætermiſſis. Et antea. *Suſpicatur Ortelius Thabennam eandem eſſe cum Thabba, quæ nota fuit Ptolomæo. Suſpicionem non opinor leuem*.

CVm Thabenæ nec Plinius, nec Ptolomæus, nec Strabo meminerint; imò cum eiuſdem Epiſcopalis ſedes omiſſa fuerit à Carolo à S. Paulo, & Holſtenio, licet ex D. Poſſidio cap. 30. de vita S. Auguſtini *Honoratus Thabenenſis Epiſcopus* innoteſcat, Garnerius in tanto Scriptorum ſilentio, ſine teſte, Thabenam Numidiæ adſcribit. Vnus A. Hirtius Thabenam opidum, eiuſque ſitum egregiè tradit in libro de Bello Africano: *Thabenenſes*, inquiens, *qui ſub ditione & poteſtate Iubæ eſſe conſueſſent, in extrema eius regione maritima locati, interfecto regio præſidio, legatos ad Cæſarem mittunt. Cæſar eorum conſilio probato, M. Criſpum Tribunum cum cohorte, & ſagittarijs, tormentiſquè compluribus præſidio Thebenam mittit*. Tres id temporis in Africa reges erant. Iuba Maſiniſſæ pronepos mediterraneam Numidiæ regionem à Cirta vſque Zamam poſſidebat, itemquè Mauritaniam Sitifenſem vſquè ad Mulucham fluuium. Inde Bocchus Mauritaniam Cæſarienſem regebat; de quo hæc habet Dio lib. 49. *Fuit is Rex Mauritaniæ Cæſarienſis*; Poſtremus in Mauritania Tingitana rerum potiebatur Bogud; ex eodem lib. 48. Iubam poſt occiſum cum copijs Curionem pro Cæſare in Africa ducem, Pompeius eique adherens Senatus Regem dixerat; quo tempore Bocchus, & Bogud eadem dignitate à Cæſare inſigniti ſunt, quæ ex Dione lib. 41. initio ferè belli ciuilis contigere. Iuba tamen antea iure regio Getuliam, ac Libyam tenebat; cum enim Curio eſſet tribunus plebis, tentauerat eiecto Iuba, regnum in prouinciam Romanam redigere, teſte Cæſare lib. 2. de bello ciuili. Curio autem geſſerat tribunatum ex Dione lib. 40. Marcello, & Ruffo Conſ. biennio antequam à Iuba occideretur. Plinius hæc ſcribit lib. 5. cap. 2. de Mauritania Tingitana, & Cæſarienſi. *Namque diu Regum nomina obtinuere, vt Bogudiana appellaretur extima, itemque Bocchi, quæ nunc Cæſarienſis. Ab ea portus magnus à ſpatio appellatus, ciuium Romanorum opidum; amnis Mulucha Bocchi Maſſeſulorumque finis*. Verùm olim poſt bellum Iugurthinum, vt ait Rufus, *in populi Romani poteſtatem Numidia venit*. Quæ quidem de regione maritima Numidiæ, quæ fuerat ditio Adherbalis à Iugurtha occiſi intelligenda ſunt, ex Salluſtio cap. 26. de bello Iugurthino; Zamam enim, & Cirtam regias in mediterraneis illius prouinciæ vrbes Cæſar Iubæ abſtulit; vnde ea Numidiæ pars *prouinciæ nouæ* nomen ſortita eſt, authoribus Appiano, & Dione. Quare ſi Thabenenſes erant *ſub ditione Iubæ in extrema eius regione maritima locati*; ſanè erant in ora maritima Mauritaniæ Sitifenſis non procul à Mulucha, quà Mauritaniam Cæſarienſem Bocchi regis ſpectabat. Et quidem aliquam Mauritaniæ partem Iubæ ſubditam fuiſſe, palam ex A. Hirtio intelligitur, qui ſcribit Regem, cum deſtinaſſet in Byzacium cum exercitu ad Scipionem pergere, Saburam cum alijs copijs in Mauritaniam miſiſſe, ne Rex Bogud, & Sitius Cæſaris præfectus ab altera parte ipſius regnum inuaderent. Hinc apud Florum lib. 4. cap. 2. legitur *Mauritaniæ Rex Iuba*. Addit idem Hirtius ferè in calce operis; *Publius interim Sitius, pulſo exercitu Saburæ præfecti*

Iubæ, ipſoque interfecto, quum iter cum paucis per Mauritaniam ad Cæſarem faceret, fortè incidit in Fauſtum, Afraniumque &c. Erat id temporis Cæſar Vticæ in Proconſulari. Itaque illa Mauritaniæ pars, quæ olim Micipſæ, & Hiempſali illius filio parebat, & poſtea ex diuiſione à legatis Romanorum facta, Iugurthæ tradita fuit, in Iubæ Hiempſalis filij poteſtatem venerat, in cuius maritima extrema regione Thabenenſes ab Hirtio ponuntur. Hæc me fortaſſe curioſius proſecutum dices; ſed rei obſcuritas id exegit; ſæpius enim illorum Africæ regum fines à Romanis mutati ſunt, vt optimè ex Strabone lib. 17. & Dione noueris. Quod ſi Garnerius in extremo quodam ac ſibi tantùm noto Numidiæ angulo ad Mediterraneum Thabenam fuiſſe contendat, vnum ſaltem teſtem appellare debet, vt tot teſtimoniorum, quæ adduxi, fidem labefactet. Ex his intelligis, ſuſpicionem illam de Thabena cum Ptolomæi Thabba confundenda, quam *non leuem* opinabatur, eſſe prorſus vaniſſimam; ſiquidem Ptolomæus Thabbam ponit in regione ſita inter fluuios Bagradam, & Tritonem: quorum primus propè Vticam in Proconſulari, alter propè Tacapem in Byzacio mari miſcetur; & tempore belli ciuilis nullum opidum maritimum in eo tractu à Iuba tenebatur; ſed vel Cæſarianis, vel Scipionis, & Catonis præſidijs omnes illæ vrbes infeſtæ erant, vt ex commentarijs Hirtij, Appiani, & Dionis apertiſſimè conſtat.

DONATVS BVRITANVS, ſeu BVRCENSIS.

Vta in collatione. Vbi verò poſita fuerit Burca illa ciuitas, cuius Eccleſiam Donatus rexit, incertum eſt. In Notitia Epiſcoporum Numidiæ fit mentio Leontij Burcenſis.

Omnia prorſus inuertit. Scribitur in cap. 133. collationis *Donatus Epiſcopus plebis Buritanenſis*. At excellentiſſimus immutandorum nominum artifex ex Buritanenſi Burcenſem reddit, vt in Numidia cenſeatur, cum Buritana Eccleſia incertæ prouinciæ ſit. Rurſus ſuperiùs in notis ad *Seruumdei*, dixerat hunc ſediſſe Buræ tempore collationis, qua in vrbe poſtea anno 484. vt in Notitia habetur, fuit Epiſcopus, vt ille ait, *Leontius Burenſis*. At hunc ipſum Leontium modò affirmat fuiſſe ſucceſſorem poſt plures medios Donati Buritani, ſeu Burcenſis, qui eidem collationi adfuit. Suſpicor Buritanam Eccleſiam ſpectaſſe ad Proconſularem: nam act. 2. Concilij S. Martini inter illius prouinciæ Epiſcopos ſubſcribit Synodicam *Creſciturus Buſitanus*, qui fortè Buritanus dicendus eſt; ni potius è contra Donatus Buſitanus appellandus videatur. Rem in medio reliquo.

PETRVS, PRAESIDIVS, & CRESCONIVS.

Incertæ ſedis.

Hic ſextus Creſconius tardè venit ad Garnerium, qui cum quinque alijs antea nominatis in epigraphe Creſconijs, ſedes in Numidia deſtinaſſet, duabus etiam vrbibus Titulitana ex Proconſulari, Tubienſi ex Mauritania Sitifenſi in Numidarum cenſum translatis, ne quis Creſconiorum extra Numidiam ſacris præeſſet, nullam poſtea in hac prouincia, imò nec in finitimis

 timis

timis vrbem habuit reliquam, ad quam ſextum Creſconium Epiſcopum mitteret. Doleo iſtius Antiſtitis vices, qui ſacris omnibus ciuitatum Africæ præfecturis à Garnerio alijs Creſconijs pro libito diſtributis, remanet *incertæ ſedis* Epiſcopus.

Lampadivs Tiseditensis.

Ita quidem in collatione: at Tididitanus potius dici debet. Nam Notitia Numidarum Epiſcoporum meminit Abundij Tididitani.

IMò Notitiæ textus ex collatione fortaſſe corrigendus eſt; hic enim etiam inter Donatiſtas memoratur cap. 198. *Donatus Epiſcopus Tiſeditenſis*; cuius quidem nomen capiti 135. inſerendum eſt, vbi Lampadij Tiſeditenſis aduerſarius non legitur, lacuna ibidem exiſtente. Hanc vrbem egregiè deſignat Salluſtius in bello Iugurthino cap. 62. vbi tradit Metello Romani exercitus imperatore contra Iugurtham Numidiæ Regem in hac ipſa prouincia bellum gerente, pro componenda pace, eundem Ingurtham *Tiſidium* accitum. Itaque Lampadius Tiſiditenſis, vel Tiſidiranus dicendus eſt, non Tididitanus. Lampadij vrbem Tiſidium omiſit Carolus à S. Paulo, Holſtenius incertæ prouinciæ adſcripſit; quam tamen fuiſſe in Numidia conſtat ex Salluſtio. Cæterum vix adduci poſſum, vt credam Lampadium, qui in epigraphe nominatur, adfuiſſe collationi, vt ſtatim oſtendam.

Delphinvs.

Incerti nominis Eccleſiam rexit; vicinam tamen Conſtantinæ, vt colligitur ex cap. 65. collationis, vbi Petilianus Donatiſta interlocutus: In plebe mea, *inquit*, id eſt, ciuitate Conſtantinenſi, aduerſarium habeo Fortunatum; in medio autem diœceſis meæ nunc inſtitutum habeo, imò ipſi habent, nomine Delphinũ. *Meminit huiuſce Delphini Auguſtinus epiſt.* 158. *&c.*

HIc Epiſcoporum epigraphis agmen claudit; in quo quidem vellem cum Garnerio conuenire, vt poſtquam in literaria palæſtra diutius cum eodem luctatus ſum, amico erga eundem animo ex certamine diſcederem, & vbi delphini imminentem procellam nautis indicant, ita hic Delphinus è contra commotam hucuſque geographicam tempeſtatem, in qua Garnerius naufragio proximus fuit, illata tranquillitate ſedaret. At noui iterum difficultatum fluctus inſurgunt. Res altiùs, licet paucis repetenda eſt. Anno 411. Petilianus in collatione ita Marcellinum iudicem allocutus dicitur cap. 165. cum plures Epiſcopi Catholici gloriarentur ſe ſuis in vrbibus non habere Epiſcopum Donatiſtam: *Lucrum enim videtur his cedere, qui multos ſe aduerſus noſtros habere per hanc prouinciam oſtenderunt, ſi in prouincia Numidia non oſtendamus, eos penitus non habere, aut habere certè, ſed raris locis.* Quæ licet ab hæretico olim cauſidico, emphaticè dicta ſunt, illud tamen conſtat hæreſim Donatiſtarum, quæ vt ait Auguſtinus epiſt. 134. ad Pammachium, *in media conſulari Numidia* ortum habuerat, iſtius prouinciæ vrbes ita peruaſiſſe, vt plures Epiſcopum ſolummodo Donatiſtam ſine æmulo Catholico Antiſtite id temporis haberent.

berent. Hæ præſertim Eccleſiæ à ſolis Donatiſtis Epiſcopis occupatæ in collatione recitantur, *Lanſortenſis* cap. 143. *Idaſſenſis* cap. 182. *Legenſis*, *Lamiggigenſis*, *Rotarienſis* cap. 187. *Tibilitana* cap. 197. *Ruſticianenſis* cap. 198. *Lambiritenſis* cap. 206. & aliæ plurimæ, vt ex interlocutione frequenti Aurelij Macomadienſis Numidarum Epiſcopi non obſcurè colligitur. Rurſus tempore collationis vacabant Catholicorum cathedræ per ſex Africanæ diœceſeos prouincias *ſexaginta quatuor* cap. 215. quarum vt minimùm decem fuere in Numidia, cum in Tripolitana prouincia quinque ſolùm Epiſcopi numerarentur. Peracta collatione victi Epiſcopi Donatiſtæ atque vrbibus pulſi ab Honorio Imperatore, ſolum vertere coacti ſunt, vt patet ex Cod. Theod. *L.* 54. *&* 55. *de hæreticis dat. Conſtantio & Conſtante Coſſ.* anno 414. Tunc à Catholicis Epiſcopis in omnibus Africæ vrbibus, vbi priùs hæretici ſacra miniſtrabant, Orthodoxi Antiſtites conſecrati ſunt, & viduatis cathedris noui Præſules aſſignati. Itaque in Numidia viginti ſaltem Epiſcopi paulo poſt annum 411. inaugurati ſunt, quos omnes Delphinus iam ab anno 411. ante collationem Epiſcopus præcedebat. Itaque ſi hic ille idem eſt, qui poſtremus in titulo Synodicæ Mileuitanæ recitatur, nullus illorum viginti Antiſtitum poſt annum 411. ordinatorum ad Synodum anni 416. ſe contulit. Quæ quidem vnus Garnerius ſibi perſuaſerit. Præterea idem Petilianus in collatione cap. 65. de Sabino Epiſcopo Tuncenſi dixit: *ante biennium videtur eſſe conſtitutus*. Quare anno 409. Sabinus primus apud Tuncam Epiſcopus ſedit. Ibidem autem Petilianus teſtatur Delphinum *nunc inſtitutum* Epiſcopum in diœceſi Conſtantinenſi: nempe anno 411. vt proximè notabam. Cum verò in epigraphe inter Sabinum & Delphinum octodecim Epiſcopi nominentur, ſi hic Delphinus ille eſt, cuius mentio fit in cap. 65. collationis, affirmare debet Garnerius, intra biennium octodecim in vna prouincia Numidiæ Epiſcopos diem obijſſe, ac totidem ſubrogatos, qui medij leguntur inter Sabinum & Delphinum. Quæ ſine tabulis, ſine teſte non credam. Verùm qui tot nouas in Africam vrbes tranſuexit, peſtem aliquam Numidiæ fortè importabit, qua intra biennium tantam Epiſcoporum ſtragem latè propaget. Nec credo Numidas de tot ſublatis tam breui ſpatio Epiſcopis de Garnerio conqueſturos; cum Mopta, & altera Macomadia in ea prouincia momento conditis, ac in illius diœceſim translatis vrbibus Tituli, Tubiæ, Girbæ, Dionyſianæ, Zellæ, Ruſpinæ, & alijs, quæ finitimis, vel incertæ prouinciæ adſcribebantur, tam arctè Numidas ſibi deuinxerit, vt in lucri loco deputare poſſint, octodecim Epiſcopos ſtatim ab hoc ſuo Poliociſte ſublatos, cum facta per eundem tot opidorum acceſſione, prouinciæ fines longè latèque protulerint.

Habes, Vir eximie, meum de Garnerij notis ad vtramquè epigraphen epiſtolarum Concilij Carthaginenſis, itemque Mileuitani iudicium; in qua quidem cenſura leui, vt aiunt, brachio eaſdem repaſtinaui. Profectò dum leges hunc ſcriptorem tot Africæ vrbes confudiſſe, multas ignoraſſe, quaſdam nuper excitaſſe, plurimas in alienæ diœceſeos iura tranſcripſiſſe, Epiſcoporum, eorumque vrbium nomina pro libito variaſſe, binos ſubinde Catholicos Antiſtites vni eidemquè opido præfeciſſe, defunctos dudum Præſules præſentes Synodis finxiſſe, & Donatiſtas pro Orthodoxis Patribus obtruſiſſe, dum in-

 quam,

quam, hæc portenta leges, iure optimo pronunciabis in Garnerium, cum opus, quod *à nemine hactenus tentatum* ſcribit, illotis, vt aiunt, pedibus aggreſſurus, in Africam tranſmitteret, illud Auguſti apophtegma regeri potuiſſe, qui, teſte Macrobio lib. 2. Saturnal. cap. 4. Nomenclatori ſuo ſatis obliuioſo dixit: *Accipe commendatitias, quia illic neminem noſti*. Plinius ille noſter Veronenſis lib. 15. cap. 18. ſcribit, recentes ficus è Carthaginenſium hortis tridui tantùm nauigatione Romam delatas, ac Patribus conſcriptis à Catone oſtenſas, Senatus conſultum de æmula ac Latino nomini ſemper infeſta, vrbe euertenda, inuitis ferè extorſiſſe. Hinc ipſe pariter recentes geographiæ fructus, quos, te iubente, in Africa parumper cenſorio ſtylo verſatus decerpſi, tuis oculis ſubijcio, quo tot vrbes nuper à Garnerio per Africam extructas, non dicam ſolo æquandas decernas, ſed quòd aëriæ prorſus ſunt, vnico oris flatu diſpergas. Ille tamen teſtatur, *non ſine cura & labore* ſe aggreſſum opus, *quod hactenus tentauit nemo*. In quæ Garnerij dicta libeat hoc rudi carmine ludere.

MERCATORIS *opus, tantis quod mercibus auctum:*
Plurima Garneri cura laborquè *fuit*.
Extruit hic vrbes: alias è ſede reuulſas,
Per Libyæ celeres currere regna iubet.
Ius habet in Manes; quando ad ſuffragia mittit
Quos olim è viuis abſtulit atra dies.
Orpheus huic cedit: ſuper eſt Amphiona laude.
Quod ſemel his actum, ſæpius ille facit.

Hic tamen te monitum velim, ne feliciori alijs in ſcriptis Garnerij eruditioni quidpiam per me detractum putes; illum enim tanti facio, vt ſi eiuſdem de rebus Pelagianis commentaria, hiſtoriam, quam de eadem hæreſi hoc anno Patauinis typis excuſam emiſi, præueniſſent, mea ſtatim ſcripta (quod ſincerè affirmo, ac ſanctè iuro) in angulum omnino proieciſſem; etenim plurima, quæ me primitus ea de re publicaturum arbitrabar, tam feliciter aſſecutus eſt, vt dubio procul plagij reus delatus fuiſſem, ſi poſt vulgatum Garnerij volumen, eadem repetere auſus eſſem. Fateor me in quibuſdam ab eo diſſentire; & vt cetera ſileam, nequeo approbare eiuſdem emendationem, qua literarum Antiſtitum Pelagianorum textum corrigit. Nam diſſert. V. pag. 319. ex ſchedis à magno Sirmondo Veronæ Venetiarum vrbe intra diœceſim Patriarchæ Aquileienſis inuentis, ſibique communicatis, recitat libellum fidei Pelagianorum, quem ſcribit à Iuliano Eclanenſi ad Sedem Apoſtolicam miſſum, in quo cum propè finem hæc legantur: *Illud etiam ſanctæ ac venerabilis Frater, & Pater Auguſtine, neceſſario reſpondendum putauimus*; & certum ſit, vt optimè probat, hæc illos non ſcripſiſſe ad S. Auguſtinum Hipponenſem, putauit errorem in vetuſtiſſimum codicem irrepſiſſe, ac pro *Auguſtino* Zoſimum Papam reponendum; etenim Pelagianos Epiſcopos reſcribere ibidem ad ſuum Primatem, à quo hæreſim illam damnare per literas iubebantur, idem Garnerius luculenter demonſtrat. Labitur tamen vir eruditus; nam id temporis celebris erat Auguſtinus Aquileienſis Primas Venetiarum, Hiſtriæ, Norici vtriuſquè & Rhætiæ I. Audi Henricum Palladium, quo nemo diligentius, aut elegantius

Digitized by Google

tius Aquileienſium res in literas miſit: *Poſt Chromatium*, inquit, *eligitur Patriarcha Auguſtinus, quo tempore alter Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus eloquentiæ, & doctrinæ fluminibus hæreticorum veſaniam in Africa obruebat*. In aula Patriarchali apud Vtinum omnium Aquileienſium Primatum elogia grandioribus, & pluſquam vncialibus characteribus antiquitus deſcripta leguntur. Porrò ibidem poſt Chromatium, Auguſtino hoc epigramma inſcribitur.

AVGVSTINVS VRBE ROMA A GOTHIS DEVASTATA
CONSTERNATOS AQVILEIENSIVM ANIMOS
IEIVNIIS ET SVPPLICATIONIBVS SACRIS
AD DIVINAM OPEM IMPLORANDAM EREXIT.

Scribit ibidem Palladius Auguſtinum Aquileienſem ſedem indeptum fuiſſe anno 414. eamque cum vita reliquiſſe anno 422. dato eidem Adelpho ſucceſſore. Errorem Vghelli in vtroque Primate haud ſuo loco ſtatuendo, ſcis me adnotaſſe lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 12. Cum Zoſimus anno 418. Pelagianos damnaſſet, encyclicas ad Aquileienſem, & Mediolanenſem Primates miſit, vt eaſdem ſuis in diœceſibus publicarent; quemadmodum paulo antea damnatis Romæ ab Anaſtaſio Papa Origeniſtis, Chromatius Aquileienſis Auguſtini deceſſor, & Venerius Mediolanenſis acceptis ab Apoſtolica ſede literis, itidem in ſuis diœceſibus per ſuffraganeos Epiſcopos Origeniſtas proſcribendos curauerant, teſte Hieronymo lib. 2. apologiæ contra Rufinum. Hinc Auguſtinus Primas Aquileienſis Apoſtolicæ ſedis contra Pelagianos decretum cum literis ad ſuarum prouinciarum Epiſcopos miſit, quorum nonnulli cum Pelagianis erroribus tenerentur, memoratum fidei libellum ad Auguſtinum Primatem dederunt. Quàm verò altiùs in diœceſi Primatis Aquileienſis apud Eccleſiaſticos præſertim, Pelagiana hæreſis radices fixiſſet, conſtat ex literis Septimij Altinatis ad S. Leonem Magnum, & huius reſcriptis ad Primatem Aquileienſem; de quibus fuſiùs egi in eodem libro de Hæreſi Pelagiana.

Ad Garnerium redeo. Hic in ſuis notis publicandis *nonnullam ab eruditis lectoribus gratiam iniri* poſse ſperabat; verùm tam infeliciter ea in re calculos poſuit, vt in lucri loco eidem reponendum videatur, ſi tam denſæ errorum farragini veniam à lectoribus impetret. Hinc fatearis neceſſe eſt, viros eruditos quandoquè, vt tuo verbo vtar, paratragœdiare, ac ſuis ipſorum ſcriptis nimium lenocinari, eadem confidenter æque ac audacter in oculos manuſque hominum mittentes, quæ tamen è re ipſorum eſset, ſcrinio claudere, ac blattis corrodenda relinquere. Et quidem, vt de me loquar; non quòd in eruditorum numerum venire auſim, ſed quia indoctorum, vt ait poëta, volumina paſſim ſcribentium turmæ accenſeor, exiſtimabam me ceteris diligentiùs in Pelagiana hiſtoria chronologiam tractaſſe; ſed quantum mea me opinio fefellerit, ſtatim intellexi: ſiquidem vel in ipſo limine in prochroniſmum impegi. Nam in priori pagina ſcripſi cum Baronio S. Athanaſium anno 372. diem obijſse; imò quod cum pudore dico, laudans Proterij Alexandrini Paſchalem

ad

ad Leonem Magnum epiſtolam, cùm ibidem ex epocha Diocletiani, & charactere Paſchali euidenter deducatur, anno inſequenti eiuſdem obitum ſtatuendum fuiſſe. Plures meis in libris errores inuenient rigidi cenſores, quorum agmen me manet: quibus, vbi me hallucinatum oſtenderint, gratias plurimas referam, quippe qui non mea, ſed ipſorum cura ac labore, non dicam doctior, ſed minus indoctus fiam; illud enim ſubinde Senecæ dictum repeto ex cap. 18. de vita beata: *Cum vitijs conuitium facio, in primis meis facio*. Tu quidem, Vir clariſſime, ſecurus ab hoc diſcrimine euades, qui magnum Philoſophum Socratem imitatus, nihil non dicam in literas mittis, ſed quod in te mirari tam ſæpè ſolitus ſum, tenaciſſima memoria fultus, ſuccenturiatis quibuſuè eiuſdem præſidijs dimiſſis, nè verbum quidem vnicum ſtylo alligas; ſed volumina deuorans, tibi Muſiſquè inſtar Aſpendij canis, publici iudicij alcam refugis, & nullo ſcribendi cacoēthe titillaris. Hinc te feliciſſimum puto, qui procul ab inuidorum cenſuris, eximijs erga literatos officijs nomen tanto nobiliùs poſteritati propagaſti, quanto digniùs eſt, factis potius, quàm dictis nomen in æuum extendere. Plura iuſtæ molis volumina Gallorum ac Batauorum typis excuſa, ac tibi certatim honoris gratia nuncupata, tot elogia ab eruditis quibuſuè Italis ſuis in libris tibi paſſim inſcripta ſunt, vt nullus poſterorum, quibus bonæ artes in amore erunt, ignorare vnquam poſſit, vixiſſe Antonium Magliabecum de literaria Republica ad inuidiam vſquè benemeritum: vt illa tantùm poſtrema tuo nomini dies ſtare poſſe videatur, quæ peſſimo mortalium fato librorum ac literarum omnium alta obliuionem inducat. Ego ſanè nullum grati animi officium miſſum faciam, quo tibi quantulaſcunquè vices rependam. Etenim non modò prior doctiſſimis ac humaniſſimis literis me conueniſti, verùm etiam Illuſtriſſimi Senatoris & Equitis Ferrantis Capponij generis nobilitate, rerum agendarum peritia, iuris vtriuſquè ſcientia, & magna etiam apud Principem gratia conſpicui, operam rogaſti, vt in Etruriam ſacræ eruditionis profeſſor vocarer. Annuit omnium gratiarum vir, quo ad beneficia pronior ne voto quidem fingi poteſt; ſciebat enim Sereniſſimo Cardinali LEOPOLDO (quo in nomine magnum Mediceæ gloriæ incrementum, & literarum æque ac literatorum cultorem & Mæcenatem incomparabilem Orbis veneratur) nihil eſſe antiquius, quàm vt hiſtoria ſacra, quæ apud noſtrates exilium pati videbatur, patriam in Etruria cum honore reciperet. Hinc ampliſſimi Senatoris opera factum eſt, vt Sereniſſimus Magnus Etruriæ DVX COSMVS Eccleſiaſticam Hiſtoriam, quæ publicis ſapientum conuentibus excluſa, cum vmbraticis quibuſdam hominibus in Italia ſub paupere tecto hoſpitabatur, regia manu prehenſam, in Piſanum Athenæum, hoc eſt in ſuam omnium ſcientiarum Regiam introduxerit, inſignemque eidem cathedram inaugurauerit. Cum ſapientiſſimus idemque prudentiſſimus PRINCEPS optimè intelligeret, vnam Hiſtoriam magnorum Regum nomina ad poſteros cum laude tranſmittere, eandem tam nobili iudicio, ac generoſa munificentia demereri voluit: vt quando illum ſuprema & ſeris tantùm nepotibus nota dies cœlo inſeret, Hiſtoriæ munere in Etruſcæ gentis deſiderijs, in omnium populorum, qui literas extra barbariem norint, animis perenniter viuat. Et licèt illum ingens erga Superos religio, rarus in ſubditos amor,

exi-

eximius literarum cultus, ac ſollicitā felixque gerendi imperij cura iam pridem Orbi vniuerſo ſpectabilem fecerint, ac grande ijs, qui ſceptra moderantur, exemplum poſuerint; grato tamen Hiſtoriæ obſequio vltra æuum per ora hominum feretur, ijſdemquè quibus virtutum ac literarum notitia, ſpatijs peruagabitur. Ceterùm cum ſinguli felici Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ ſub Maximo PRINCIPE ſorti adgratulentur, ipſe hoc vnicè doleo, quòd me nulla ſacræ eruditionis ſupellectile ornatum, eiuſdem Hiſtoriæ primum in Piſana Academia profeſſorem deſignauit; vereor enim nè cum ſublimis ſit Hiſtoriæ maieſtas, interpretis vitio minor eſſe videatur. Vnus tamen, Vir vndequaquè erudititiſſime, ingentem animi moleſtiam minuis, dum è locupletiſſima bibliotheca, quæ domi tuæ atrium, cubicula, angulos quoſquè occupat, libros ſubinde ad me tranſmittis, vt tantæ eruditionis ſuppetijs firmatus, animum non deſpondeam. Te interim precor, vt me Sereniſſimo DOMINO, qui te æquè ac literas amat, commendatum facias, vt tanti PRINCIPIS patrocinio fultus, fœlici fauſtoque auſpicio demandatum munus aggrediar. Vale ac me, vt ſoles, ama.

FINIS.

Digitized by Google

Perſpicua dictione, acri ingenio, limitato iudicio, ſolidiſquè rationibus doctiſſimus Auctor huius eruditæ Epiſtolæ (quam luce digniſſimam cenſeo) veritatem illuſtrat antiquitatis caligine merſam: atque incomparabili modeſtia dum cenſoris partes egregiè ſuſtinet, docet: & non pugnat.

Laurentius Panciaticus Canonicus Florent.

Verè his Notis expendit Notas Ioannis Garnerii eruditiſſimus Pater de Noris Auguſtinianus, quibus Eccleſiaſticam Hiſtoriam, quam in Piſana Academia publicè profitetur, maximè illuſtrauit. Ideo &c.

F. Euang. Tedaldi Ord. Seruor.

Digitized by Google

Digitized by Google

Perſpicua dictione, acri ingenio, limitato iudicio, ſolidiſquè rationibus doctiſſimus Auctor huius eruditæ Epiſtolæ (quam luce digniſſimam cenſeo) veritatem illuſtrat antiquitatis caligine merſam: atque incomparabili modeſtia dum cenſoris partes egregiè ſuſtinet, docet: & non pugnat.

Laurentius Panciaticus Canonicus Florent.

Verè his Notis expendit Notas Ioannis Garnerii eruditiſſimus Pater de Noris Auguſtinianus, quibus Eccleſiaſticam Hiſtoriam, quam in Piſana Academia publicè profitetur, maximè illuſtrauit. Ideo &c.

F. Euang. Tedaldi Ord. Seruor.

Digitized by Google